ఆగస్టు 16-31, 2021
సంపుటి 01, సంచిక 21

తెలంగాణ జాగృతి

తంగేడు

తెలుగు సాహిత్య పక్ష పత్రిక

భోగత వాటర్ ఫాల్స్
(ములుగు జిల్లా, తెలంగాణ)

అభినవ పోతన

డా॥ వానమామలై వరదాచార్యులు

(జయంతి 16 ఆగస్టు, 1912)

Printed, Published and Owned by : ***KALVAKUNTLA KAVITHA***
Printed at : **HARSHITHA PRINTERS**, Khairatabad, Hyderabad - 500 004.
Published at : **TELANGANA JAGRUTHI,** Pasham Amruthaaram Residency, H.No. 1-2-234/13/46/4, 3rd Floor,
Near NTR Stadium Aravind Nagar, Domalguda, Hyderabad - 500 029. Telangana State.
Editor : **KALVAKUNTLA KAVITHA**

విషయ సూచిక

వీరసైనికుని దేశభక్తిని
కీర్తించే మెట్రామ శర్మ
పద్య మాల **"సైనిక"** కవిత. **07**

47 మహాకవితో మమేకమైన
హృదయాన్ని **"శాస్త"**గా
అక్షరించిన **విల్సన్ రావు**

తంగేడు

09 రామప్పగుడి చరిత్ర పుటల
రహస్యాలను వెలికి తీసి చూపించిన
శ్రీరామోజు హరగోపాల్ వ్యాసం
"మన రామప్ప గుడి"

41 **"ఎల్లూరి శివారెడ్డి రసైక సాహిత్య
జీవితం"** తన ముఖాముఖిలో
ఆవిష్కరించిన **జుర్రు చెన్నయ్య**

21 తొలితరం విమర్శకునిగా
ఆంగ్లసాహిత్య కాంతి పుంజాలను
డ్రైడెన్‌ని స్పర్శించే వ్యాసం
"తొలిదివ్వె"

23 చిన్ననాటి యాదిని తలచుకొంటూ,
గ్రామ పురోగతిని చిత్రించిన **వెంకట్
యాదవ్** కథ **"అలాయ్ బలాయ్"**

05 స్మశానంలో కూడా వర్గ భేదాలు
చూపించిన **పొట్లపల్లి రామారావు**
నాటికథ **"సమాధి స్థలము"**

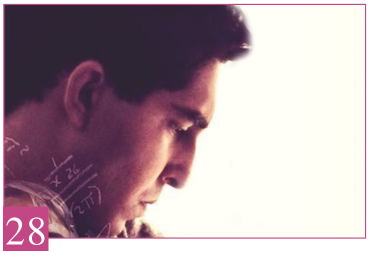

28 స్ఫూర్తివంతమైన **"రామానుజం"**
కథను కళ్ళ ముందు కదలించిన
దృశ్య సాహిత్యం.

జీవన పరిణామంలో
తగిలిన గాయాలు స్పర్శించే
ఆంజనేయులు **"కాలం
చేసిన గాయం"** కవిత **04**

ఆనాటి యక్షగానాలలోని ఉచిత వ్యక్తీకరణను నాటి కవితలో
తెలియజేసిన **కందుకూరి రుద్రకవి** **సుగ్రీవ విజయము**... **08**

నేటి స్త్రీ ఎదుర్కొంటున్న దైన్యాన్ని భావోద్వేగంతో లేఖారూపం ఇచ్చిన
సూర్యా ధనుంజయ కథ **"యాడికో ఉత్తరం"**... **17**

సాహిత్య భాంధవ్యాన్ని వడ్డేపల్లి సోదరుల రూపంలో పంచుతున్న
సంపత్ వ్యాసం **"దేశ బంధు సోదరులు"**... **29**

మనిషి కపటానికి బక్కజీవితాల బలిని చిత్రించిన **కందిమల్ల** వ్యాసం **"గుణం"**... **33**

రచనా మూలాలు తెలిపే **ఆడెపు లక్ష్మిపతి** వ్యాసం **"నిషేధాలు సృజన శీలతను ఆపలేవు"**... **35**

ఝుంకారం లోంచి పుట్టిన కవిత్వాన్ని దర్శించిన కవిత అనంతాచార్య **"భ్రమరం"**... **16**

సామాజిక స్తబ్దతను చిత్రించే **జూకంటి** **"గుర్రం - మైదానం"** కవిత... **40**

మానవ చేతన తెలుపుతున్న **వేణుశ్రీ** **"ఓ ప్రచేతుడా"** పద్య కవిత... **44**

కోయిల మాధురీ రూపాలు **రూప్ కుమార్** కలం నుండి **హైకూలుగా**... **46**

ఇంకా సాహితీ శిఖరం, కొత్త పుస్తకాలు, స్వీకారం మొదలైనవి...

‘తంగేడు’ పాఠకులకు ముఖ్య గమనిక

తెలంగాణ జాగృతి తెలంగాణ సంస్కృతి పరిరక్షణ కోసం నవ యువతను ప్రోత్సహించడం కోసం వెలువరిస్తున్న ‘తంగేడు’ సాహిత్య పక్ష పత్రికను ఆదరిస్తున్న పాఠకులందరికీ కృతజ్ఞతలు. అనూహ్యంగా కోవిడ్ సెకండ్‌వేవ్ విజృంభణ వల్ల పత్రికను నేరుగా ప్రింట్ కాపీను అందించలేక పోతున్నందుకు చింతిస్తున్నాం. ప్రస్తుతానికి పత్రికను వెబ్‌సైట్‌లో ఉంచడం జరుగుతుంది. పాఠకులు సహకరించగలరు. కోవిడ్ వ్యాప్తి తగ్గేంతవరకు ప్రింట్ కాపీ అందించలేకపోవచ్చు. పరిస్థితి అనుకూలించాక అందించగలం.

మేము అందించినంత కాలం ఎందరో పెద్ద రచయితలు, పాఠకులు ధర నిర్ణయించాల్సిందిగా ఎన్నో విజ్ఞప్తులు చేశారు. మీ కోరికను అనుసరించి కేవలం నామమాత్రమైన వెల రూ. 2/-, వార్షిక చందా రూ. 50/-లుగా నిర్ణయించడం జరిగింది. ప్రింట్ కాపీ మాత్రం చందాదారులకు మాత్రమే పంపడం జరుగుతుంది. పాఠకులు గమనించ ప్రార్థన. చందా దారులుగా, మా పాఠక సభ్యులుగా మన ‘తంగేడు’ కుటుంబంలో చేరండి. చందా వివరాలు దిగువున ఇస్తున్నాం.

‘తంగేడు’ సంచిక వార్షిక చందా వివరాలు

‘తంగేడు’ పక్ష పత్రికను ఆదరిస్తున్న పాఠకులందరికీ హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు. తంగేడు పత్రిక ప్రతి సంచికను పొందేందుకు గాను, వార్షిక చందాదారులుగా చేరండి. ఇందుకోసం రూ.50 చెల్లించి, 24 సంచికలను పొందండి. చందాదారులుగా చేరేందుకు http://www.thangedu.co.in వెబ్‌సైట్‌లో పేరు నమోదు చేసుకొని, ఆన్ లైన్ లో నగదు చెల్లించేందుకు వీలు కల్పించడం జరిగింది. డెబిట్/క్రెడిట్ కార్డులు, నెట్ బ్యాంకింగ్, UPI ద్వారా నిర్ణీత నగదు చెల్లించగలరు. చెక్కుల ద్వారా కూడా వార్షిక చందాదారులుగా చేరవచ్చు.

వార్షిక చందా చెక్కులను పంపవలసిన చిరునామా:

తెలంగాణ జాగృతి

పాశం అమృతరాం రెసిడెన్సీ, ఇ.నెం.1-2-234/13/46/4,
3వ అంతస్తు, ఎన్.టి.ఆర్ స్టేడియం దగ్గర, అరవింద్ నగర్,
దోమలగూడ, హైదరాబాద్ - 500 029.

సంపాదకీయం

తెలంగాణ జాగృతి
తెలుగు సాహిత్య పక్ష పత్రిక

16-31 ఆగస్టు, 2021

సంపుటి 01 సంచిక 21

శ్రీమతి కల్వకుంట్ల కవిత
ఎడిటర్

డా॥ కాంచనపల్లి గో.రా.
అసోసియేట్ ఎడిటర్
9676096614

సబ్-ఎడిటర్స్ :
ఘనపురం దేవేందర్
రంగు నవీనాచారి

సామాజిక జీవితంలో సాహిత్యం

సామాజిక జీవితంలో ఒక నియంత్రణని, చలన శీల సమాజంలో కాలానుగుణమైన జీవన చైతన్యాన్ని ప్రోది చేసేది సాహిత్యమే. కాబట్టి సమాజం నడకలో సాహిత్యం గురుతరమైనది. ఇప్పుడు ఇంతగా సాంకేతికత

విజృంభణ కొనసాగుతున్నది. సామాజిక మాధ్యమాలలో ఈ సాంకేతికత ఒక అనివార్యమైన అంశంగా పరిణమించింది. అయినా సాహిత్యం లేకుండా, భాష లేకుండా, ఒక సౌందర్యం (ఆయా వ్యక్తులను బట్టి) లేకుండా ఎక్కడా ఏదీ సాధ్యం కావడం లేదు. ఇంత సాంకేతికతలో కూడా సాహిత్యం సజీవంగా ప్రకాశిస్తున్నది. మీదు మిక్కిలి సాంకేతికాంశాలతో పెనవేసుకున్న సామాజిక మాధ్యమాలలో కూడా సాహిత్యం ఒక గణనీయమైన పాత్రగా నిలబడే కనిపిస్తున్నది. ఇంత వైవిధ్య భరితమైన సమాజంలో సాహితీవేత్తగా ఉండడం అంటే ఎంతో ఔన్నత్యం ఉండాలి. కాగా ఏదో రాయాలని రాసేవారు, రాయడం కోసం మాత్రమే చదివేవాళ్ళు సాహితీవేత్తలు కాలేరు.

తెలంగాణ ఉద్యమం నడచినన్ని రోజులు తెలంగాణ సాధనే సాహిత్య కారుల మౌలిక లక్ష్యం గా కొనసాగింది. రాష్ట్ర సాధనానంతరం సాహిత్యం బంగారు తెలంగాణ సాధన దిశగా అడుగులు వేస్తున్నది. విభిన్న దృక్పథా లున్న సృజనకారులున్నారు. ఉంటారు. ఉండాలి కూడా. ప్రజాస్వామ్యానికి ఇదే కదా మౌలిక లక్షణం.

సృజనకారులు విభిన్న భావాలు వెలువరించవచ్చు. విభిన్న ప్రక్రియలను సృష్టించవచ్చు, అయితే తమ వ్యక్తీకరణలకు ఎంత సాహిత్య లక్షణాలను ప్రోది చేస్తున్నారో గమనించాల్సి ఉంటుంది. రాసి పెరగడం మంచిదే కాని కళారహితంగా పేలవంగా వచన మాత్రంగా పెరగడం ఆహ్వానించదగిన పరిణామం కాదు. ఏ సాహితీవేత్తా అనతి కాలంలో కీర్తి శిఖరాన్ని అధిరోహించలేడు. ఒకవేళ అనుయాయుల వ్యూహాత్మకత వలననో, లేక కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితుల వల్లనో ఒక్కోసారి ఉన్నత స్థానం వస్తే వస్తుంది. కాని తన సృజన కౌశలాన్ని పెంచుకోకపోతే ఎంత తొందరగా పేరు వచ్చిందో అంత తొందరగా ఆరిపోతుంది. ఇలాంటి రచనలు, రచయితలు సుదీర్ఘ సాహిత్య చరిత్రలో ఎందరో కనిపిస్తారు.

సృజనకారుడు అభ్యాసాన్ని, అనుభవాన్ని, అధ్యయనాన్ని సమపాళ్లలో జోడించి కృషి చేయాలి. నిజానికి సాహిత్య సంపద అపారమైనది. సముద్రం వలె లోతైనది. దానిమీద పట్టు సాధించడం మామూలు కాదు. ప్రాచీనులైతే ఋషి కానిదే కవిత్వం రాయలేరన్నారు. ఎవరైనా తపస్సు చేయవలసిందే. అంటే ఒక ఏకాగ్రత, ఒక అచంచలమైన దీక్ష అన్నమాట. సృజనకారుడు ఓ మెట్టు పైనే ఉంటాడనే కారణం ఇదే. నెమ్మదిగా వచ్చిన కీర్తి ఎన్నటికీ తరిగి పోదు. రచయిత నిబద్ధంగా నిష్ఠగా చేసే కృషే అతని తరగని ఆస్తి.

జై తెలంగాణ జై జాగృతి

కవిత కల్వకుంట్ల

కవిత

కాలం చేసిన గాయం

డా॥ సి.హెచ్. ఆంజనేయులు
7702537453

కాలం ముందు ఎవరైనా తలవంచాల్సిందే
కాలం లయాత్మకం

కాలం మనిషికి ముందు జాగ్రత్త నేర్పుతుంది
కాలం విశ్వ సృష్టి నుండి నేటిదాకా
కొనసాగుతున్న నిత్య చక్రభ్రమణం

కాలం లోయలో అందరూ లయాత్మకం కావాల్సిందే
కాల చక్రం తిరుగుతూనే ఉంటుంది

కాలానికి తెలుసు ఎవరు ఏం చేశారు
ఎవరు ఎలా మారారు

కాలం చీకటి మరకలను
తన గర్భంలో దాచుకుని ఉంది

కాలం వెలుగు రేఖల్ని ఆవిష్కరిస్తూ ఉంది
కాలం జీవన కెరటాలై సముద్రం వలె
అప్పుడప్పుడు పొంగుతుంది

కాలం అదృష్టరేఖ నీ ఆవిష్కరిస్తుంది కొందరికి
ఎందరో కృషి చేసినప్పటికీ కాలం లయలో
దురదృష్టవంతులు కూడా ఉంటారు

కాలం విలువ తెలుసుకోవాలి
కాలం జాగ్రత్త నేర్పిస్తుంది
మహమ్మారిలను సృష్టిస్తుంది
మహనీయ శాస్త్రవేత్తల చేత
ఔషధాలను ఆవిష్కరిస్తుంది

కాలం జ్ఞాన ప్రబోధం
కాలం క్రాంతి దర్పనం
కాలం చైతన్య కెరటం

నాటి కథ

సమాధి స్థలము

ధనికుల దాష్టికాలు మృతులనైనా
వెంటాడుతాయని తెలిపే కథ...

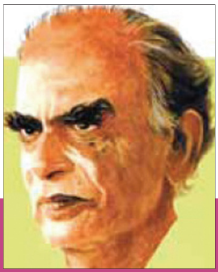

పొట్లపల్లి రామారావు

ధనికులు బ్రతికి ఉన్నప్పుడే దరిద్రులను బాధిస్తారనుకునేవాణ్ణి. కాని చచ్చిన తరువాత కూడా దరిద్రుల వెన్నాడుతారని నాకు సమాధి ఆవరణలో కాలు పెట్టిన వెనుక తెలిసింది. అసలు నేను సమాధి ఆవరణలో ఎన్నడూ కాలు పెట్టలేదు. అదేమిటో! నాకు సమాధి స్థలాన్ని చూడగానే సుఖస్వప్నాలమీద దినాలు పుచ్చే మనిషి అంతిమదశను గూర్చి జాలి పుట్టేది. మనిషి చావును మరిచినా చావు మనిషిని మరవదు కదా!

మా ఊరు ఓ పెద్ద పట్టణము కాబట్టి ఓ మూలనో ఒక మూల, ఎవరో ఒకరు చస్తూ ఉండేవారు. ఇక ఆ చచ్చినవాళ్ళు ధనికులైతే, జన ప్రవాహానికి అంతు ఉండక పొయ్యేది. ఆ చచ్చిన అతను వాళ్ళకేదో, దాన శాసనము రాసి విడిచి పోయినట్లు అతని యింటి చుట్టు మూగుకునేవారు.

సమాధిస్థలము వరకు ఆ చచ్చిన అతను వెనుక నడచి చాలామంది తమ దు:ఖాన్ని సానుభూతి కనబరచేవారు. పాపము! ఆ చచ్చిన అతను యింకా ఎక్కడో పొంచి చూస్తున్నట్టు వాళ్ళంతా ఎంతో భయభక్తులతో ప్రవర్తించేది. పూలమాలికలు పైన కప్పేది. ఆయన బ్రతికి ఉండగా రెండు చేతులతో ధనము పంచినట్టు, వాళ్ళంత గుడ్డిగా డబ్బు వెదజల్లేది. బ్రతికి ఉన్నప్పుడు చూపించే వదాన్యత, సౌహార్ద్రత, అతను చచ్చి, శాశ్వతముగా నిద్రించిపోతున్నప్పుడు చూపించేది. కాని ఆ ఊళ్ళో బీదలు కూడా చచ్చేవాళ్ళు. అయిన బీదలు ఈ ప్రపంచములోకి ఎప్పుడు కాలుపెట్టినది, ఎప్పుడు నిష్క్రమించింది, ఎవడికి తెలియకపొయ్యేది.

ఒకరోజు పెద్ద చిత్రశాల ముందు నిలవబడి అక్కడి చిత్రాల ఒక్కటొక్కటిగా చూస్తున్నాను. చిత్రశాల నిండా విశ్వవిఖ్యాత మహాపురుషుల చిత్రాలు న్నాయి. ఎవళ్ళ ఘనతకు తగినట్టుగా వారు ఆ చిత్రాల్లో కనుపించారు. అవన్ని చూచిన వెనుక అనుకున్నాను. ప్రపంచ మంతా యింతేనా? యింకెవరు లేరా ప్రపంచములో గొప్పవాళ్ళు? అసలు ఈ ప్రపంచానికి గొప్పతనాన్ని, గుర్తించి సహృదయత, దూరదృష్టి ఉన్నదా అని. తెల్ల, నల్ల, అంతరవులతో, ధనిక, దరిద్ర, భేదాలతో ఆత్మను చంపుకున్న ఈ ప్రపంచమేనా గొప్పతనాన్ని గుర్తించి శ్లాఘించేది? ఈర్ష్యా, ద్వేషాలనుండి, సంకుచిత స్వాభిమానాల నుండి విముక్తి అయిననాడు కదా! గొప్పతనాన్ని గుర్తించే హక్కు ప్రపంచమంతా కలిగేది. పై మాటలతో నా హృదయం నుండి నేను ఓ గొప్పవాణ్ణనే భావం నాలో ఏర్పడిపోయి నా దరిద్రం, సంఘంలో నాకున్న అల్పమాత్ర స్వరూపం, మరచిపోయినానాక్షణాన. ఇంటివైపు రెండు అడుగులు వేశాను గర్వంగా. అంతే! యిక కదలలేదు. పది అడుగుల దూరం నుండి నాకభిముఖంగా ఓ స్త్రీ రావడం చూచాను. ఆమె చేతుల్లో మృత శిశువు చుట్టబడి వుంది. ఆమె చెక్కిళ్ళపై నుండి సంతతధారగా కన్నీరు ప్రవహిస్తూ ఉంది. ఆమె వెనుక బంధువులు, మిత్రులు ఎవరు లేరు. తన చుట్టు యింత లోకమున్న, ఒంటరిగా పోతు వుంది. ఈ విశాల మానవ ప్రపంచంలో ఆమెకు 'నా' అనేవారు ఒక్కరు లేరు. అయితే ఈ మనుషులంతా ఎవరు? ఆమెకు ఏమీ కాదా! ఏమి నేను? సిగ్గేసింది నాకు. ప్రపంచాన్ని విమర్శించే ఆతరత ఎక్కువ కాని తనను తాను విమర్శించుకొని తలవంచుకొని పోవడం చేతకాదు. పశ్చాత్తపంగా ఆమె వెనుక నడచిపోయాను. ఆమె ఎక్కడో! దు:ఖపు వెల్లువలో కొట్టుకుపోతూ ఉంది. ఏమి? కొంచెము ఆ దు:ఖ హృదయాన్ని లాలిస్తే ఏమి మునిగింది. మెల్లగా ఆమె దగ్గరకు పోయాను.

"ఎవరమ్మా... మీ అబ్బాయేనా?"

"ఎవరైతే ఏముంది నాయనా"

"ఏమైంది అసలు?"

"పాలు లేవు?"

"అవును"

"తల్లివి కదు?"

"అయితే ఏమి చేయమంటావు?"

"తల్లులంతా ఏమి చేస్తారు?"

"నాలాటి తల్లులంతా ఏమి చేస్తారో, నేను అదే చేశాను".

"అంటే?"

"పాలిచ్చాను"

"ఎవడికి"

"రాక్షసుడికి"

"ఎవడు నీ కొడుకేనా?"

"నా కొడుకు దేవత"

"మరి రాక్షసుడెవడు?"

"నా పాలు తాగినవాడు"

"ఎవరమ్మా ఆ రాక్షసుడు"

"ఓ శ్రీమంతుని కొడుకు"

"ఏమి అతనికెందుకిచ్చావు?"

"యివ్వకుంటే వీడితోపాటు... నేను"

"అవును నీవు పోయేదానివే. అయిన శ్రీమంతుల కాళ్ళ కింద నలిగి ఎంతమంది నిత్యం ఈ ప్రపంచాన్ని వీడిపోవడం లేదు. ప్రపంచము విశాలమైందే కాని, మానవ హృదయము సంకుచితము కాబట్టి ఈ విశాల విశ్వము గూడ సంకుచితమైపోతూ ఉంది. సమతా దృష్టి నశించిన ఈ సంకుచిత ప్రపంచంలో బలహీనులు అణగిపోతు న్నారు. అయిన బలహీనులు అణిగిపోతే ఎవడికేమి?"

సమాధి స్థలము వరకు ఆ చచ్చిన అతను వెనుక నడచి చాలామంది తమ దు:ఖాన్ని సానుభూతి కనబరచేవారు. పాపము! ఆ చచ్చిన అతను యింకా ఎక్కడో పొంచి చూస్తున్నట్టు వాళ్ళంతా ఎంతో భయభక్తులతో ప్రవర్తించేది. పూలమాలికలు పైన కప్పేది. ఆయన బ్రతికి ఉండగా రెండు చేతులతో ధనము పంచినట్టు, వాళ్ళంత గుడ్డిగా డబ్బు వెదజల్లేది. బ్రతికి ఉన్నప్పుడు చూపించే వదాన్యత, సౌహార్దత, అతను చచ్చి, శాశ్వతముగా నిద్రించి పోతున్నప్పుడు చూపించేది.

ఆమె తన సొద చెప్పుతూ పోయింది. నేను వింటూ, విన్నదాన్ని గూర్చి ఆలోచిస్తూ పోయాను. మాట, మాటల్లోనే సమాధి ఆవరణ చేరుకున్నాము. గేటు ముందు కాపలామనిషి కునుకుపాట్లు పడుతు న్నాడు. మా రాకడ చూచి అతను కొంచెము కూడా కదలలేదు. నిర్లక్ష్య భావంగా కూర్చున్నాడు. మా ముఖాలు, వేషాలు చూచి ఎవళ్ళో అనామకులు అని అప్పటికప్పుడే గుర్తించాడు. 'శవాల్ని మోసుకురావడం తప్ప వేరే పనిలేనట్టుగా ఉందే' అని గొణుగుతూ మా వెనుక నడచివచ్చాడు ఆ కాపలా మనిషి. మేము అతని రాక చూచి అప్పుడప్పుడే సున్నముతో దిద్దిన ఓ గోరి ప్రక్కన నిలపడిపోయినాము. దూర, దూరం వరకు అలాంటివే చక్కని సమాధులు బారులు తీరి ఉన్నాయి. కాపలా మనిషి వచ్చి 'పదండి' అన్నాడు. ఆ సమాధుల మధ్య నిలవటానికి మాకు అర్హత లేనట్టు కాపలా మనిషిని అనేది ఏముంది! బీదలు ఎవరికి లోకువ కారు? తలవంచుకొని నడచిపోయినాను. ఆ తెల్లని సమాధి వరసలు అయిపోయినాయి. ఆకు, అలము ప్రత్యక్షమైంది. ఆ ఆకు, అలము మధ్య స్మృతి చిహ్నము కూడా లేని సమాధులు కనిపించాయి. అవన్ని భూమిలోకి కృంగిపోయి ఉన్నాయి. వాళ్ళు బ్రతికి ఉన్నప్పుడు అణగి ఉన్నవాళ్ళే కాబట్టి, చచ్చిన తరువాత వాళ్ళ సమాధులు త్రవ్వను? ఎక్కడ ఓ అనామ కుడు నిద్రిస్తున్నాడో? ఎవడి నిద్రను భంగపరుస్తుందో ఓ గునపపు పోటు? ప్రపంచ భారము మోసి విశ్రాంతి తీసుకుంటూ ఉన్న ఆ కష్టజీవుల మళ్ళీ ఏ ముఖముతో నిద్రలేపడము? రాత్రి పగలుగా మార్చుకొని యిదివరకు శ్రమించింది చాలదు? అయిన ఈ త్యాగిని ఎక్కడ పడుకోపెట్టడము? 'సరే కానివ్వు' అంటూ ఓ దిక్కు త్రవ్వాను. శుష్కించిన ఎముకలు బైటపడ్డాయి. 'అవును! అయింది. ఏ యిల్లాలు దు:ఖ చిహ్నమో యిది? ఏ .... ఆశాజ్యోతో! తీరిక ఉన్నప్పుడు ఎప్పుడో, కన్నీటితో ఈ స్మృతి చిహ్నన్ని తడిపిపోతాడు గావును. గునపముతో ఎముకలన్నీ పెకిలిస్తే, ఆ నిరాశ జీవి గుండెలు చీలిపోవు? అంత విశాలంగా ఉన్నాయో ఆ సమాధులు? వాటి ప్రక్కన ఎక్కడైనా పెట్టగూడదు? మెల్లగా ఆ సమాధులు దగ్గరికి నడిచి పోయాను. పాలరాతితో కట్టబడి ఉంది ఓ ధనికుని గోరి. తాను ఆక్రమించిన స్థలము చాలక చుట్టు యినుప గొలుసులతో ఆవరణ పెట్టుకున్నాడు. ఆ

నాటి కథ

పెత్తనదారు ఆ హద్దులోకి ఎవడికి రా వీలులేనట్టు 'బ్రతికి ఉండగా మీరు చేసినపని యిదే' అని నిట్టూర్పు తీసి ఇంకొక సమాధి ప్రక్కకు నడిచిపోయాను. అదో మతగురువుది పాపం! ఆయన తన సమాధి చుట్టూ పూలతీగల పెంచుకున్నాడు. బ్రతికి ఉండగా మనుషులకన్న పూలతీగనే ప్రేమించినట్టు, యింకా ముందుకుపోయాను. ఓ మేజరు నిద్ర పోతున్నాడు. తాను యుద్ధాలు చేసి ఆక్రమించుకున్న భూభాగాల్లాగానే, ఆ ఆవరణ మధ్య విశాల భూభాగాన్ని ఆక్రమించుకున్నాడు. ఆ సమాధి చుట్టూ బలమైన రాతిగోడ పెట్టబడి ఉంది. యింకా ఎవరో శత్రువులు మిగిలివున్నట్టు. యింకా ముందుకు పోయినాను. ఆ అందమైన ఆ సమాధులన్నీ కలియతిరిగాను. స్థలముంది కాని అదంతా అధికారుల క్రింద, ఆక్రమించబడి ఉంది. ఎక్కడ వెడితే ఎవరి అధికారము అడ్డుతగులుతుందో! ఎవరు కోపితులైతారో? చచ్చినవాళ్ళ మీద యింకా బ్రతికి ఉన్నవాళ్ళ అధికారం ఉంది. చచ్చి వాళ్ళందరు సమానులైనా, బ్రతికి ఉన్నవాళ్ళు ఒప్పుకోవద్దు. తలవంచుకొని ఆమె వద్దకి నడచిపోయాను. ఆమె నిరాశగా నేను మరల రావడం చూచింది. ఏమి మాట్లాడలేదు. చంటివాణ్ణి ఎత్తుకొని బయలుదేరింది. 'ఎక్కడికి' అన్న 'ఎక్కడికైనా పోదాము' అంది. "సరే" అని ఆమె వెనుక బయలుదేరాను. మృతశిశువును మళ్ళీ తీసుకుపోతూ వుంటే తన యినాము డబ్బులు పోయినాయనే కోపంలో మా మీదికి లేచాడు. కాపలామనిషి. బయట ఎక్కడ పెడుతారు శాసన విరుద్ధం కదు' అన్న.

'అనుభవిస్తారు పొండి'

'యిప్పుడు అనుభవించేదానికన్న ఎక్కువనా'. కాపలా మనిషి మాట్లాడలేదు. మేము ఆ చీకట్లో నడిచిపోయాము. పట్టణము వెనుకబడిపోయింది. దూర, దూరం, వరకు మనిషి అలికిడి కూడా లేదు. అంతా నిర్జన ప్రదేశం. పంచభూతాలు తప్ప యింకెవరు చూడడం లేదు. ధనికుల అధికారం, రాజసం, దరిద్రుల అసహాయత, మాన్యత, యివి ఏవి లేని ఆ నిర్జన ప్రదేశంలో ఆ బాలుణ్ణి భూదేవి ఒడిలో వేసి ఓ పెద్ద నిట్టూర్పు తీసాము.

("జైలు", కథల సంపుటి నుంచి)

కవిత

సైనికా!

డా॥ జి.యం. రామశర్మ

కసికసిగా విషమ్ముమ్మలను గ్రక్కుచు నిక్కుచు వక్రగాములై
బుసబుసలాడు నాగులయి ముద్రిత సీమల దాటి వచ్చుచున్
రుసరుసలాడు దుర్మదుల ద్రుంచెడి గారుడ శక్తివీవు, నీ
మిసమిసలాడు మీసముల మిన్కులకున్ విజయోస్తు సైనికా!

రాజిత పూజిత ప్రభల రటణ ప్రతాపుని బోలి, వీర నే
తాజిని బోలి, శ్రీ భగతు ధైర్యము నొక్కొడమాని, శ్రీ భవా
నీ జననీ ప్రదత్త మహనీయ సఖుండు శివాజి నొక్కబో
నాజి స్మరింప జేతు వభినందన చందనమిత్తు సైనికా!

భాసిత భారతీయపు త్రివర్ణ పతాకమునందు వెల్గు వి
శ్వాసము నీవు, వంద్యముగ నందయు ముప్పది కోట్ల మాజనా
భా సిగ బంతి వీవు, యదు బంధు సుదర్శన చక్ర భాస వి
న్యాసము నీవు, నీ చరణమంటుచు మ్రొక్కెద వీర సైనికా!

మోసముతో చొరబండెడు ముష్కరజాతిని ధిక్కరించు బల్
రోసము నీవు, భారత వరోర్వర తా మెలి వేయునట్టి పెన్
మీసము నీవు, మేరు గిరి మించు సమంచిత ధీరతా సము
ద్భాసము నీవు, మా హృదయ పద్మ వికాసము నీవే సైనికా!

సుగ్రీవ విజయము

కందుకూరి రుద్రకవి

కందుకూరి రుద్రకవి పదహారవ శతాబ్దానికి చెందిన తెలుగు కవి. తెలుగులో లభ్యమౌతున్న మొట్టమొదటి యక్షగానపు కర్తగా ప్రసిద్ధుడు. కృష్ణదేవరాయల ఆస్థానంలోని అష్టదిగ్గజ కవులలో కందుకూరి రుద్రకవి కూడా ఒకడని లోకోక్తి కానీ అందుకు ఆధారాలు లేవు. ఈయన రచనలలో నిరంకుశోపాఖ్యానమనే ప్రబంధ కావ్యము, సుగ్రీవవిజయం యక్షగానము, జనార్ధనాష్టకము ముఖ్యమైనవి. ఈయన కాలం క్రీ.శ. 1480-1560. కందుకూరులోని విశ్వబ్రాహ్మణ కుటుంబానికి చెందినవాడు. నాటి యక్షగాన స్వరూపం తెలపడం కోసం ఈ చిరుఘట్టం.

క. తారాది సతుల శోకము
వారించి కుమారుఁదేర్చి వాలికిఁ బరలో
కారోహణాది సత్క్రియ
లారవితనయుండు రాము నానతిఁజేసెన్.

వ. అంత నా రామచంద్రుండు కపివీరులం బిలిపించి సుగ్రీవునిఁ దోడ్కొనిపోయి కిష్కింధలో రాజ్యపట్టంబు గట్టుఁ డంగదు యువరాజ్యపట్టంబు గట్టుండని యానతిచ్చి పంపిన కపివరులు రవిసుతుని పురంబునకు దోడ్కొనిపోయి రప్పుడు పురజనులేమనుచున్నారు.

జం.పె. కటకటా । యేల నిష్కారణముజంపె నీ
కుటిలునకుఁగా వాలిఁ గువలయేశ్వరుఁడు
చెవినిల్లుగట్టుకొని చెప్పి చంపించె నీ
రవి[5]సుతుండే ద్రోహి రాముఁడే మెఱుఁగు
ఎవ్వరును జంపింప రీ పాపకర్ముఁడే
క్రొవ్వి చచ్చెను తార, కొడుకు వద్దనఁగన్
ధశరాథాత్మజుతోడ తగునె వైరము హస్తి
మశకాంతరము వెఱ్ఱిమర్కటముగాక.
మనకేమిటికి వాలి యినతనూజుఁడు మేలు
జనులపాలిఁటవాడు శాంతవర్తనుఁడు.

వ్యాసం

ఆతుకూరు రుద్రేశ్వరాలయమే మన రామప్ప గుడి

రామప్ప గుడిపైన కొత్త కోణాలతో చారిత్రక విశ్లేషణ...

శ్రీరామోజు హరగోపాల్
9949498698

మనదేశంలో ప్రపంచ పర్యాటక నిర్మాణాలుగా యునెస్కో గుర్తింపు పొందిన కట్టడాలలో రామప్పగుడి 39వది. తెలుగు రాష్ట్రాలలో మొదటిది. ఏమిటి దీని ప్రత్యేకత అన్నది చర్చనీయాంశమైంది మళ్ళీ. 'మధ్య యుగాల దక్కన్ దేవాలయాల గెలాక్సీలో ప్రకాశవంతమైన నక్షత్రాలు పాలంపేట దేవాలయాలు' అని గులాం యాజ్దాని అన్నాడు. ('The Temples of Palampet'-1922) ఈమాట మార్కోపోలో అన్నట్టు తప్పుడు ప్రచారం చేసాడొక విదేశీయుడు. కాల విపరిణామాలు అన్నింటిని తట్టుకుని నిలిచిన నిర్మాణం ఈ గుడి. పాలంపేట దేవాలయాలు కాకతీయ దేవాలయ వాస్తు, శిల్పశైలికి ఎత్తిన శిల్పపతాకాలు. కల్నల్ మీడోస్ టేలర్ గడక్ గుడి గురించి 'బంగారం, వెండిలోహాలలో కన్న మెరుగైన పనితనం' అన్నమాట రామప్పగుడికి కూడా వర్తిస్తుంది.

దక్షిణ భారతదేశంలో మధ్యయుగాల దక్కన్ శైలి గొప్పగా వికాసం చెందింది. దీన్ని ఫెర్గూసన్ 'చాళుక్యశైలి' అన్నాడు. కొందరు 'హొయసలశైలి' అన్నారు. ఈ శైలిని 'దక్కనీ' అనవచ్చు. దీని నుంచి ప్రత్యేకంగా ఆవిష్కృతమైనదే కాకతీయశైలి. రామప్ప గుడి వాపీ, స్తూప పర్యంతం అత్యద్భుత నిర్మాణం. ఈ గుడి గర్భగృహం, అంతరాళం, పెద్ద ముఖ మంటపాలతో, లోపలికి తోవలున్న మూడు వరండాలతో కట్టబడింది. ఉప పీఠం, అధిష్ఠానాలమీద (రెండు ప్లాట్ ఫాంలతో) గుడి, ఆ పైన ఎత్తైన విమానంతో నిర్మించబడ్డ సంపూర్ణ దేవాలయవాస్తు నిర్మాణం. ఇండో-ఆర్యన్, ద్రవిడ శైలులలో స్తంభికలు శిఖరాలతో కనిపిస్తాయి. ప్రధాన శిఖరం పెర్గూసన్ అన్నట్లు 'ఉత్తర, దక్షిణాదుల శైలుల మిశ్రితం' కాదు.

కాకతీయ దేవాలయాలు దాదాపు 1500లకు పైగానే వున్నాయంటారు స్థపతి, చరిత్రకారుడు ఈమని శివనాగి రెడ్డి. వీరు నిర్మించిన దేవాలయాలలో ఏకకూట, ద్వికూట, త్రికూట, చతుష్కూట, పంచకూటాల యాలున్నాయి. వీటిలో రామప్పగుడి ఏకకూటాలయం.

రేచర్ల రుద్రసేనాని కట్టించిన గుడి...

ఈ గుడిపేరు రుద్రేశ్వరాలయం. ఊరిపేరు ఆతుకూరు. క్రీ.శ.1213 సం.రాలు అంటే 808 యేండ్ల కింద కాకతి గణపతిదేవుని చమూపతి, ప్రధాని రేచర్ల రుద్రారెడ్డి (రుద్రసేనాని) తనపేరుతో రుద్రేశ్వరాలయం, తన తండ్రి, తాతల పేర్ల మీద కాటేశ్వరాలయం, కామేశ్వరాలయాలను కట్టించాడు. రుద్రసేనాని గణపతిదేవుని పెదతండ్రి రుద్రదేవుడు, తండ్రి మహాదేవుల కొలువులో సైన్యాధిపతిగా వున్నవాడే. గణపతిదేవుడు యాదవుల చెరలో ఉన్నపుడు కాకతీయ సామ్రాజ్యాన్ని శత్రువుల నుంచి పరిరక్షించి, గణపతి దేవుని హన్మకొండ పురవరాధీశ్వరుడుగా నిలిపిన కాకతీయ రాజ్యభారధౌరేయునిగా బిరుదుగొన్న రాజభక్తుడు రేచర్ల రుద్రుడు. గుడి నిర్మించిన ఊరు ఆతుకూరు పేరు పాలంపేటగా మారిపోయింది. గుడిలో రుద్రునిచేత ప్రతిష్టించిన శివలింగం రుద్రేశ్వరుడే. కాని, రామలింగేశ్వరుడని పిలుచుకుంటు న్నారు. రుద్రేశ్వరాలయం రామప్పగుడిగా పేరుపొందింది. రుద్రేశ్వరాలయం ప్రధానస్థపతి రామప్ప అని, అతనిపేరు మీదనే ఈ గుడి రామప్పగుడిగా పిలువబడ్డదనేది ఆధారంలేని కథ. నిజాం హయాంలో పురావస్తు శాఖాధికారి గులాం యాజ్దాని రాసిన 'The Temples of Palampet' (1922) - Memoirs of the ASI, no.6లో, మారేమండ రామారావు రాసిన 'Select Kakatiya Temples-1966'లో Temples of Palampeta (పే.49-81)'లో కూడా గుడి పేరు పాలంపేట గుడిగానే పేర్కొనబడ్డది. చెరువుపేరు మాత్రమే రామప్పచెరువుగా పేర్కొనబడ్డది.

కాని, P.Srinivasacharya, Dir. Of Arch. Govt. Hyd-Ramappa

and other temples at Palampet (1953) అనే పుస్తకంలో గుడిపేరు మొదటిసారి రామప్పగుడిగా పేర్కొనబడ్డది. మరి ఎప్పటినుంచి ఈ గుడికి రామప్పపేరు వచ్చింది?

రామప్పగుడిలో ఒకచోట 'కిష్టన్ననాయుడు రామప్ప చెరువును కట్టించినాడు' అని 19 లేదా 20వ శతాబ్దపు తెలుగులో రాసిన ఏకవాక్య శాసనం వుంది. రామప్ప చెరువును తవ్వించింది ఈ గుడిని కట్టించింది రుద్రసేనానే. కాని, శతాబ్దకాలం కింద రామప్పచెరువును పునర్నిర్మాణం చేసింది కిష్టన్ననాయుడు కావచ్చు. రామప్పచెరువని అతడే పిలిచి వుంటాడు. రామప్పచెరువు పక్కన వుండడంవల్ల అప్పటి నుంచే ఈ గుడి రామప్పగుడిగా పిలువబడ్డదేమో. ఇపుడు కిష్టన్ననాయుడు ఎవరన్నది తెలుసుకోవాలి.

రుద్రేశ్వరాలయ నిర్మాణరీతి...

గుడి ప్రాంగణంలో కుడివైపున కామేశ్వరాలయం, కళ్యాణ మండపం, ఎడమ వైపున కాటేశ్వరాలయాలు, చుట్టు ప్రాకారంతో మధ్యన రామప్ప గుడి నిర్మించబడ్డది. ఈ దేవాలయం ప్రణాళిక చేతులుచాపి పడుకున్న మనిషి (క్రాస్) రూపంలో వుంది. బయట నుంచి నక్షత్రాకారంలో కనిపిస్తుంది. ఇది భూమి నిర్మాణశైలి. గుడి అడుగున ఇసుకపెట్టె (సాండ్ బాక్స్) సాంకేతికతతో కట్టిన పునాది ఉపపీఠ, అధిష్టానాలున్నాయి. వాటి మీద దేవాలయం కట్టబడ్డది. వేసరశైలి దేవాలయమిది.

రామప్పగుడి

తూర్పువరండా ముందర ఎదురుగా నందిమంటపం ప్రత్యేకంగా కట్టించాడు రుద్రసేనాని. ఎత్తైన శిలావేదిక మీద ప్రాకార సహితంగా కట్టిన నంది మంటపంలో అధిష్టాన పీఠంమీద నల్లశానం రాతిలో చెక్కిన 4 అడుగుల ఎత్తైన నంది మెడలో, మూపురమ్మీద చెక్కిన గజ్జెలపట్టెడలతో, పూసల దండలతో అలంకరించబడింది.

దేవాలయ వాస్తు-నిర్మాణ శైలి...

దేవాలయం

1. ఉపపీఠం: 5అ.7అం.ల ఎత్తు, ఉపాన, పట్టాలతో ఉపపీఠం వుంది. పట్ట, త్రిపట్ట, గళ, త్రిపట్ట, ఆలింగపట్టికలతో నిర్మించబడ్డ ఉపపీఠం మీద 8 అ.ల వెడల్పుతో ప్రదక్షిణాపథముంది. అలంకార శిల్పాలు లేకుండా కనిపిస్తున్నది ఉపపీఠం.

2. అధిష్టానం: 4అ. ఎత్తైన కట్టడం. ఉపాన, త్రిపట్ట, చతుష్పట్ట, గళ, పట్ట, ఆలింగపట్టికలతో వుంది. అధిష్టానంపైన 526 ఏనుగులతో గజధార కనిపిస్తుంది. గణపతి, భైరవ, గజలక్ష్మి, మకరవ్యాళీల తోరణంతో సూర్యుడు, మకరవ్యాళీ, మనిషిపైదాడి చేస్తున్న ఏనుగులొకచోట, మల్లయుద్ధ దృశ్యాలొకచోట అగుపిస్తాయి.

వరండాలు...

తూర్పు, ఉత్తరం, దక్షిణాల నుంచి దేవాలయ ముఖమంటపానికి దారితీసే 3 వరండాలున్నాయి. అధిష్టానం మీద చిన్న వేది వుంది. వేది 4పట్టికలతో వుంది.

వ్యాసం

కిందివైపు గజధార, దానిమీద అష్టదళ పద్మాలు, మూడవ వరుసలో బొమ్మల శిల్పాలు, అన్నిటికి పైన 4రేకుల పద్మాలున్నాయి.

తూర్పు, దక్షిణం, ఉత్తర దిశల్లోని మూడు వరండాలలోని శిల్పాలు:

సమభంగ, ద్విభంగ, త్రిభంగ, లలిత, చతుర, వైత్యస్తపాద, భుజంగత్రాస భంగిమలలో చామరవాహినులు-34, మార్దంగినులు-37, నాదస్వరవాదిని-1, వేణువాదినిలు-5, వీణతో-1, విలాసినులు-53, నాగినులు-2, దర్పణసుందరీమణులు-3, విస్మయముద్రలో-3, ముత్యాలసరాలతో, తామరతో, పూసలదండలతో-6, అంజలితో-5, మదనికలు-3, మిథునాలు-8, మాతాశిశువులు-3, విల్లమ్ములతో స్త్రీలు-14, శూలధారిణులు-3, సైనికులు(గడ్డంతో)-2, ఖడ్గంతో స్త్రీ, పురుషులు-9, చాముండ-1, భిక్షాటనమూర్తులు-8, కాలాముఖులు-6, వేణుగోపాలులు-3, భైరవులు-3, గణపతులు-7, సూర్యుడు-1, అష్టభుజ నారసింహుడు-1, దిగంబర జైనులు-11 శిల్పాలున్నాయి.

ఉత్తర వరండా, దక్షిణం వరండాలు అంతరాళాలను కలిపే భాగాలమీద: చామరవాహినులు 7, అంజలితో 1, మృదంగవాదినులు 3, దర్పణంతో 1, విలాసినులు 13, కాలాముఖ గురువు 1, దిగంబర జైన తీర్థంకరుడు 1, నృత్త గణపతి 1, సూర్యుడు 1, భైరవుడు 1 ఉన్నారు.

దేవాలయ పాదవర్గం...

అధిష్ఠానం మీద వున్న గోడలను పాదవర్గం అంటారు. గుడి గర్భాలయం నుంచి అర్ధమండలపాల వరకు కింద వేది, స్తంభ భాగాలు, పైన కలశం ఫలకం, పద్మం, పోదికలతో గోడ భాగం వుంది. కర్ణకూటం, ఆహార, పంజర, ముఖశాలలు ఒకదాని తర్వాత కనిపిస్తాయి. గర్భాలయానికి బయట మూడువైపుల 3గుడుల దేవకోష్ఠాలు మూడున్నాయి.

అంతరాళం ఉత్తర, దక్షిణం గోడల మీద:

అధిష్ఠానం మీద వెడల్పైన పట్టిక మీద మకరాలు-22, లతలు-12, ఏనుగుల మధ్య గణపతులు. భిక్షాటన మూర్తి-1, గడ్డంతో కాలాముఖుడు పద్మాసనంలో కనిపిస్తారు.

వీటిపైన స్తంభికలు, లోఒంపులు, స్తంభికల మీద పంచతలాలతో, శిఖరంతో సూక్ష్మవిమానాలు, చూరు, వేలాడుతున్న ముత్యాలసరాలు, సాల, కపోతాలు, అంతస్తులు, నాగర శిఖరంతో పంచతలాలతో గుండ్రని శిఖరం వుంది.

గర్భగృహం గోడమీద:

మకరముఖాలు 4, తీగెలు 3, మరొక పట్టం మీద 14 స్తంభికల మీద సాలలతో, సూక్ష్మ పంచతల విమానాలు 4, నిలువు పంక్తిలో 3 దేవకోష్ఠాలు పెద్దచూరుతో. అధిష్ఠానం మీద చిన్న గుడి, పైభాగం ముత్యాలసరాలతో అలంకృతం, పైన ఒక పట్టం మూడు ఏనుగులతో దానిమీద 3 స్తంభికలు, మూడుగదులు రెండు సింహాలు, హంసలతో. అధిష్ఠానం ముందుభాగం మూడు భాగాలలో ఒకదాన్నొకటి ముందుకు తెస్తున్నట్టున్నాయి. వాటి మీద చెక్కిన స్తంభం, గూడు, స్తంభిక మీద 4తలాలతో, నాగర శిఖరంతో సూక్ష్మవిమానం. స్తంభం రెండుపక్కల పశ్చిమాభిముఖంగా నందులు, ముత్యాలసరాలతో 3 భాగాలు అలంకరించబడి, పైన పెద్దపట్టం, అంజలిపట్టి మోకరిల్లిన మనిషి, 4 ఏనుగులు, భైరవుడు, పైనొక పట్టమ్మీద 8 స్తంభికలు, సింహాలు 3, హంసలు 3, దీనిపైన 3 దేవకోష్ఠాలు నిలువు పంక్తిలో, చతురస్రాకారంలో రెండ్రెండు స్తంభాలు. ఇవి కపోతాన్ని మూడు భాగాలలో చూరు, తామర మొగ్గలు వేలాడుతూ కిందివైపు... 2వ, 3వ దేవళాలు.. 1వ గుడివలెనే. స్తంభికలతో చూరు, పంచతల విమానం స్తంభిక మీద, 4 స్తంభికలు సాలా రెండు కేంద్రాల స్తంభికలు, సూక్ష్మ విమానం పైవలెనే వుంది.

ఈ అధిష్ఠానం మీద గుడుల ఇరుపక్కల స్తంభికల మీద సూక్ష్మవిమానాలు.. ముందుభాగంలో వరుసగా స్తంభం, స్తంభిక మీద రెండు సూక్ష్మవిమానాలు, నంది, స్తంభిక మీద సూక్ష్మమైన గుడి, ఒక స్తంభం, వీటిపైన ముత్యాలసరాలు, మరొక పట్టం మీద ఏనుగులు-7, మకరాలు-8, వాటి నోళ్ళనుంచి తీగె 3 ఆర్చీలుగా మధ్య సూర్యశిల్పం, మరొక పట్టిక మీద మూడు విడిభాగాలలో 9 సింహాలు, సింహంతో పోరాడుతున్న స్త్రీ. చిన్నగుడి ప్రవేశం మీద మూడు నాగర విమానాలున్నాయి.

ఈ నల్లనిరాలలో...

ఊత శిల్పాలు(ఫిగర్ బ్రాకెట్స్)

బరువైన కప్పు జారిపోకుండా పెట్టిన ఊతాలే ఈ బ్రాకెట్లు. ముఖమంటపానికి 3 వైపులలో ఉన్న బ్రాకెట్ల మీద మొత్తం 40 ఊతశిల్పాలు (బ్రాకెట్ ఫిగర్స్) పుత్తళికలుగా చేర్చబడ్డవి. వీటిలో 28 గజకేసరి యాళీలు. ప్రతి యాళీ తొండం

చాపిన ఏనుగుతల మీద కుడికాలు, ఎడమకాలు తొండం కొనమీద, ముందరి రెండుపంజాలు ఎత్తివున్న సింహం ముందరి ఎడమకాలి కింద మనిషి వుంటాడు. మూడువరండాల కప్పుకింద కనిపిస్తాయి ఈ ఫిగర్ బ్రాకెట్స్, అవే అలసకన్యలు. రామప్పలోని స్త్రీల శిల్పమూర్తులు పొడుగ్గావుంటాయి. అద్భుతమైన అలంకరణ. నృత్యవ్యాయామంతో తీర్చిదిద్దబడిన శరీరసౌష్టవం సౌందర్యవంతం.

శిల్పప్రకాశాన్ని(పే.391) బట్టి అలసకన్యలు 16 విధాలు. అలస, తోరణ, ముగ్ధ, మానిని, దళమాలిక, పద్మగంధ, దర్పణ, విన్యాస ధ్యానాకర్షిత, కేతకీభరణ, మాతృమూర్తి, చామర, గుంఠన, నర్తకి, శుకసారిక, నూపురపాదిక, మర్దలలు. కొన్ని ప్రతిమ లక్షణశాస్త్రాల ప్రకారం మదనిక శిల్పాలు సమ్మోహన త్రిభంగ భంగిమలైన 'చంద్రుని రొమ్ములు, హంస-నడుము, ఏనుగు కటిస్థానం'తో కూడి ఉంటాయి. కాని, రామప్పగుడి శిల్పాలన్నీ మదనికలని అనిపించవు. ఈ కన్యకా శిల్పాలు, ఈ శైలబాలలు నాట్యార్చన చేస్తున్న నర్తకీమణులు, వాద్యకారులు. కొన్ని విలాసినులు. నాగినిగా పిలిచే శైలబాల ఆరాధనీయమైన యక్షిణి, లేదా దేవతామూర్తి కావచ్చు.

తూర్పువరండాలో...

1. వైత్యస్తపాద భంగిమలో, చెట్టు కింద కుడికాలి మీద నిలబడి, ఎడమ కాలిని కుడిమోకాలికి అడ్డంగాపెట్టి, ఎడమచేత విల్లును పట్టుకుని, కుడిచేయి డోల హస్తంగా వున్న కన్యక ఎడమపాదం నుంచి ముల్లు తీస్తున్న పురుషుడు.

2. భుజంగత్రాస భంగిమలో, ఎడమ చేయి ఎడమవక్షం కింద, కుడి అరచేయి తలపై ఊన్చినది. ఆమె కాళ్ళకు రెండువైపుల మార్దంగికులు. త్రిపతాక భంగిమ (నటరాజ రామకృష్ణ)

3. వైత్యస్తపాద భంగిమలో, ఎడమ చేయి కడుపు కిందుగా, పైకెత్తిన కుడిచేయి తామరతూడును పట్టుకుని చెట్టుకింద కాళ్ళకు ఎత్తులుకట్టిన పావుకోళ్ళతో స్త్రీ (ఎత్తుమడిమలు కాదు)

4. త్రిభంగ భంగిమలో, భుజాల నుంచి కిందికి వస్తున్న పాము, తొడల మీద పాములు, మరొకపామును రెండు చేతులతో పైకెత్తుకుని పట్టుకుని నిలిచిన నాగిని

దక్షిణం వరండాలో....

5. వైత్యస్తపాద భంగిమలో, తీగెలపొద నీడన ఎడమచేతిలో విల్లుతో స్త్రీ

6. భుజంగత్రాస భంగిమలో, ఎడమ అరచేయి కుడివక్షాన్ని తాకుతు, కుడిచేయి విస్మయముద్రతో

7. త్రిభంగ భంగిమలో, వ్యతిరేక దిశల్లో పాదాలు, రెండుచేతులతో మృదంగం వాయిస్తున్న స్త్రీ.

మర్దల శిల్పం

8. భుజంగత్రాస భంగిమలో, రెండు చేతులు విస్మయముద్రలో పైకెత్తిన కన్య.

రామప్పగుడిలో ఒకచోట 'కిష్టన్ననాయుడు రామప్ప చెరువును కట్టించినాడు' అని 19 లేదా 20వ శతాబ్దపు తెలుగులో రాసిన ఏకవాక్య శాసనం వుంది. రామప్ప చెరువును తవ్వించింది ఈ గుడిని కట్టించింది రుద్రసేనానే. కాని, శతాబ్దకాలం కింద రామప్పచెరువును పునర్నిర్మాణం చేసింది కిష్టన్ననాయుడు కావచ్చు. రామప్పచెరువని అతడే పిలిచి వుంటాడు. రామప్పచెరువు పక్కన వుండడంవల్ల అప్పటి నుంచే ఈ గుడి రామప్ప గుడిగా పిలువబడ్డదేమో.

భ్రమర భంగిమ-నటరాజ రామకృష్ణ పరివృత్తము(ఇందిరా పరాశరం)

ఉత్తరం వరండాలో...

9. వైత్యస్తపాద భంగిమలో, ఎడమ అరచేయి వక్షాలమధ్య, పైకెత్తిన కుడిచేయి విస్మయముద్రలో

అర్ధ నికుట్టకము

10. ద్విభంగ భంగిమలో, పైకెత్తిన రెండు అరచేతులు తలవెనుక

11. భుజంగత్రాస భంగిమలో, చిన్ముద్రలో పైకెత్తిన రెండుచేతులు

12. వైత్యస్తపాద భంగిమలో, కుడిచేయి విస్మయముద్రలో పైకెత్తి, ఎడమ అరచేయి కడుపుమీద పెట్టుకుని వున్నది. ఒక కిందికాళ్ళవైపు పురుషుడు కుడి దిక్కు, స్త్రీ ఎడమదిక్కు మాల పట్టుకుని వున్నారు. రామప్పగుడిలో దర్శించిన నాట్యభంగిమలవల్లనే నటరాజ రామకృష్ణ తాను 'పేరిణి తాండవా'న్ని రూపొందించినట్లు చెప్పుకున్నాడు. జాయప నృత్తరత్నావళిలో వర్ణించిన దేశిపద్ధతికి చెందినది పేరిణీ తాండవం. పేరిణిలో 'నవరస అంగహార నర్తన'మనే ప్రత్యేక నాట్యవిన్యాసముంది. నర్తకులు తమ ముఖరాగం ద్వార కాక శరీరంలోని అంగ, ప్రత్యంగ, ఉపాంగాల ద్వారా రసప్రదర్శన

చేయడం పేరిణి ప్రత్యేకత. రామప్ప గుడిలోని నృత్యశిల్పాలన్నింటికి జాయప నృత్తరత్నావళి ఆధారమని రామకృష్ణ అభిప్రాయం. తంజావూరు బృహదీశ్వ రాలయంలో నాట్యంలోని 108 కరణాలు అగుపిస్తాయి. రామప్పలో అవన్నీ లేవు. కాని, మార్దంగిక భంగిమలలో నాట్యహస్త విన్యాసక్రమం ఆధారంగానే వాటిని రూపొందించినట్లు తెలుస్తున్నది.

శిల్పశిలలు...

ప్రత్యేకమైన శిల్పాలు జతలుగా వరండాల ద్వారాలకు రెండువైపుల వున్నాయి.

తూర్పు వరండా కుడివైపు...

త్రిభంగ భంగిమలో తీగెలపాద కింద నిలబడి రెండు చేతులలో మొక్కను పట్టుకున్న స్త్రీ వుంది. చెవులకు పత్రకుం డలాలు, పెద్ద గ్రైవేయకం, హారం, మేఖల, ముత్యాలసరులు, అర్ధోరుకాలున్నాయి. ఈ శిల్పానికి కుడివైపున ద్విభంగంలో చామరవాహిని, ఎడమవైపున భుజంగత్రాస భంగిమలో కుడిచేయి డోలహస్తంగా గుడ్డముక్కను పట్టుకుని ఎడమచేయి కటిభాగాన విశ్రాంతంగా చేర్చి, వేలాడుతున్న రెండుపాయల జుత్తు, చక్రకుండలాలు, గ్రైవేయకం, ముత్యాల హారం, పెద్దమేఖల, అర్ధోరుకం వున్న స్త్రీకి రెండువైపుల అడుగున మృదంగ వాదినులు ఉన్నారు.

దక్షిణవరండా ప్రవేశంవద్ద...

కుడివైపు వైత్యస్తపాద భంగిమలో చామరం కుడిచేత తలపైకి, ఎడమచేయి ఎడమతొడ మీద విశ్రాంతంగా... చక్రకుండలాలు, హారం, పెద్దమేఖల, భుజాల నుంచి వేలాడుతున్న పెద్ద పూసలదండతో నిల్చున్న స్త్రీకి రెండు వైపుల చామరధారిణులు, ఒకకోతి ఆమె కుడిపాదం నుంచి ముల్లుతీస్తున్నది.

ఎడమవైపునున్న శిలమీద...

వైత్యస్తపాద భంగిమలో కుడిచేయి

తల మీద, మూడు తామర మొగ్గలు బయల్వెడలుతున్న గొట్టం, ఎడమచేయి తామరను పట్టుకుని డోలహస్తంగా నిల్చున్న స్త్రీకి, వైత్యస్తపాదంలో ఒక చామర వాహిని కుడిదిక్కు, ద్విభంగలో ఎడమవైపు మరొక చామరవాహిని వున్నారు.

ఉత్తరం వరండా ప్రవేశం...

వైత్యస్తపాద భంగిమలో తలపైకి చామరం పట్టుకున్న కుడిచేయి, ఎడమ అరచేయి ఎడమ తొడ మీద. చక్రకుండలాలు, గ్రైవేయకం, హారం, పెద్దమేఖల, పొడవైన పూసలదండ భుజాలమీదినుంచి వేలాడుతున్నది. అడుగున కుడి, ఎడమల చామర వాహినులు. ఎడమవైపు శిలమీద కుడికాలు కొంచెం వంచి, ఎడమకాలు కుడికాలికి అడ్డంగా (స్వస్తిక) ఎడమచేతిలో విల్లు, కుడిచేత బాణంతో నిలబడ్డ యోద్ధ (వేటకత్తె) ఎడమ కాలి నుంచి కత్తిధరించిన ఒక పురుషుడు ముల్లు తీస్తున్నాడు. ఇంకొక పురుషుడు చామరం పట్టుకుని ఎడమవైపున వున్నాడు.

గుడి కప్పు(ప్రస్తరం)...

గోడల మీద కార్నిస్ (కపోతం లేదు) కప్పు 3 అడుగులు ముందుకు చొచ్చుకుని వచ్చింది. ఇటువంటి విక్షేపణలు గోడల మీద, అధిష్ఠానంలోను కనిపిస్తాయి. కిందివైపు నిలువుగా, అడ్డంగా వాసాలతో అనేక అరలుగా విడగొట్ట బడింది. చూరు నుంచి జారే నీటి చినుకుల (ఝూరావళి) లెక్క బొంగరాల వంటి తామరమొగ్గల పంక్తులున్నాయి.

నీటిలో తేలే ఇటుకలతో దేవాలయ విమానం...

గర్భగృహం మీద విమానం పాక్షికంగా కూలింది. నాలుగుతలాలే అగుపిస్తు న్నాయి. ప్రతితలం వరుసగా కూట, పంజర, కూట, పంజర, సాల, పంజర, కూట, పంజర, కూటలతో కనిపించాయి. ముందరికి చొచ్చుకుని వచ్చిన శుకనాస కిందున్న అంతరాళాన్ని కప్పుతున్నది. దాని పార్శ్వాలు కూట, పంజర,కూట, పంజర, సాలలలో అలంకరించబడ్డాయి. గుడి విమానాన్ని నీటిలో తేలే, తేలికపాటి బరువున్న ఇటుకలతో కట్టారు. ఇటువంటి ఇటుకల విమానం దేశంలోనే మరే గుడిమీద లేదు. కూలిన ద్రవిడశైలి విమానం స్థానంలో రామప్పగుడి శిఖరాన్ని 40 యేండ్ల కింద తిరిగికట్టారు.

గుడి లోపలిభాగము...

ముఖమంటపపు అంచుల్లో వేది లోపలివైపున అరలు, అరలుగా చతుర్దళపుష్పాల ధార(పంక్తి) వుంది.

మంటపంలోని అన్ని స్తంభాలు, మధ్యలో వున్న 4 స్తంభాలు తప్ప సాదాగా వున్నాయి. వాటికి 5 చెక్కిన పట్టికలు, పీఠం, శృంగాలలో చతురస్రపుదిమ్మెలున్నాయి. లోపలివైపు ఫలకం తామరాకులతో అలంకరించబడ్డది. పైన ఆకులదొంతర వుంది.

మహామంటపంలోని చిన్నగుళ్ళు...

లోపల వేదిమీద 8 చిన్నగుళ్ళున్నాయి. అంతరాళానికి ఎడమవైపున ఒక

గర్భగృహంతో గణపతి, దుర్గాలయాలు వున్నాయి. వేదికి ఈశాన్యంలో మరొక గణపతిగుడి. నాల్గవది తూర్పువరండా ప్రవేశానికి ఎడమవైపున త్రిభంగ భంగిమలో చతుర్భుజుడైన భైరవశిల్పం, మరొకగుడిలో చతుర్భుజుడైన కేశవమూర్తి విగ్రహం వున్నాయి. మిగతా మూడు వేదిక దక్షిణార్ధభాగాన్ని కలిపేచోట వున్నాయి. దక్షిణం వరండా ప్రవేశానికి కుడిపక్కన సప్తమాతృకా ఫలకం వుంది.

రంగమంటపం...

దేవాలయాల్లో దేవునికి చేసే అలంకరాదులు, షోడశోపచారాలను అంగభోగాలని, రంగస్థలం మీద చేసే నాట్యారాధనలను రంగభోగమని అంటారు. రామప్పగుడి మహామంటపం మధ్య ఈ రంగమంటపం నాలుగు శిల్పాలంకృత స్తంభాలతో పరివేష్టితమై వుంది.

మంటప మధ్య స్తంభాలు....

అడుగు నుంచి అగ్రంవరకు ఈ స్తంభాలు శిల్పసంపన్నమైనవి.

పీఠానికి ప్రతిముఖాన ఒక ఆర్చ్ అందులో చెక్కిన బొమ్మ, చతురస్రపు దిమ్మె, గూడు, త్రిపట్టము, గూడు, వెడల్పైన పట్టం, తీగె డిజైన్ తో పట్టిక, వజ్రం, పూసలతో అలంకరించిన గుండ్రని పట్టికలు, నృత్యకారులు, వాద్యకారులతో పట్టం, పూసల పేర్లు, పట్ట, గూడు, బొమ్మలతో పట్టం, గుండ్రనిపట్ట చక్కగా చెక్కింది, ముత్యాలసరాలతో గుండ్రంగా చెక్కినభాగం, హంసధార, తామరలతో గుండ్రనిభాగం, లోపలికి వేలాడే తామరమొగ్గల వృత్తం, ఫలకం, ఆకులతో ఈ స్తంభాలు అందమైన నాట్యశిల్పాలతో వున్నాయి.

ఆగ్నేయ కోణంలో...

16 మిథునాలు వేర్వేరుభంగిమలతో శృంగారంతో సహా, 8 విభాగాలు ప్రతిదానిలో నాట్యకారులు, వాద్యకారుల గుంపులు, దక్షిణాభిముఖంగా నృత్తగణపతి పక్కన ఇద్దరు వాద్యకారులతో, పశ్చిమాభిముఖంగా ఆరుగురు నాట్యకారులు, ఉత్తరాభిముఖంగా ఒక నాట్యకారుడు, నలుగురు సంగీతకారులు, ఉత్తరంగా చతురస్రపు దిమ్మె మధ్యలో నాట్యకత్తె నాట్యకారుడు రెండువైపుల ముగ్గురు సంగీతకారులున్నారు.

నైరుతి కోణంలో...

తూర్పుదిక్కు 8 మంది నాట్యకారులు, అగ్రభాగాన ఇద్దరు నాట్యకారులు ఒకరు మధ్యలో ముగ్గురు సంగీతకారులొకవైపు, ఇద్దరు ఎడమవైపు అగ్రభాగాన పడుమటిముఖంలో వైత్యస్తపాద భంగిమలో ఒక పురుషుడు ఎడమచేత విల్లుతో కుడిచేత బాణంతో ఇద్దరు స్త్రీలు చెరొకవైపున, ఉత్తరదిశ అగ్రభాగాన సముద్రమథనం చెక్కబడ్డాయి.

వాయవ్యమూల...

తూర్పుదిక్కు అగ్రపట్టంమీద గోపికావస్త్రాపహరణం, దక్షిణం ముఖాన ఇద్దరు నాట్యకారులు వారికి ఇద్దరిద్దరూ సంగీతకారుల రెండుపక్కల. పడుమటిదిక్కు పైన సముద్రమథనం నుంచి లక్ష్మి అవతరణ, ఉత్తరం దిక్కున ముగ్గురు నాట్యకారులు ఇద్దరు సంగీతకారులతో కనిపిస్తుంటారు.

కప్పుకింద దూలాలమీద చక్కని శిల్పాలు...

స్తంభాల బోదెలమీద దూలాలను కూడా పౌరాణికి దేవతామూర్తులతో అలంకరించారు. తూర్పుదూలానికి నదురుకు కళ్యాణ సుందరమూర్తి, కిందివైపు బ్రహ్మ, విష్ణువులు రెండువైపులవున్న సంధ్యాతాండవమూర్తి నటరాజు, ఏకాదశరుద్రులు, దూలం లోపలివైపు త్రిపురసంహారమూర్తి శిల్పాలు, దక్షిణంవైపు దూలానికి వాహనాలతో దిక్పాలకులు, సప్తర్షులు, బ్రహ్మ, విష్ణు, నందీశ్వరులు, కిందవైపు గజాసురసంహారమూర్తి, లోపలివైపు అమృతకలశానికి రెండువైపుల దేవతలు, పడుమటిదూలం నదురుకు దేవతాశిల్పాలు, కిందివైపు దిక్పాలకుల నడుమ నటరాజమూర్తి, లోపలివైపు సముద్రమథనం, ఉత్తరం దూలానికి నదురుగా రుషులపంక్తి, కిందివైపు గజాసుర సంహారమూర్తి, లోపలివైపు రామ,రావణ యుద్ధం చెక్కినారు.

అంతరాళ ప్రవేశం...

కుడ్యస్తంభం, శేరెలు రెండువైపుల చక్కటి శిల్పాలతో అలంకృతాలు. శేరె కింద, పాదికి 4 అరలు, మధ్యలో ఏడు అరలు.

కుడిశేరె అరలలో...

1) చతురస్రాకారపు డాలువెనక కత్తితో పురుషుడు, 2) ద్విభంగలో శూలం పట్టుకున్న స్త్రీ, 3) వైత్యస్తపాదలో కుడిచేయి డోలహస్తంగా, ఎడమచేయి పద్మపత్రాలకట్టతో, 4) కుడిచేత సంచి, గుండ్రనివస్తువు ఎడమచేత ధరించిన స్త్రీ.

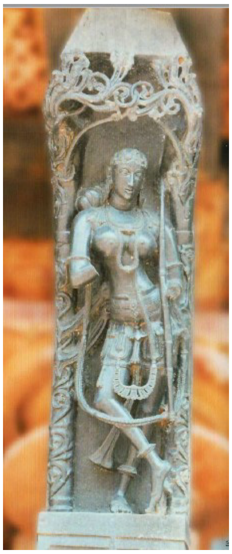

ఎడమశేరె అరలలో...

1) ద్విభంగలో కుడిచేత ఎత్తుకున్న పాలుతాగుతున్న శిశువుతో, ఎడమచేత గుండ్రని వస్తువుతో ఎడమచేత గుండ్రని వస్తువుతో, 2) వైత్యస్తపాదలో విల్లమ్ములు కుడిచేత, ఎడమచేయి వరదహస్తంగా, 3) వైత్యస్తపాదలో కుడిచేత కట్టె, ఎడమచేత మొక్కను పట్టుకుని, 4) చతురస్రాకారపు డాలు వెనక కత్తితో పురుషుడు.

పాదికింది అరలలో...

స్త్రీలు 1) ద్విభంగలో

ఎడమకాలు కొంచెం వంచి రెండుచేతుల్లో సర్పాన్ని తలపైన ఎత్తి పట్టుకుని, 2)వైత్యస్తపాదలో ఎడమచేత కట్టె, కుడిచేతిలో సంచి, 3) వైత్యస్తపాదలో కుడిచేత తామర ధరించి, 4) ద్విభంగలో చామరవాహిని, 5) వైత్యస్తపాదలో ఎడమచేత కట్టె, కుడిచేతిలో సంచి పట్టుకుని, 6) ద్విభంగలో పొడవైన వస్తువు రెండు చేతుల్లో తల మీద ద్వారశాఖల (శేరెల) మీద చెక్కిన చక్కటి శిల్పాలున్నాయి.

కుడిశేరెమీద...

1) కొమ్మమీద కోతివున్న చెట్టుకింద కుడికాలు ఎడమకాలు వెనక నిలిపి, కుడిచేయి సిగముడి మీద, ఎడమచేయి కడుపుమీద పెట్టిన భంగిమలో, 2) ద్విభంగలో తలమీద కుడిచేయి, ఎడమచేయి కాలిమీద, 3) ఎడమచేత విల్లు ధరించిన స్త్రీ, 4) ఎడమచేయి కుడివక్షం మీద పెట్టి, కుడిచేత తామరను పట్టుకుని, 5) ద్విభంగలో కుడిచేయి విస్మయముద్రలో ఎడమచేయి ఏదో వస్తువు కడుపుమీద. వివిధ భంగిమలలో స్త్రీ శిల్పాలు.

ఎడమశేరె మీద...

1) కుడికాలు ఎడమకాలు వెనక, కుడిచేయి తల మీద, 2) ద్విభంగలో కుడిచేయి తలమీద, 3) స్త్రీ పై భంగిమలో ఎడమ అరచేయి కుడివైపు నడుముమీద, 4) త్రిభంగలో కుడికాలు ఎడమకాలు వెనక మునికాళ్ళ నిలబడి ఎడమచేయి తలపై, కుడిచేయి కడుపుమీద 5) ద్విభంగలో ఎడమభుజం మీద విల్లు, రెండు చేతులు అంజలిముద్ర పట్టుకుని స్త్రీల విభిన్న శిల్పాలు.

ద్వారానికి నిలువు, అడ్డదూలాలు వజ్రపుటంచులు చెక్కివున్నాయి. లలాటబింబంగా గజలక్ష్మి చెక్కబడ్డది. ద్వారం మీది దూలం మీద అటిటు గణపతి, దేవీలతో నటరాజ శిల్పం, వారిమధ్యలో నాట్యదేవతలు అగుపిస్తారు.

గర్భగృహం...

ద్వారశాఖల (శేరెలు) మీద జాలకాల చట్రమ్మీద నాట్యకారులు, సంగీతకారుల బొమ్మలు 36 ఉన్నాయి. స్తంభాల మీద ఏకరీతి నాట్య శిల్పాలు అలంకరించబడ్డాయి. అడుగున ఒక ఏనుగు మీద సింహాల పంక్తి, స్తంభిక, నిలువుగా లతల డిజైన్లున్నాయి.

ద్వారం నిలువు శేరెలకు అడుగున పూర్ణకుంభాలు, అంతటా వజ్రపుటంచులు. పతంగం మీద దేవాలయ సూక్ష్మరూపం. తామర మొగ్గలతో ముందుకొచ్చిన మంటపం, పతంగం పైన 5 సూక్ష్మ విమానాలు. లోపల గోడలో చుట్టు బయటకొచ్చిన రాతితిన్నెవుంది. ప్రవేశం పాదివద్ద చంద్రశిల. జైనాలయాలలోవలె అది శంఖలతాతోరణం.

గర్భగుడిలో 8 అ.ల ఎత్తున్న రుద్రేశ్వరలింగం వేదిభద్రం మీద ప్రతిష్ఠించబడిన శిరోవర్తన సమకంఠలింగం. గర్భగుడి ఎల్లపుడు కాంతివంతంగా వుంటుంది. మూడు వరండాల నుంచి ప్రవేశించే సూర్యకాంతి మంటప స్తంభాలమీద పడి పరావర్తనం చెంది గర్భగుడిలో వెలుగునిస్తుంది.

రామప్పగుడి తూర్పువరండా ముందర ఎదురుగా నందిమంటపం ప్రత్యేకంగా కట్టించాడు రుద్రసేనాని. ఎత్తైన శిలావేదిక మీద ప్రాకార సహితంగా కట్టిన నంది మంటపంలో అధిష్ఠాన పీఠంమీద నల్లశానం రాతిలో చెక్కిన 4 అడుగుల ఎత్తైన నంది మెడలో, మూపురమ్మీద చెక్కిన గజ్జెలపట్టెడలతో, పూసలదండలతో అలంకరించబడింది. ఇటువంటి ప్రత్యేకమైన వేదికతో ఇంత పెద్దగా కాకపోయినా యాదాద్రి-భువనగిరి జిల్లా రాజపేట మండలంలోని కుర్రారం శివాలయం ముందర నంది మంటపం వుంది.

రుద్రేశ్వరాలయం ఆవరణలో గుడులు: కాటేశ్వరాలయం...

రుద్రసేనాని తన తండ్రి కాటయరెడ్డి (కాట్రెడ్డి) పేరు మీద కట్టిన దేవాలయం రామప్పగుడికి ఉత్తర వరండా ఎదురుగా ఉపపీఠం, అధిష్ఠానాలమీద గర్భాలయం, అంతరాళం, అర్థమండప, కక్ష్యాసనాలతో రంగమంటపం, మహామండపం, ప్రస్తర కపోతం, కప్పుమీద ఇటుకల విమానంతో నిర్మించబడ్డ కట్టడం. ఈ గుడికి కూడా ప్రదక్షిణాపథం వుంది.

కామేశ్వరాలయం...

రామప్ప దేవాలయానికి నైరుతి దిశలో ఉపపీఠం, అధిష్ఠానం, మామూలు పాదవర్గం, కపోతం, రెండు కక్ష్యాసనాలతో కట్టబడి వున్న శిథిల దేవాలయం కామేశ్వరాలయం.

కళ్యాణ మంటపం...

రామప్పగుడి దక్షిణం వరండాకు ఎదురుగా, ప్రాకారం మధ్య శిథిలమైన కళ్యాణమంటపం వుంది.

రామప్పగుడి, పరివార దేవాలయాల చుట్టు భద్రత కోసం రెండు వరుసల గోడలతో నిర్మించిన పెద్ద ప్రాకారం వుంది. దానికి తూర్పు, పడమర, దక్షిణ దిశల్లో ప్రవేశద్వారాలున్నాయి.

శాసన మంటపం...

రామప్ప గుడి నిర్మించిన రుద్రసేనాని తను కట్టించిన గుడికి చేసిన దానాలను ప్రకటించే శిలాశాసనానికి అపూర్వంగా ఒక మంటపం నిర్మించాడు.

రామప్ప గుడికి యునెస్కో గుర్తింపు రావడంవల్ల గుడిని నిత్య నూతనంగా కాపాడుతారు. టూరిస్టులు పెరుగుతారు. టూరిజం అనే స్మోక్ లెస్ ఇండస్ట్రీ పెరుగుతుంది. రామప్ప గుడి కీర్తి ప్రతిష్టలు ప్రపంచవ్యాప్తం కావడమే కాదు, గుడి మీద కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల దృష్టి కేంద్రీకరించబడుతుంది. బాధ్యతలు పెరుగుతాయి కూడా.

భ్రమరం!!

కె. ఎస్.అనంతాచార్య
9441195765

ఈ ప్రతీక వెంట్రుకల పోలికకే కాదు
వేల పద్యాల మేధస్సుల కదలికకు కూడా!

ఎన్ని సాహిత్య పుటల మీద వాలిందో ఈ భ్రమరం
కాళ్ళ మీద కొత్త భావాలు చంచరీ మృగాలైనాయి
దేశ దేశాల కాల్పనికత మూటకట్టుకు
వచ్చిన సంయోగద్రస నిష్పత్తి
అంతా రాగి రేకులమీద మీద చరిత్రయై ప్రకాశించింది

దీని ఝుంకారంలోంచి పుట్టిందేమో పాట
తేనెల పరవళ్లు తొక్కింది స్వరాల వెన్నెలయై కురిసింది!

వాసనేదో దీని నాసికకు చిక్కినట్టే వుంది
వాక్యాల పోహ్ రుచులను వండి వార్చింది
గద్యం చోద్యంగా తలుపు చాటున
నిలబడి ప్రహసనాన్ని విప్పింది!
నాలుగు చెరువుల నవ్వులు అలుగులు పారాయి

వాలిన పువ్వల్లా ఏవో పుప్పొడి
రేణువుల మూట గట్టిస్తే తెచ్చి
మత్తేభ వృత్తం మీద కొత్త పదాల
నగిషీలు చెక్కింది

ఎంత సహజం ఫలదీకరణ ప్రక్రియ
అంతే సులభం సాహితీ ప్రపంచంలో
నిత్య సూర్యుడి కలల ఉదయ కిరణాక్షర ప్రసవం!

కవికంటికి చిక్కిన తుమ్మెద
ఒంటినిండా జానపద సొగసులే
గొంతునిండా పాల కంకుల పదనిసలు

తడి తడి గూడు మీద తనువు తొణికిసలాట
గుండె గదులలో పంపకాల శ్లేష అభివ్యక్తి కరువైన పేగు భాష!

ఏమిటో తుమ్మెద ఒంటి నిండా పూవుల
ప్రబంధాలు రెక్కల మాటున ఖండ కావ్యాలు

పేరు చెబితే చాలు సాహితీ ప్రపంచంలో
అక్షరాలన్నీ మధుపానం చేసినట్లు సొమ్మసిల్లుతాయి
మధుపగీతికలు వేదికమీద నర్తిస్తాయి

తుంటరిని జ్ఞాపకం చేసే కొత్త సమాస ప్రయోగం
ఒంటరికి ఆలోచనా సమూహాలను ఆర్తిగా కథానికలుగా అల్లే
తెలుగు కీటకం దీని శబ్దం విచ్చేప్రేమ!

ప్రియురాలి విరహ వేదన కప్పుకొనే కలల దుప్పటి
ఆకాశంలో ఎగిరే విహంగ మనోనాదం

ఇది లెక్కల మీద నడిచే యంత్ర దేహం కాదు
తనువు రోమాచింతమై అచ్చురువు పొందే ధ్వని
ప్రేరిత లయ విన్యాసం

కథ

యాడికో ఉత్తరం

ఆవేశంతో స్వర్గంలో వున్న పితృతుల్యతకు ఉత్తరం రాసిన భావోద్వేగం...

డా. సూర్యాధనంజయ్
9849104187

ఇంట్లో పనులన్నీ పూర్తిచేసుకొని తయారై హడావిడిగా కాలేజికి చేరుకుంది పుత్లీబాయి. డిపార్ట్‌మెంట్‌కి వెళ్ళి రిజిస్టర్‌లో సంతకం చేసి, తన కోసం ఎదురు చూస్తున్న విద్యార్థులకు పరిశోధనలో పాటించాల్సిన సూచనలు చేసింది. అప్పుడే వచ్చిన న్యూస్ పేపర్ తెచ్చి టేబుల్ మీద పెట్టాడు అటెండర్ ప్రసాదు. ఈరోజు విశేషాలు ఏమిటో ఒకసారి చూద్దామని పేపర్ చేతిలోకి తీసుకుంది. మొదటిపేజీలోనే పెద్ద పెద్ద అక్షరాల్లో 'రాజధాని నడి బొడ్డున దారుణం' అనే హెడ్డింగ్‌తో ఉన్న వార్త కంటబడింది. అది ఏమిటా అని పేపరును సరిగా పట్టుకొని ఆత్రుతగా చూసింది. 'మానవజాతికి మచ్చను తెచ్చే కీచక పర్వం' అని ఉంది. ఆ వార్త చదివిన తర్వాత ఒక్కసారిగా ఆమె కళ్ళు చెమర్చాయి. "దేవుడా ! ఈ సమాజానికి పట్టిన చీడ ఇంకా ఎంత మంది అమాయక యువతులను బలితీసుకుంటుందో"…. కన్నీటిని కర్చీఫ్లోకి మాయంచేస్తూ అనుకుంది పుత్లీబాయి.

ఇంతలో 'మేడం మీరు క్లాసు తీసుకుంటారా' అని ఎం.ఏ మొదటి సంవత్సరం పిల్లలు ఆమె చుట్టూ మూగారు. "ఆ... వస్తున్న మీరు క్లాస్ రూమ్‌కి వెళ్ళండి" అంటూ చాక్ పీస్, డస్టర్, రిజిస్టర్, బుక్ పట్టుకుని వెళ్ళింది.

పుత్లీ మేడమ్ క్లాస్ అంటే చాలా ఇష్టం విద్యార్థులకు. ఎందుకంటే ఆమె పాఠంతో పాటు జీవిత పాఠాలను కూడ బోధిస్తుంది.అంతే కాదు పురాణాంశాలను, సామాజికాంశాలను, జీవితాంశాలను తీసుకొని సమన్వయం చేస్తూ ఎంతో బాగా వివరించి పాఠం చెప్తుంది. అందుకే ఆమె ప్రతీ మాటను అమూల్యమైన మాటగా భావించి తమ జీవితానికి అన్వయించుకుంటారు విద్యార్థులు. అందుకే ఆమె క్లాస్ మిస్ చేసుకోవడం వాళ్ళకు ఇష్టం ఉండదు.

పుత్లీబాయి క్లాసుకైతే వెళ్ళింది కానీ ఆమె మనసు ఏమి బాగలేదు. అయినా మనసును దిటువు చేసుకొని పాఠం చెప్పడం ప్రారంభించింది. పిల్లలకు తన బాధ బయటికి కనిపించకుండా అంతే ఉత్సాహంగా పాఠం చెప్పడంలో లీనమైంది. అప్పుడే రౌండ్స్‌కి వచ్చిన వైస్ చాన్సలర్ ప్రొఫెసర్ రవీందర్ అక్కడే నిలబడి పాఠాన్ని వింటున్న విషయాన్ని కూడ ఆమె గమనించలేదు. పంచమహాకావ్యాలలోని స్త్రీల ఔన్నత్యాన్ని చెబుతూ...

సమకాలీన సమాజంలో స్త్రీలు ఏ విధంగా ఉండాలో విశ్లేషిస్తుంటే అందరూ కదలకుండా నిశ్శబ్దంగా వింటున్నారు. "పుత్లీమేడం వెల్డన్" అని అనకుండా ఉండలేకపోయాడు వైస్ చాన్సలర్.

★ ★ ★

క్లాస్ అయిపోగానే ప్రిన్సిపాల్ ఆఫీసులో జరిగిన అకడమిక్ కమిటీ మీటింగ్‌కి వెళ్ళివచ్చింది పుత్లీబాయి. అయినా కూడ పేపర్లో చదివిన విషయాలే తనను ఊపిరాడకుండా చేస్తున్నాయి. ఒంటి గంట అవడంతో లంచ్‌కి పిలిచారు తన కొలీగ్సందరు. వారు లంచ్ చేస్తూనే ఆ సమయాన్ని ఒక చర్చావేదికలా ఉపయోగించుకుంటారు. ఆ సందర్భంలో ఎన్నోవిషయాలు బయటికి వస్తాయి. వాదోపవాదాలు జరుగుతాయి. ఆ రోజు పత్రికలో వచ్చిన వార్తను గురించి మాట్లాడుతూ "సమాజం ఎటు పోతుంది? ఇంత ఘోరమా! ఆడవాళ్ళకు రక్షణేలేదా"! అంటూ ఆక్రోశాన్ని ప్రకటించారందరు. అందులో ఒకరైతే "షూట్ చేసి పారేయ్యాలి" అని అంటే, వెంటనే పుత్లీబాయి "సామాజిక విలువలు, మానవ విలువలు మంట గలిసి పోతున్నాయి. వీటిని అరికట్టేందుకు గట్టి చర్యలు తీసుకోవాలి. మా బంజారాల్లో అయితే కఠిన శిక్షలు ఉంటాయి" అంటూ తనదైన శైలిలో ఆవేదన వ్యక్తం చేసింది. ఇలా రోజువారి విధులు ముగించుకొని ఇంటికి చేరిన ఆమెకు పొద్దుటి పేపర్ వార్తే కళ్ళముందు కదలాడుతోంది. తాను ఉన్న గత సమాజానికి నేడున్న ఈనాటి ఆధునిక సమాజానికి ఉన్న వ్యత్యాసాలను తలపోస్తూ తన బాల్యంలోకి వెళ్ళిపోయింది

కథ

పుత్లీబాయి.

తన చిన్నతనంలో అమ్మ ధ్వాళీబాయి, నాన్న భల్లూ నాయక్ బోధించిన సామాజిక విలువలు, సంస్కారాలు, అనుబంధాల తియ్యదనం ఆమెకు ఒక్కొక్కటి గుర్తుకొస్తున్నాయి. ఆమె చేతులు అప్రయత్నంగానే పెన్నునందుకున్నాయి. పక్కనే ఉన్న టేబుల్ డ్రాలో నుంచి ఒక ఇన్లాండ్ కవరు ఫ్యాన్ గాలికి తనవైపుగా ఎగిరి వచ్చి తన మునివేళ్ళమధ్య ఇరుక్కుంది. ఆ కాగితం పలికే మౌన భాషను ఆమె అర్థం చేసుకుంది. అంతే! మనసులోని ఆర్ద్రతను కన్నీటి అక్షరాలను చేసి ఉత్తరంలోకి ఒంపింది.

* * *

"డియర్ యాడీ...

ఎలా ఉన్నావు? బాపూ బాగున్నాడా! మేమంతా ఇక్కడ బాగున్నాం మీ ఆశీర్వాదంతో. కానీ మేము మిమ్మల్ని చాలా మిస్సౌతున్నం. ఎందుకో గానీ మీరున్నప్పుడు మాకు మీ విలువ తెల్వలేదు.

ఇప్పుడు ప్రతీక్షణం మీ తలంపులే. ఎక్కడికి పోయినా ఏం చేసినా మీ జ్ఞాపకాలతోనే జీవిస్తున్నం. మిమ్మల్ని గుర్తు చేయని రోజంటూ లేదు. మీరు పంచిన ప్రేమ, చెప్పిన జీవిత పాఠాలు నా హృదయంలో ఇంకా పదిలంగానే ఉన్నాయి. మీ జ్ఞాపకాల్లో నా బాల్యాన్ని చూసుకుంటున్నాను. యాడీ! ఇక చిన్నన్న ప్రతాప్, చిన్ని చెల్లి పద్మ అయితే ఇంకా నీ టుక్రి కప్పుకొనే పడుకుంటున్నారు. లేదంటే వాళ్ళకి నిద్రరాదంటా.

యాడీ... బాపు పోయిన తర్వాత నువ్వే మాకు బాపువైనావు. ధైర్యంగా కుటుంబ బాధ్యతలు మోశావు. నీ ఒడి నుంచి బడి అనే చదువుల గుడికి వెళ్ళాను. అప్పుడు నీ వెచ్చని ఒడికి దూరమైనా, "నీ గుండె సప్పుడు జగతికి వినిపించాలి బేటి. అందుకు సదువొక్కటే గతి. సదువే జీవితానికి అర్థం, పరమార్థం ఇస్తుంది" అని నీవు చెప్పిన మాటలు ఇంకా నా ఎదలో తడితడిగానే ఉన్నాయి.

నీవు చెప్పిన స్ఫూర్తి మాటలు గుండెల్లో నిలుపుకొన్న నేను ఒక్కో మెట్టు పైకెక్కగలిగాను. నీవిచ్చిన ప్రేరణే సమాజాన్ని అధ్యయనం చేసేలా చేసింది. నేడు ఎన్ని విపత్కర పరిస్థితులొచ్చినా ధైర్యంగా ఎదుర్కొనగల్గుతున్నానంటే నాలో నువ్వు నింపిన ప్రేరణ వల్లనే.

నీతో నేను గడిపిన ఆ కాలానికి,నేడు నీకు దూరమై కాల పరీక్షకు ఎదురునిలుస్తున్న ఈ కాలానికి చాలా భేదం ఏర్పడింది. మానవుల మస్తిష్కానికి చెదలు పట్టిన ఈ కాలంలో మనసుతో ఆలోచించే మనుషులు కరువైపోయారు. ఆప్యాయంగా పలకరించి మంచి చెడులు పంచుకునేవారు లేకుండా పోయారు. ఆనాటి బాంధవ్యాలు, ప్రేమలు ఏ మూలన కూడా కనిపించడం లేవు. ఏ ఒక్కరికి కష్టం వచ్చినా తండా మొత్తం వారికి సాయంగా నిలిచేది. ఆ ఆత్మీయతలు కొరవడిన ఈనాటి సమాజంలో మానవ విలువలు తరిగిపోయాయి. అత్యాచారాలు, అఘాయిత్యాలు పెరిగిపోయాయి. గుండె తరుక్కుపోతున్న ఈ నేపథ్యంలో నువ్వే గుర్తుకొస్తున్నావు. అందుకే ఎద బరువెక్కుతుంటే, జ్ఞాపకాల గుట్టలుగా మిగిలిపోయిన సుఖదుఃఖాలు గుండెను అలుముకుంటుంటే ఎంతో భారంతో నీకీ ఉత్తరాన్ని రాస్తున్నా.

ఏ సామాజిక మాధ్యమాలు లేని కాలంలో ఉత్తరాలే గుండెల సందడిని దూరంగా ఉన్నవారికి వినిపించేవి. ఎప్పుడో 1990 వ దశకంలో అనుకుంటా! నీకు రాసిన చివరి లేఖ నాకింకా గుర్తుంది.

ఆ ఉత్తరం నీకందిన వెంటనే అన్నయ్య ఢాకుభీయాతో చదివించి నువ్వు బాధపడ్డ విషయం, నాతో పంచుకున్న అమూల్యమైన మాటలు నాకెప్పుడూ జ్ఞాపకం వస్తుంటాయి. ఆనాడు రాసుకున్న ఉత్తరం తర్వాత మళ్ళీ ఉత్తరం రాయలేదు.

కాలం మెల్లమెల్లగా మారిపోయింది. ఫోన్లు వచ్చేశాయి. కీప్యాడ్ సెల్ ఫోన్లు పోయి ఆండ్రాయిడ్ మొబైల్స్ వచ్చేశాయి. ప్రపంచం ఒక కుగ్రామంగా మారిపోయింది.దానితో ఉత్తరానికి కాలం చెల్లిపోయింది. అయినా ఉత్తరం పంచే ఆనందం, ఆప్యాయతలు వాట్సాప్ మెసెంజర్‌లు పంచడం లేదు. ఈనాటి సామాజిక మాధ్యమాల్లో మాట్లాడుదామంటే నువ్వున్నచోట ఈ సౌకర్యాలు లేవు. ఉత్తరమొక్కటే అందుకు మార్గమనిపించింది. అందుకే నాలోని భావోద్వేగాన్ని ఆపుకోలేక అక్షరాల్లోకి మార్చి ఉత్తరంలోకి ఒంపుతున్నాను.

కాలం గిర్రున తిరిగిపోయి కొత్త పోకడలతో అనేక మార్పులను సంతరించుకుంది. ఎక్కడ చూసినా టెక్నాలజీ. అందరిలో ఒక కొత్త మార్పు. అది మంచికే అయినా ప్రజలు దాన్ని విపరీత విధానాల్లో వినియోగిస్తున్నారు. వాటి ఫలితం సమాజ అస్థిరతకు దారితీస్తున్నది.

యాడీ! మీ కాలంలో అడవుల్లో క్రూర మృగాలు ఉండేవనీ, ప్రయాణాల్లో జాగ్రత్తగా ఉండాలని నీవు అందరికీ చెబుతుంటే విన్నాను. కానీ నేడు అవి మనుషుల రూపంలోనే తిరుగాడుతున్నాయని నీతో చెప్పుకోవడానికి చాలా బాధగా ఉంది.

ఆడపిల్లల్ని ఇంటినుండి బయటకు పంపడానికే భయంగా ఉంది. మృగాళ్ల క్రూరత్వానికి ఎందరో ఆడపిల్లలు బలైపోతున్నారు. దేశ రాజధాని ఢిల్లీలో ఆడబిడ్డకు జరిగిన అన్యాయం అందరిని

స్త్రీకి అక్కడ కూడా గౌరవం లేదా! అక్కడి స్త్రీమూర్తులకు ఇక్కడి స్త్రీలలా సంఘటితం అవడం తెలియదని నాకర్థమైంది. నీవు మా సాసు బాజుబాయిని, అక్కలు ధర్మిబాయి, లచ్చిబాయి, కోటి బాయిలను వెంటేసుకొని వారికి స్త్రీశక్తి విలువ ఎంత గొప్పదో తెలియజెయ్యి. తండాలో స్త్రీలను ఏకీకృతం చేసి సజ్జ, జొన్నచేన్లను కోయడానికి తీసుకెళ్లిన నీ నాయకత్వ పటిమను ఎవ్వరూ మరిచిపోలేరు.

కలిచివేసింది. దేశమంతా ఈ ఘటనకు వ్యతిరేకంగా వీధుల్లోకి వచ్చి నిరసించింది. ఆ ఆడబిడ్డ వ్యధ నిర్భయ చట్టంగా రూపుదిద్దుకున్నా కూడా అఘాయిత్యాలు ఆగడం లేదు.

ఈ వికృతకాండను మరువకముందే మన రాష్ట్ర రాజధాని హైదరాబాద్ నడిబొడ్డున దిశను రాక్షసంగా మట్టుబెట్టిన ఘటన మానవజాతికే మచ్చలా పరిణమించింది. ఈ విధంగా మానవ విలువలు మంటగలిసిపోతుంటే ప్రతి ఒక్కరు "మనుషులకు ఇదేం కలికాలం వచ్చింద"ని చింతనలోకి వెళ్లిపోయే స్థితి ఏర్పడింది. మీ కాలమే బాగుంది యాడి. అర్ధరాత్రి జొన్నల బస్తానెత్తుకొని పొంగే వాగులు దాటి నిర్భయంగా ఇల్లు చేరుకునేవారు. నేడు ఆ పరిస్థితి లేదు. మనుషుల కళ్ళకు కూడా రోగమొచ్చింది.

సాటి మనిషిని మనిషిగా చూడటంలేదు. ప్రభుత్వాలు ఎన్ని శిక్షలు విధించినా వారి అరాచకాలు, ఆగడాలు ఆగడం లేదు. ఎందరో ఆడబిడ్డలు నిత్యం బలవుతున్నారు.

టేకు లక్ష్మి, బంజారా ఆడబిడ్డలు భూమిక, ప్రియాంక, ముక్కుపచ్చలారని బిడ్డ కొటేశ్వరీ బాయిలను బలితీసుకున్నారీ కిరాతకులు. నిన్నటికి నిన్న హత్రాస్‌లో దళిత ఆడబిడ్డ ఈ మృగాళ్ల వికృత చేష్టలకు బలైపోయింది. ఆమెకు కనీసం న్యాయం కూడా దక్కలేదు. పసిబిడ్డలని కూడా చూడకుండా కొవ్వెక్కిన మృగాళ్ళా! అన్నట్లు ప్రవర్తిస్తున్నారు. ఛీ ఛీ ఈ సమాజానికి మానసిక రోగం పట్టుకుంది యాడి. చాలా సిగ్గుగా ఉంది ఇటువంటి సమాజంలో ఉన్నందుకు.

"స్త్రీ నిర్భయంగా అర్ధరాత్రి సమయంలో తిరుగాడినప్పుడే నా దేశానికి నిజమైన స్వాతంత్ర్యం" అన్నారు జాతిపిత మహాత్మాగాంధీ. ఆయన కన్న కలలు కలలుగానే మిగుల్చుతున్నది నేటి సమాజం. తన సంతోషమే స్వర్గం, తన దుఃఖమే నరకం స్వర్గ నరకాలు భూమిమీదే ఉంటాయి" అని చెప్పేదానివి కదమ్మా! మమ్మల్ని వీడి స్వర్గం చేరినావు. స్వర్గంలో కూడా నరకం చూపించే వారుంటారట కదా! పురాణాలు చెబుతున్నాయి. అక్కడ దేవతలు కూడా అప్పుడప్పుడు అదుపుతప్పుతారని విన్నాను.

స్త్రీకి అక్కడ కూడా గౌరవం లేదా! అక్కడి స్త్రీమూర్తులకు ఇక్కడి స్త్రీలలా సంఘటితం అవడం తెలియదని నాకర్థమైంది. నీవు మా సాసు బాజుబాయిని, అక్కలు ధర్మిబాయి, లచ్చిబాయి, కోటిబాయిలను వెంటేసుకొని వారికి స్త్రీశక్తి విలువ ఎంత గొప్పదో తెలియజెయ్యి. తండాలో స్త్రీలను ఏకీకృతం చేసి సజ్జ, జొన్నచేన్లను కోయడానికి తీసుకెళ్లిన నీ నాయకత్వ పటిమను ఎవ్వరూ మరిచిపోలేరు.

ఇప్పుడు ప్రతీక్షణం మీ తలంపులే. ఎక్కడికి పోయినా ఏం చేసినా మీ జ్ఞాపకాలతోనే జీవిస్తున్నం. మిమ్మల్ని గుర్తు చేయని రోజంటూ లేదు. మీరు పంచిన ప్రేమ, చెప్పిన జీవిత పాఠాలు నా హృదయంలో ఇంకా పదిలంగానే ఉన్నాయి. మీ జ్ఞాపకాల్లో నా బాల్యాన్ని చూసుకుంటున్నాను. యాడి ఇక చిన్నన్న ప్రతాప్, చిన్ని చెల్లె పద్మ అయితే ఇంకా నీ టుక్రీ కప్పుకోనే పడుకుంటున్నారు. లేదంటే వాళ్ళకి నిద్రరాదంటా.

నువ్వక్కడ రాజేసిన పోరాటపు సెగలు ముల్లోకాల ఆడవాళ్ళను ఏకం చేయాలి. స్త్రీలు చేతులు కట్టుకొని కూర్చున్నంత కాలం స్త్రీలను గౌరవించే కాలం రాదు. అవునూ! స్వర్గాన్ని విజిట్ చేయడానికి పార్వతీ పరమేశ్వరులు వస్తారట కదా ! వారిని నిలదీసి నిగ్గుతీసి అడుగు యాడి. నీ ధైర్యసాహసాలు నాకు తెలుసు.

రాజధాని నగరాలే కాదు పల్లెలు, తండాలు, టౌన్లు అనే భేదం లేకుండా ఈ మృగాలు విహరిస్తున్నాయి. వీటిని నిర్బంధించి ఉప్పుపాతర వేయడానికి పార్వతీదేవిని అవనిపై అవతరించమని చెప్పు. ఒక్క అమ్మకి మాత్రమే బిడ్డ బాధ అర్థమవుతుంది. ఆమె జగన్మాత కదా! నేడు ఆమె అవతరణ ప్రతీ స్త్రీలో జరగాల్సిన ఆవశ్యకత ఉన్నది. అందుకు తగ్గట్టు తమను తాము తీర్చిదిద్దుకునే అవసరం ఏర్పడింది. స్త్రీ నాలుగు గోడలను దాటుకొని చదువును, ఆత్మ రక్షణ విద్యను తన ఆయుధాలుగా మార్చుకొని సమాజాన్ని రక్షించే పదవులను చేపట్టాలి. ఒక రాణి రుద్రమ, సమ్మక్క, సారక్క, ఇందిరాగాంధీ, సరోజిని నాయుడు, చాకలి ఐలమ్మ, పూలేబాయి, రమణీబాయి, మల్లు స్వరాజ్యం, కిరణ్ బేడీలా మహిళ తనను తాను మార్చుకోవాలి. తన శక్తి యుక్తులేంటో లోకానికి చాటిచెప్పాలి. రాజ్యాధికారాన్ని చేపట్టాలి. స్త్రీ ఈ మార్పును సాధించినప్పుడే సమాజంలో మనగలుగుతుంది. అప్పుడే ఈ విష జంతువులను చట్టం పరిధిలో శిక్షించవచ్చు.

యాడి! నేటి తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లల్ని పెంచే విధానంలోనూ మార్పులు వచ్చేశాయి. పిల్లలకు ఏమాత్రం కష్టం కలగకుండా పెంచుతున్నారు. ఇది తప్పని నేననడం లేదు. కానీ తల్లిదండ్రులు వారికోసం పడుతున్న కష్టాలు వారికి తెలిసేటట్టు పెంచాలి. వారు ఎదిగొచ్చిన కష్టాల బాటను పిల్లలు గుర్తెరగాలి. తల్లిదండ్రుల రెక్కల కష్టం విలువ వారికి తెలిసుండాలి. ముఖ్యంగా మగపిల్లలకు కుటుంబ విలువలు,బాంధవ్యాల కమ్మదనం తెలియాలి. ఆడవాళ్ళను ఎలా గౌరవించాలో నేర్పాలి. ఆడ మగా తేడా లేకుండా సమంగా శక్తిసామర్థ్యాలు పెంపొందించుకునేలా పిల్లల్ని పెంచాలి. అర్ధరాత్రైనా అపరాత్రైనా ఆడపిల్లలు తమ ఆత్మరక్షణ చేసుకునేలా తీర్చిదిద్దాలి. అంతేకాదు దుష్టులను శిక్షించడానికి దుర్గామాత అవతారమెత్తాలని వారికి ధైర్యం నూరిపోయాలి. వారు అత్యున్నత స్థాయికి ఎదిగే అవకాశాలు కల్పించాలి. అప్పుడే సభ్య సమాజం అందంగా తీర్చిదిద్దబడుతుంది. నిజంగా కూడా ఒక తోట అందంగా ఉండాలంటే అందులోని పూలమొక్కలను చాలా జాగ్రత్తగా పెంచాలి. అప్పుడే ఆ తోటంతా పరిమళాలను వెదజల్లుతుంది. అలాగే మనం మన పిల్లల్ని చక్కగా పెంచినట్లైతే సమాజం ఎంతో అందంగా ఒక నందన వనంలా భాసిస్తుంది.

యాడీ! నేడు సాంకేతికత పెరిగింది. యువతకు కావాల్సిన సమాచారం అంతా క్షణంలో లభిస్తోంది. ఈ మహదవకాశాన్ని యువత ఉపయోగించే తీరు మారి పోయింది. వారి విపరీత ఆలోచనా సరళి కూడా ఒకింత ఇందుకు కారణం. ఈ పరిస్థితులు చూస్తుంటే ఆనాటి మీ కాలమే నయం అనిపిస్తుంది. స్త్రీలను గౌరవించడం అంటే ఆనాడు ఉత్తమ సంస్కారం. నాన్నైతే ఏడుగురు ఆడబిడ్డలను ఎంతో ప్రేమగా పెంచడమే కాకుండా ధైర్య సాహసాలను నూరిపోశాడు. సమాజంలో ఎలా బ్రతకాలో నేర్పాడు. స్త్రీని మాటలనడం, ఆమె మీద చెయ్యెత్తడం అంటే మహాపాపం అనేవారు నాన్న. స్త్రీ శక్తి మీద ఉన్న గౌరవంతో గాంధీ మహాత్ముని తల్లిపేరును నాకు పెట్టారని నువ్వు నాకు చెప్పేదానివి కదా! ఆనాడు మన ఆరాధ్య దైవం సేవాలాల్ మహరాజ్ పంచిన బోధనలను మీరు తూచా తప్పక పాటించారు. నేడు ఈ సమాజానికి ఆ బోధనలు అత్యవసరం అనిపిస్తుంది. దినపత్రికలో రోజు ఏదో ఒక మూలన ఇటువంటి వార్తలను చదవాల్సిన దుస్థితి వస్తోంది. ఈ పరిస్థితి ఎప్పుడు మాయమవుతుందో! నువ్వు ఉన్న చోటికి అప్పుడప్పుడు శ్రీమహావిష్ణువు కూడా వస్తాడట కదా! ఈ సారి వస్తే ఈనాటి ఈ అత్యవసర పరిస్థితిని రూపుమాపేందుకు పదవ అవతారం ఎత్తమని భూలోక వాసుల మాటగా నువ్వు చెప్పమ్మా. తన చెల్లి ద్రౌపదిని కాపాడుకోవడానికి శ్రీకృష్ణుడై భూమి మీదికి వచ్చాడు కదా! నేటి ఆడపడుచులను కాపాడాల్సిన బాధ్యత ఆయనమీద ఉందని గుర్తుచెయ్యమ్మా! నువ్వు నాకిచ్చిన స్ఫూర్తితో నా జీవితంలో అత్యంత క్లిష్టమయిన సమయాల్లోనూ మనోధైర్యంతో ఉన్నాను. ఈనాడు నీ మార్గదర్శనం మళ్లీ ఈ ఆధునిక ప్రపంచానికి అవసరం అనిపిస్తుంది. అది హద్దులు దాటిన ఈనాటి మనుషులకు బుద్ధిని అందిస్తుంది. అంతరంగం ఒకవైపు ద్రవిస్తుంటే ఒకవైపు నిప్పులతో సమానంగా ఉడికిపోతుంటే నా యెదను ఉత్తరం చేస్తున్నానమ్మా! ఇక సెలవు యాడీ.

ఇట్లు
నీ గారాల పట్టి
పుత్లీబాయి
హైదరాబాదు

చేరవలసిన చిరునామా
స్వర్గీయ ధానావత్ ధ్వాళీబాయి,
భల్లూనాయక్ వీధి, స్వర్గపురి.

అని రాస్తూ ఉత్తరాన్ని మూసేసి ఆమె అమ్మానాన్నల ఫొటోను చూస్తూ ఒక్కసారిగా ఏడ్చేసింది పుత్లీబాయి. ఆమె వెనకనుండి ఈ దృశ్యాన్ని ఐదునిమిషాల ముందు నుండి గమనిస్తున్న ఆమె ప్రాణానికి ప్రాణం అయిన బాలునాయక్ ఆమెను తట్టి ఏమైందని కళ్ళతోనే అడిగాడు. కాని ఆమె ఏమి చెప్పలేదు మౌనంగా తాను రాసిన ఉత్తరాన్ని ఆయనకు అందించింది. అంతే అది చదివిన ఆయన కళ్ళలోనూ కన్నీటి సుడులు!

వ్యాసం

ఆంగ్ల సాహిత్య విమర్శలో తొలి దివ్వె - డ్రైడెన్

ఆంగ్లంలో తొలితరం సాహితీ విమర్శను పరిచయం చేసిన వ్యాసం...

డా. కాంచనపల్లి గోరా

ఆంగ్ల సాహిత్యంలో తొలిసారి నవ్య సంప్రదాయాన్ని (Neoclassi-cism) చర్చించింది విమర్శకు తొలి బీజం లాంటి డ్రైడెన్. అతను డ్రామా, కవిత్వం మరియు తులనాత్మక విమర్శ మీద నిర్మించిన కొత్త విధానాలకు సాహిత్య రంగం ఆయనను "Father of Critisicism" అని గౌరవించింది.

జాన్ డ్రైడెన్ ఇంగ్లండులోని నార్తాంప్టన్ షైర్ (Northampton shire)లో 1631లో జన్మించారు. ఆయనది రాజ కుటుంబాలతో సంబంధం కలిగిన భూస్వామ్య కుటుంబం. వెస్ట్ మినిస్టర్ స్కూల్ అఫ్ లండన్‌లో ఆయన విద్యాభ్యాసం కొనసాగింది. డ్రైడెన్ అలంకారిక లేక నిర్మాణ విమర్శ (Rhetorical argument)లో ఆరితేరిన సాహితీవేత్త. సెయింట్స్ బర్రీ (Saintis bury) నుండి ఇలియట్ (Eliot) వరకు అందరూ ఆయన విమర్శను స్వాగతించారు. సాహిత్యానికి సంబంధించిన అనేక విషయాలను అతను లోతుగా పరిశీలించాడు.

ఈ విమర్శకుడు నాటకం విశ్లేషణలో ఎంచుకున్న పంథా సరికొత్తగా ఆసక్తికరంగా ఉంటుంది. Dramatic poesy పేరుతో ఈయన చేసిన విశ్లేషణలో నలుగురు వివేకవంతులను సృష్టిస్తాడు. వాళ్ళు యుజిన్యూస్ (Eugenius) క్రైటిస్ (crites) లిసిడియాస్ (Lisideius) నియాండర్ (Neandar)లు. యుజిన్యూస్ ఆధునిక నాటకాలకు మద్దతు పలుకుతాడు. ఆయన నాటకాల లక్షణాలలో చెప్పిన Unity of place ను పెద్దగా పట్టించుకోడు. క్రైటిన్ సాంప్రదాయకుల పక్షం నిలబడతాడు. అరిస్టాటిల్ హెూరాస్‌ల పద్ధతిని ఆయన శ్లాఘిస్తాడు. క్రైటిన్ దృష్టిలో ఆధునికులకు శాస్త్రీయజ్ఞానం ఎంత ఉన్నా సంప్రదాయం అమలులో ఉన్న ప్రాచీన కాలమే డ్రామాకు అనుకూలమైన కాలం. ఇక లిసిడియాస్ ఫ్రెంచి నాటకాలను సమర్థిస్తూ ఆంగ్లంలోని మిశ్రమ నాటక లక్షణాలను వెతిరేకిస్తాడు. నియాండర్ ఆధునికులను అనుగమిస్తూనే ప్రాచీనులను గౌరవిస్తాడు. నియాండర్ ట్రాజిక్ కామెడీ ఉత్తమ రచన అని చెబుతాడు. ఆయన దృష్టిలో ఇది మనిషి స్వభావానికి దగ్గరగా ఉంటుంది. ఫ్రెంచ్ నాటకాలలోని ఏకపాత్రాభినయాలు విస్తృతమైన వస్తు వ్యక్తీకరణకు సరిపోవని చెబుతాడు. నియాండర్ నాటకాలలో బ్లాంక్ వర్స్‌ని ఉపయోగించవచ్చు అని చెబుతాడు. కాగా సీరియస్ డ్రామాలలో రైమ్‌ని ఉపయోగించాలంటాడు. నియాండర్ పాత్ర డ్రైడెన్ దే. తన

భావజాలాన్ని నియాండర్ పాత్రనుంచి పలికిస్తాడు డ్రైడెన్.

ప్రధానంగా డ్రైడెన్ సాంస్కృతిక జాతీయవాది. అయినా నాటకంలో బ్లాంక్ వర్స్ వాడడం వంటి విషయాలెన్నింటినో స్వాగతించాడు. ఆయన షేక్స్పియర్ పైన చేసిన విమర్శలో Judicial Criticism ఛాయలున్నాయి. ఈ వివేచన గురించి అట్కిన్ ఇట్లా అంటాడు. "He has since attained Classic ranks, and this by reason of its keen insight its suggestive and happy expression". డ్రైడెన్ నాటకానికిచ్చిన నిర్వచనం పూర్తిగా ఆధునికమైనది. "Drama is a just and lively image of human nature, representing its passion and humours and the changes of fortune to which it is subject for the delight and instruction of mankind.'' ఈ నిర్వచనం 12 శతాబ్దపు డ్రామా నిర్వచనానికి కూడా కొంత దగ్గరగా ఉంటుంది.

ఆంగ్ల ఫ్రెంచ్ నాటకకర్తలను చేసిన అధ్యయనంలో డ్రైడెన్ వాచకాన్ని తులనాత్మకంగా అధ్యయనం చేయడాన్ని ప్రవేశ పెట్టాడు. ఇది ప్రధానంగా వస్తువు ప్రక్రియ మీద ఆధారపడి కొనసాగుతుంది. సిడ్నీ తిరస్కరించిన ట్రాజడి కామెడిలను డ్రైడెన్ సమర్థించాడు. షేక్స్పియర్ లాంటి నాటక కర్తలను విశ్లేషించేటప్పుడు ఆయన పూర్తిగా హేతువు మీద ఆధార పడ్డాడు. డ్రైడెన్ బ్లాంక్ వర్స్ గురించి ఇట్లా అంటాడు."It is simply poetic prose and it fit for comedies".

బెన్ జాన్సన్ The silent woman అనే కామెడీని డ్రైడెన్ విభాగాలుగా తన విశ్లేషణ కొనసాగించాడు. డ్రైడెన్ పూర్వ విమర్శకులంతా కేవలం సైద్ధాంతిక చర్చలే చేశారు. ఇతను అట్లాగాకుండా స్థూల విశ్లేషణ (Descriptive criticism) ప్రవేశపెట్టాడు.

ఆంగ్ల సాహిత్యంలో విమర్శకుడిగా తిరుగులేని స్థానం డ్రైడన్‌ది. తన సమకాలీన విమర్శకులు థామస్ రైమర్, జాన్ డెన్నిస్, జెర్మీ కోయిలర్ కంటే డ్రైడన్‌ది ఉన్నతమైన స్థానం. రైమర్ గొప్ప అధ్యయన శీలి. అయినప్పటికీ విమర్శనాత్మక న్యాయనిర్ణయంలో విఫలమయ్యాడు. కవులు రచనలో ఎక్కడ నిర్లిప్తత, నిర్లక్ష్యం, ప్రదర్శించారో కనుక్కోవాలంటాడు. బెన్ జాన్సన్ తప్ప చాసర్‌తో సహా కవులంతా ఆయన విమర్శకు గురైన వాళ్ళే. షేక్స్ పియర్ సృష్టించిన ఒథెల్లోను కల్పిత వ్యతిరేక శక్తిగా పేర్కొంటాడు. విమర్శకునికి ఉండ వలసిన అనుకూల దృక్పథం లేకపోవడం వల్ల ఆయన గొప్ప విమర్శకుడుగా నిలబడలేకపోయాడు. ఇక డెన్నిసన్ తన జీవిత కాలంలో ఉన్నత విమర్శకుడు కాలేక పోయాడు.ప్రాచీనత వైపే ఆయన మొగ్గు. నాటి కవులలో మిల్టన్ తప్ప డెన్నిసన్ అభిమానానికి ఎవరూ నోచుకోలేదు. కోయిలర్‌కి ఆ కాలంలోని నాటకాలలో అశ్లీలతే కనిపించింది. కాబట్టి డ్రైడెన్

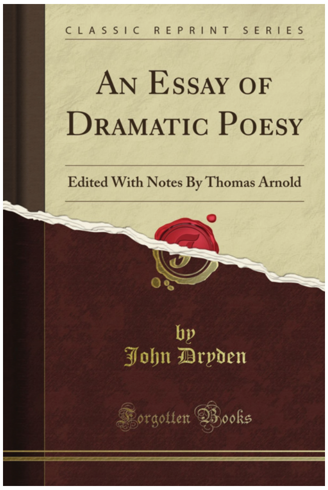

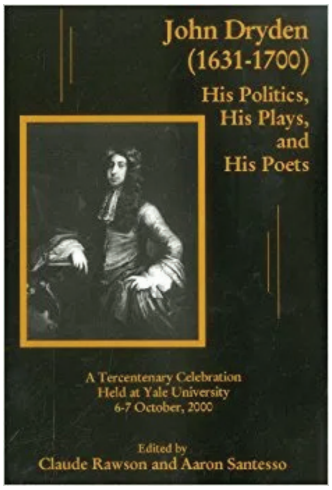

ఆంగ్ల సాహిత్యంలో విమర్శకుడిగా తిరుగులేని స్థానం డ్రైడన్‌ది. తన సమకాలీన విమర్శకులు థామస్ రైమర్, జాన్ డెన్నిస్, జెర్మీ కోయిలర్ కంటే డ్రైడెన్‌ది ఉన్నతమైన స్థానం. రైమర్ గొప్ప అధ్యయన శీలి. అయినప్పటికీ విమర్శనాత్మక న్యాయ నిర్ణయంలో విఫలమయ్యాడు. కవులు రచనలో ఎక్కడ నిర్లిప్తత, నిర్లక్ష్యం, ప్రదర్శించారో కనుక్కోవాలంటాడు. బెన్ జాన్సన్ తప్ప చాసర్‌తో సహా కవులంతా ఆయన విమర్శకు గురైన వాళ్ళే. షేక్స్ పియర్ సృష్టించిన ఒథెల్లోను కల్పిత వ్యతిరేక శక్తిగా పేర్కొంటాడు.

విమర్శలో ఉదాత్తంగా నిలబడ గలిగాడు. తన సమకాలీనులందరినీ అధిగమించ గలిగాడు. డ్రైడెన్ ప్రవేశ పెట్టిన స్వేచ్ఛా లేక నవ్య సాంప్రదా యవాదం (Liberal Classicism) తులనాత్మక విమర్శ (Comparative Criticism), సాహిత్య విశ్లేషణ (Literary analysis), ఆయన స్థానాన్ని మరింత పదిల పరచింది. ఇక్కడ సాహిత్య విశ్లేషణ అంటే కేవలం వస్తువు మాత్రమే కాక స్థూలంగా సాహిత్యాన్ని వివేచించడం. ఇదే ఆయన్ని ఆంగ్ల సాహిత్యంలో తిరుగు లేని సమగ్ర వివేచకుడుగా నిలబెట్టింది.

డ్రైడెన్ విమర్శకు కొన్ని పరిమితులు కూడా ఉన్నాయి. ఇవన్నీ పునరుద్ధరణ శకానికి (Restoration era)కు ప్రతిఫలనాలు. ఆయన ఫ్రెంచి మౌలికతను వెతిరేకించే ఆంగ్ల సాహిత్యాభిమాని. ఆయన విమర్శ పైపైనే ఉంటుందని తాత్విక గాఢత ఆయన స్పర్శించ లేకపోయాడని చెబుతారు. డాక్టర్ జాన్సన్ ప్రకారం "He was un reliable in defence of certian writers".

ఏమైనా డ్రైడెన్ నాటకానికి, కవిత్వ నిర్వహణా విధానానికి ఇచ్చిన వివేచన అనన్యం అని గ్రహించాలి.

కథ

అలాయ్... బలాయ్

స్వపరిపాలనలో ప్రజావసరాలకనుగుణంగా
మారిన గ్రామాలను చిత్రించే కథ...

వెంకట్ యాదవ్
88855 25256

"ఇగో ఫోనొచ్చింది, వైబ్రేట్ మోడ్‌ల వెట్టినట్టున్నవ్ బర్ర్.. బర్ర్ మంటే ఏందో అనుకున్న మనిషివేడుంటే ఫోనాన్నే వెట్టుకోవాలే" అంటూ పెద్దర్వాజల నిలవడి ఫోన్ వట్టుకుని చెయ్ సాపింది రజిత.

పొద్దుగాల్ల... పొద్దుగాల్ల ఎండల జెరసేపు కూసుంటె మంచిదని తెల్సినప్పటి నుండి ఏడు గంటలకు పేపరు తీసుకుని ఇంటి బయట పోర్టీకోలో కూసునుడు అలవాటు చేసుకున్న. ఇటు పేపరు సదువుడు అయితది, గదే టైంల పుక్కడ్‌కు విటమిన్ "డీ" దొరుకుతదని. అడ్డమైన మందులు వాడి ఉట్టిగ పెయ్యి ఖరాబ్ చేసుకునుడు కంటే ఇదే మంచి పని అనిపిస్తది.

"ఎవరాళ్లు...?" కుర్చీలోంచి లేసుకుంట అడిగిన

"యాదగిరి పొట్టోడు" అన్నది ఫోన్ చేతులవెడ్తూ.

"ఏం సంగతిరా...? అంత మంచిదేనా రా...?"

"అరేయ్ సాలే...! ముందు నా పేరు ఏమని ఫీడ్ చేసుకున్నవ్ రా ఫోన్ల..?"

రజిత పేరు చెప్పినప్పుడు వినిపించినట్టుంది.

"చిన్నప్పుడు గట్లనే పిలుద్దుమ్ గదరా...! అట్లనే వెట్టిన"

"అరే..! ఇప్పుడు నేను జాతీయ పార్టీ మండల్ ప్రెసిడెంట్ భే" అన్నడు నవ్వుకుంట.

"ఢిల్లీకి రాజైన తల్లికి కొడుకే అంటారు గదరా, గట్లనే చెడ్డీ దోస్తుగాడు ఏ హోదాలో ఉన్నా బొంగు గాడేరా" అన్న నేను గూడ గట్టిగా నవ్వుకుంట.

"కిందవడ్డా..మీదవడ్డా ఎదో ఒక కథ చెప్తవ్ రా నువ్.. చిన్నప్పటి నుండి కథలు సదువుడు అలవాటు గదరా..! హైదరాబాద్ పోయి మస్తు మాటలు నేర్చినవ్ బిడ్డా."

"ఎంత నేర్చినా మీ రాజకీయ నాయకులంత మాటలు మాత్రం రావురా... ఇంకా ఏమ్ సంగతులు..?"

"అంత మంచిసంగతులే గని ఊరిడిసినోళ్లు ఊరును, వురోళ్లను మొత్తం మరిసిపోతుండ్రు"

"గట్లెట్ల మరుస్తంరా.. ఎదో ఒక వత్తిడి తప్ప మరిచిపోతాంరా..?"

"మరి వస్తనే లేవు ఎందుకు"

"నువ్ పిలుస్త లేవుగదా"

"పిలిస్తే వస్తవా"

"ఎందుకు రాను, రెక్కలు కట్టుకుని వస్తా"

"వస్తా కాదు చెల్లెను, పిల్లలను తీసుకుని రావాలె"

"బిడ్డ పెండ్లి గిట్ల చేస్తున్నవా"

"బిడ్డ సదువే అయిపోలేదు. పెండ్లి కాదుగాని, మన క్లాస్మేట్స్ అందరం ఒకసారి కలుద్దామనుకున్నాం. పదోది అయిపోయి 25 ఏండ్లు అయితుంది. ఏప్రిల్ మూడో శని, ఆదివారం నాడు అందరం కుటుంబాలతో సహా హాజర్ కావాలె అనుకున్నం"

"అందరి తోని మాట్లాడింద్రా...?"

"మొత్తం 32 మందిమి. కొందరి నంబర్లు దొరకలే. ముగ్గురం మనిషికి పది మందికి ఫోన్ జేసి మాట్లాడాలనుకున్నం. రాత్రి వరకు వాట్సాప్ గ్రూప్ తయ్యార్ జేస్తం. దొరకనోళ్ళ పేర్లు అందులో పెడ్తే ఎవరికో ఒకరికి టచ్ లోకొస్తరు. అదంతా ఎలిఫెంట్ గాడు చూస్తుండు"

చెవులు పెద్దగున్నయని సిద్ధయ్యను ఎలిఫెంట్ అనేటోళ్లం.

"చూసినావ్ రా..! ఇప్పుడు నువేమన్నవ్ రా...? ఎలిఫెంట్ గాడండ్లే, నేను గట్లనే అన్న రా.. అవునుగని సిద్దడు దుబాయ్‌ల ఉండేగదర..?"

"మూడేండ్లు అయింది వాడొచ్చి. ఊర్లనే సెటిలైండు. మంచిగుండు".

"మందులోడు ఎట్లుండు..?"

"వాడికేందిరా, ఎక్సపైరీ దగ్గరకొచ్చిన విటమిన్ గోళీలు, బలం టానిక్‌లు తాగి దున్నపోతేలె ఉన్నడు" అని పెద్దగ నవ్విండు యాదగిరి.

నేను గూడ నవ్వి "ఇంకా" అన్న.

"ఇంకేముందిరా...!

హైదరాబాద్‌ల ఉన్నోళ్లను నువ్వే ఫాలో చేసి తీస్కురావాలె. అందరం

కలుసుకుంటె మంచిగుంటది.
మళ్లెటప్పుడు కుదురుతుందో ఏమో
ఇప్పుడైతే అందరం కలిసే ప్రయత్నం
చేద్దాం, జెర నువ్ గూడ ఇంట్రెస్ట్ పెడితే
సక్సెస్ అయితది."

"అరే...! తప్పకుండరా, అందరికోసం గదరా...నా ప్రయత్నం నేజేస్త".

"మంచిది మరి ఉంటా"

"ఒకే రా బై."

మంచి ఆలోచన చేసిండ్రు... నేనింతకు ముందు రెండు, మూడు సార్లు ఇద్దరు ముగ్గురితోని అన్నగని, చూద్దాం... చేద్దాం అన్నరుగాని పెద్దగ పట్టిచ్చుకోలే. మరిప్పుడేమైతదో చూడాలె.

అన్నట్లుగనే మధ్యాహ్నం వరకు వాట్సప్ గ్రూప్ తయ్యార్ చేసిండ్రు. గ్రూప్ పెట్టి తెలిసోనోళ్ళయి తెలిసినట్టు నంబర్లు కలుపుతుండ్రు. సాయంత్రం వరకు ఇంచుమించుగా అందరియి దొరికినయ్. అందరు ఖుషీ అయిండ్రు. చాలా మంది చాలా ఏండ్ల తర్వాత కలుసుకున్నరు. ఊరికి పోవుడంటే సంతోషంగా ఉందని అన్నరు. అందులో సగం మంది ఊర్లో ఉన్న ఇండ్లు అమ్ముకుని ఎక్కడెక్కడో సెటిల్ అయిండ్రు. చాలా మంది పది, పన్నెండేండ్ల సంది ఊరికి పానోళ్లే ఉన్నరు.

ఒక్కొక్కరు హాయ్‌లు, నమస్తేలు, జీవిత సూక్తులు, ఒకామె ఆకుమీద కత్తిరించిన దేవుని బొమ్మ పెట్టి "చెట్టు మీద వెలిసిన దేవుడు చూడంగనే 25 మందికి షేర్ చెయ్యండి మీకన్నీ మంచే జరుగుతయ్. ఒకాయన చూడంగనే షేర్ చెయ్యకుండా డిలీట్ చేస్తే వాళ్ళింట్లో యాక్సిడెంట్ అయి చనిపోయిండ్రు" అని భయపెట్టింది. ఈమె ప్రయివేట్ పాఠశాలల సైన్స్ టీచర్‌గా పనిచేస్తుంది.

అన్వర్ గాడు "నాలుగు రకాల ఆకులు, ఐదు రకాల గింజలు,మూడు రకాల మసాలాలు దంచుకుని నీళ్ల మరిగించి అండ్ల ఏసుకుని కషాయం చేసుకుని, రెండు నిమ్మకాయలు పిండుకుని తాగితే కరోనా పారిపోతుందని చైనా వాళ్లంతా మనకు చెప్పకుండా తాగుతుండ్రని అజీత్ దోవల్ సీక్రెట్ గా తెలుసుకుని చెప్పిండని" పెట్టిండు. అన్వర్ దుబ్బాక డిపోల డ్రైవర్‌గా చేస్తుండు.

బోధన్ల చక్కెర ఫ్యాక్టరీల పనిచేస్తున్న బాలయ్య అమెరికా ప్రెసిడెంట్ బైడెన్ ఎనభై ఏండ్ల చరిత్ర పెట్టిండు. పచ్చదనం విలువ గురించి, చెట్లు లేకుంటే జరిగే పరిణామాలు గురించి వ్యాసం పెట్టి కింద చెట్టుమీద కవి గాయకుడు జై రాజన్న పాడిన పాట వీడియో పెట్టిండు రాజం. కామారెడ్డిలో కట్టెకోత మిషన్ నడిపిస్తుండు రాజం.

మొలకలు, చిరు ధాన్యాలు తప్ప ఏం తిన్నా బతుకు బొగ్గే అన్నడు నాగన్న. వీడు లచ్చపేటల రైస్ మిల్ నడిపిస్తుండు. బెల్లం, పండ్ల రసాలు తప్ప ఏం తినొద్దని రాణి పెట్టింది. రాణి వాళ్లకు రామయంపేట్‌ల కిరాణం దుకాణం ఉంది. ప్రభుత్వం ఇచ్చే ఫ్రీ రేషన్ తోనే సమాజం మొత్తం నాశనం అయ్యింది అని, జనమంతా సోమరులై నిద్ర పోతుండ్రని, సామాజిక చైతన్యం రావాలని నాలుగు పేరల పోస్ట్ పెట్టిండు రవీందర్. వీనికి సిద్దిపేట్ల నాలుగు వైన్ షాప్‌లల్ల పాట్నర్షిప్ ఉంది.

పొద్దుగూకే వరకు కలగా పులగం యూనివర్సిటీ అయింది గ్రూప్.

గ్రూప్ రోజుకు 19 గంటలు రికామ్ లేకుండా విజయవంతంగా నడుస్తుంది. నాలుగైదు రోజులకు ఒకసారి అందరూ పెండ్లాంపిల్లలను తొలుకుని రావాలని యాజ్జెస్తుండ్రు. సూస్తసూస్తా అనుకున్న దినం రానే వచ్చింది. ఒక రోజు ముందు విష్ణుమూర్తి ఫోన్ జేసి అడిగిండు, ఎట్ల పోతున్నవని..?

కార్ల పోతున్న అన్న.

"జాగుంటే, ఇబ్బంది లేకుంటే మేంగూడొస్తం" అడిగిండు.

వాడు నాతోనే ఐటీఐ చేసి బాలానగర్‌ల చిన్న ప్రైవేటు కంపెనీ పెట్టుకుండు. బాగ కష్టపడుతడు.

"ఏడ కలుస్తవ్ మరి"

"నువ్వేడ జెప్తే ఆడుంటా"

"బాలానగర్ చౌరస్తాలో ఉండు, నేను మియాపూర్‌ల బయలు దేరేటప్పుడు ఫోన్ జేస్త. కొంచెం అటూఇటూ ఆరు గంటలకు బయలు దేరుతా." అన్న.

"సరేరా..! పది నిమిషాల ముందే వచ్చి ఉంటా" అన్నడు.

ఊర్లె పెద్ద బలగం మాది. కాక కొడుకు శీను కు ఫోన్ చేసి వస్తున్న విషయం చెప్పిన. "అవునన్నా తెలిసింది, ఊర్లె గూడ అనుకుంటుండ్రు" అన్నడు.

వాడు లచ్చపేట్‌లనే ఉంటడు వ్యవసాయం చేసుకుంట, ఇంకా నలుగురైదుగురు దోస్తులు కలిసి ఫైనాన్స్ పెట్టుకుండ్రు. మా మరదలు కూడా సర్కార్ బడిల టీచర్ గా చేస్తది పక్కూర్లే. ఇద్దరూ కష్టపడేటోళ్లే. పాతి గూనిల్లు తీసేసి బంగ్లిల్లు కట్టుకుండ్రు. సుతితోని చేసుకుంటరు సంసారం.

తయారైతనే ఉన్నం ఐదు గంటలకే ఫోన్ జేసిండు విష్ణు. "ఆరు గంటలకు ఇంట్లకెళ్లి బయలుదేరుత ప్రొద్దున రోడ్లన్నీ ఖాళీగా ఉంటయ్ 15 నిమిషాల్లో బాలానగర్ చౌరస్తాలుంట" అన్న.

ఐడిపియల్ దగ్గరకు పొంగనే ఫోన్ జేసిన. రోడ్మీదనే ఉన్నం కార్ నంబర్, కలర్ చెప్పమంటే చెప్పిన. కార్ చూడంగనే దూరం నుండే చెయ్యి ఊపిండు.

"గింత దగ్గరుంటం ఒక్కూరోల్లం ఒక్కసారి గూడ రారన్నా మీరు" కారెక్కంగనే అన్నది విష్ణు భార్య నిష్ఠూరంగా.

"వానికి సంపాదన ఎక్కువైందే తీరికేడుంటది..!" నవ్వుకుంటన్నడు విష్ణు. "కారెప్పుడు మార్చినవ్, ఇదిగూడ టాటాదే

పూజారి జంగం రాజయ్య గారు తెల్లగ, బక్కగ, పొడవుగ కంటె బొక్కలు తేలి మెడలో జంధ్యం, నొసటన మూడు లైన్ల విభూది, మోకాలు దాకా మడిచిన తెల్ల ధోతి,కుడి చేతిలో నీళ్ల బిందె, ఎడమ చేతిలో ఎలితె బుట్ట, బుట్టల గన్నేరు, ఇటిక పూలు, విభూది ఉ ండ, పంచపాల, శంఖం తోని వస్తుండె.

ఉన్నట్టుంది. టాటాను వదిలేటట్టు లేవేందిరా.. ఏమన్నా తక్కువకిస్తాడా ఏంది నీకు'' మళ్ళీ పెద్దగ నవ్విండు.

"మేడ్ ఇన్ ఇండియా'' గర్వంగా అనిపిస్తదిరా.

"చిన్నప్పటి నుంచి వీని లెక్కలే వేరుంటయే'' భార్యతో అన్నడు.

పిల్లలు, ఆడోళ్ళు ముచ్చట్లల్ల వడ్డరు. మేడ్చల్ దగ్గర దాబాల చాయ్ తాగి బయలు దేరినం. ఊరు దాటంగనే నేషనల్ హైవే ను అనుకుని ఉన్న మేము చదివిన ప్రభుత్వ ఐటీఐ కనిపించింది. ఇన్ స్ట్రక్టర్లు, ట్రైనింగ్, బ్యాచ్ వాళ్ళ ముచ్చట్లు యాజ్జేసుకుంట మాట్లాడుకుంట పోతున్నం. చేగుంట దగ్గర హైవే వదిలి దుబ్బాక రోడ్డుకు తిరిగిన.

"అరే ఇట్లెందుకు రా...! రామయంపేట్ మీదికెంచి పోదాం, ఈ తొవ్వంత పెద్ద...పెద్ద గుంతలు కారు ఖరాబ్ అయితది'' అన్నడు విష్ణుమూర్తి.

"అయితె నువ్విటు దిక్కు రాక ఎన్నేండ్లయింది రా...?''

"చాలేండ్లయింది, 2013 వచ్చినం. మా బాలయ్య కాక చనిపోతే సుమో మాట్లాడుకుని మావోల్లం అందరం వచ్చినం. చేగుంటకెళ్లి లచ్చపేట్ పొయ్యేసరికి పెయ్యంత గుద్దీ..గుద్దీ పండవెట్టినట్టు అయింది.''

"గింత..గింత గుంటలుండే, సింగిల్ రోడ్డు'' కుడిచెయ్యి మోచెయ్యి మడత మీద ఎడమ చెయ్యి పెట్టి లోతు చూపించుకుంట అన్నడు.

"ఎదురుంగ ఏదన్నా బండి వస్తే రోడ్డు దిగి మల్లెక్కాలంటే గగనం అయినుండే. అందుకే భయమై ఇట్లోద్దన్న'' అన్నడు మళ్ళీ.

"లేదు..లేదు, నువ్వన్నట్లు 13 వరకు అట్లనే ఉండేగని కొత్త రాష్ట్రం రాంగనే మండలాల మధ్య అనుసంధానం పెంచడం కోసం అన్ని రోడ్లు డబుల్ వెడల్పు చేసిండ్రు. అద్దం లెక్కుంది రోడ్డు, జెర్రాగితే నువ్వే పరేషాన్ ఐతవ్'' అన్న.

నాకు హైవే మీద వంద కి.మీ. స్పీడుతోని రయ్యిన దూసుకుపోతే దొంగోడు ఎంటవడి తరిమినట్లు అనిపిస్తది. గిట్ల ఊర్లల్లకెళ్లి తాత్పరంగ పోతుంటే పంటలు, పశువులు,చెట్లు, పక్షులు, లోకమంత షేక్ హ్యాండ్ ఇచ్చుకుంట పోతున్నట్లుంటది. అన్నసాగర్ దాటినం, మా నాయినమ్మ వాళ్ళ అమ్మగారు ఊరు ఇది. ఆ యాదికి ఒక లైక్ కొట్టిన. ఈరపట్నం అడివి రాంగనే పానం లేచొచ్చినట్టైంది. నాయినమ్మ అవ్వగారు ఊరు చూస్తేనే సంతోషం అయితే అందరి తాతల, అవ్వల....అవ్వల అమ్మగారు ఊరు అడివే కదా..? ఇంకెంత సంతోషం కావాలె. పెద్దమెట్టు(ఎత్తుగడ్డ) రాంగనే కారు పక్కకు ఆపిన. ఎన్కటికి ఈడ దొంగలు ఉండి ఎడ్ల బండ్లను, నడుచుకుంటూ పోయేటోళ్లను భయపెట్టి ఉన్నకాడికి గుంజుకునే వాళ్లట. కొత్త చిగుర్లతోని అడివంతా పచ్చగ జీవంతోని కళకళ లాడుతోంది. పిల్లలకు తునికి, ఇప్ప, టేకు, తంగేడు, మద్ది, దిర్శినం పేర్లు చెప్పి చెట్లు చూపించినం. అందరం ఫోటోలు దిగి మళ్ళీ షురూ అయినం.

"హైవే మీద పోతె గివ్వన్ని కనిపిస్తాయిరా...? అందుకే ఎప్పుడొచ్చిన గిట్లకేంచే వస్తా''

"ఔన్రా మంచిపని చేసినవ్ ఇట్లదెచ్చి. నాకు గింత మంచి రోడ్డయిందని తెల్వది''.

"మా డాడీ ఈ రోడ్ల వచ్చినప్పుడల్లా కొద్దిసేపు ఈ అడివిల ఆపుతడు'' అన్నడు మా కొడుకు.

బోనాల దగ్గర ఎడమకు తిరిగి కొండాపూర్ ఊరు దాటి భూంపల్లి చౌరస్తా దగ్గర కుడికి తిరిగి సిద్దిపేట దిక్కు పోతున్నం. రోడ్డు జామ్ అయినట్టు దూరం నుండే కనిపిస్తుంది. వాహనాలన్నీ మెల్లగ కదులుతున్నయ్. "ఆక్సిడెంట్ ఐందేమో అన్నడు మా కొడుకు'' దగ్గరికి పోయేసరికి పోలీసులు ట్రాఫిక్ ను సరి చేస్తున్నరు, వంతెన మీద సందులేకుండ ఉన్నరు జనం. అందరి ముఖాలు వాగులకు వంగి ఉన్నాయి. ఏదన్నా వాహనం కింద పడ్డదేమో అనుకున్నం. వంతెన మీదికి పోయినంక చూస్తే ఆ ఒడ్డుకు.. ఈ ఒడ్డుకు ఓరుసుకుని వాగు నిండుగ పారుతుంది.

"గింత ఎండాకాలంలా గిన్ని నీళ్ల ఎట్లొచ్చినయ్.. ఏదన్నా చెరువు తెగిందా ఏంది'' అన్నడు విష్ణు.

"అరెరే..! మొన్ననే అనుకుంటా తెలంగాణ ప్రభుత్వం కాళేశ్వరం నీళ్లను గీ వాగులకు వదిలింది'' అన్న పేపర్ల చదివింది, టీవీల చూసింది యాది కొచ్చి.

జనాలు సెల్ఫీల పిచ్చిల వాహనాలను పట్టించుకుంటనే లేరు. మేముగూడా వాళ్ల ఆనందాన్ని పంచుకుంటూ మెల్లగ నే పోతున్నం. బ్రిడ్జ్ దాటి ఎడమకు తిరుగి లచ్చపేట దారి వట్టినం.

"ఏడు తాడిచెట్ల ఎత్తు మీదుందట మన మెతుకు గడ్డ. గిటు కాలువ నీళ్ల దెచ్చుడు బ్రహ్మతరం కూడా కాదు'' అనేటోళ్లు ముసలోళ్లు.

కథ

"కానీ గీ బక్కాయన ఈత చెట్టంత లేడుగని ఏడు తాడి చెట్లనే ముంచుతుండు. అయితుంది.. అయితుంది, వస్తది.. వస్తది అంటే ఏమో అనుకున్న కానీ, ఎవ్వనితోని కాక పోతుండే, ఏం తేజ్ దిమాక్ రా గీయనది...!" అన్నడు విష్ణు.

దుబ్బరాజేశ్వర స్వామి గుడి గోపురం మీదున్న పంచ లోహాల తొడుగు పొద్దుటెండ వడి దూరంకేంచి తళుక్కున మెరుస్తుంది.

తొమ్మిదిన్నర వరకు స్కూలుకు చేరుకున్నాం.

చాలా మందే వచ్చిండ్రు. ఇంకా వస్తానే ఉన్నరు. ముందొచ్చినోళ్ల టిఫిన్స్ చేస్తుండ్రు. అప్పుడప్పుడు కలిసేటోళ్ల చేతులు కలుపుతుండ్రు, చాలా ఏండ్లకు కలిసినోళ్ల గట్టిగ అలాయ్ బలాయ్ తీసుకుంటుండ్రు. పిల్లలను, భార్యలను ఒకరికొకరు పరిచయాలు చేస్తుండ్రు. పదిన్నర వరకు అందరు వచ్చిండ్రు. అందరం కలిసి ఒకసారి ఊరంతా కలియ తిరుగుదాం అని ప్రపోజల్ పెట్టిన. అందరూ సరే అన్నరు.

చిన్నపాటి ఊరేగింపు లెక్క అయింది. ఇండ్లల్లకేంచి బయటకు వచ్చి చూస్తుండ్రు అందరు. పాతవాళ్లను గుర్తు పట్టినోళ్ళను క్షేమ సమాచారాలు అడుగుతూ ముందుకుపోతున్నం. శివునిది పెద్ద గుడి వచ్చింది. ప్రైమరీ స్కూల్ కట్టక ముందు ఈ గుడిలోనే తరగతులు నడుస్తుండే. ఇంటర్వెల్‌లో పిల్లలకు పౌష్టికాహారం కోసమని గోధుమల రవ్వతో దొడ్డుకుమ పెట్టేటోళ్లు. నాగమల్లే చెట్టు ఇంకా పూస్తుంది. దాని సువాసన గుడి అంతా నిండిపోతుండె. ఇప్పుడూ అట్లే ఉంది. అక్కన్నుండి ఎదురుగా ఉన్న విశ్వేశ్వరుని చిన్న గుడిలోకి వెళ్లినం. మాకు నాలుగో తరగతి క్లాసు అందులోనే జరుగుతుండేది. ఇప్పుడు కొంచెం పాతగైంది.

పూజారి జంగం రాజయ్య గారు తెల్లగ, బక్కగ, పొడవుగ కంఠె బొక్కలు తేలి మెడలో జంధ్యం, నొసటన మూడు లైన్ల విభూది, మోకాలు దాకా మడిచిన తెల్ల ధోతి,కుడి చేతిలో నీళ్ల బిందె, ఎడమ చేతిలో ఎలితె బుట్ట, బుట్టల గన్నేరు, ఇటిక పూలు, విభూది ఉండ, పంచపాల, శంఖం తోని వస్తుండె. మంత్రాలు రాగం తీసి పాడుతూ నీళ్లతోని లింగాన్ని, నందిని కడిగి పూలు, పసుపు కుంకుమ వేసి శంఖం ఊది నంది ఒక చెవుపై బొటన వేలు, ఇంకో చెవిపై మిగతా వేళ్ళు పెట్టి ఆ సందులోంచి లింగాన్ని దర్శనం చేసుకుని మళ్ళీ, మళ్ళీ మొక్కి వెళ్లిపోయేటోడు. అయ్యగారు వచ్చి వెళ్లిపోయేదాక క్లాస్ ఆపి నిశ్శబ్దం పాటించేవారు పిల్లలు, సార్లు. పిల్లలందరి దృష్టి అయ్యగారి చర్యల మీదనే ఉండేది. అక్కడున్న పది నిమిషాలు మళ్ళీ అదే దృశ్యం సినిమా రీలు లెక్క కండ్లముందు మెదిలింది.

బయటకొచ్చి గుడి పక్క ఉన్న చౌదరి మీదికి గుంపుగా చేరినం. నలభై ఫీట్ల వెడల్పు, యాభై ఫీట్ల పొడవు ఏడు ఫీట్ల ఎత్తుతో సిమెంట్‌తోని కట్టిన వెడల్పైన అరుగు అది. కొత్త పెళ్ళి పిల్లగాన్ని పందిట్లకు ఈన్నుండే ఎదుర్క పొదురు. రైతులు మక్కలు, వడ్లు, ఇతర పంట ధాన్యాలను దీనిపైనే ఎండపోసుకుందురు. ఎండాకాలం వస్తే మొగ పోరలం, చుట్టుపక్కల పెద్దవాళ్ళు ఇరవై,ముప్పై మందిమి దాన్నిండా పడుకునే వాళ్ళం. ఇగ బతుకమ్మ పండుగ వచ్చిందంటే గుడిముందు ఒక బ్యాచు, చౌదరి మీద ఒక బ్యాచు చప్పట్ల లయతో గొంతెత్తి బతుకమ్మ పాటలు పాడుతుంటే సంబురంగ ఉండేది.

అన్నుండి గాంధీ కాడికి వచ్చినం. రావి చెట్టు కింద రాళ్ళ గద్దెమీద మంగలి బుచ్చయ్య తాత కటింగ్ చేస్తుంటే వెంట్రుకలు గుచ్చుకుని పోరలు చీమిడి కారంగ ఎట్లేడుద్దురో యాజ్జేసుకుని నవ్వుకున్నం. ఎదురుగున్న హనుమాండ్ల గుల్లెకు వోయి చందనం బొట్లు పెట్టుకోచ్చుకున్నరు అందరు. చిన్నప్పుడు పరీక్షలు మంచిగా రాయకున్నా ఎక్కువ మార్కులు రావాలని ఎన్నెన్ని ప్రదక్షిణలు చేసింద్రో చెప్పుకున్నరు. పక్కన లక్ష్మీ విలాస్ లచ్చపేట స్టార్ హోటల్, చిన్నప్పుడు అండ్ల పూరిలంటే పడిచచ్చే వాళ్ళం. కమల్ దాస్ మామా చేతి లడ్డూలు, బూందీ రుచి అదిరిపోతుండే.

అప్పటి తరం పెద్దమనుషులు చాలా మంది చనిపోయిండ్రు. ఇండ్లు చూసుకుంటూ మనుషులను యాది చేసుకుంటూ మెల్లగ ముందుకు నడుస్తుండ్రు అందరు. ఒకప్పటి డంగు సున్నం తో కట్టిన పాత బిల్డింగ్ లను చూస్తూ అంగడి బజార్ కు చేరుకున్నాం. ఒకప్పుడు లచ్చపేట్ అంగడి అంటే ఎటూ పదిరవై ఊర్ల పెట్టు పేరెళ్ళింది. ముఖ్యంగా ఎడ్ల, బర్ల, గొర్ల మేకల పశువుల అంగడికోసం ముప్పై, నలభై కిలోమీటర్ల దూరం కేంచి వచ్చెటోళ్లు. బొద్దులోళ్ళ ఇంటి మూలకు ఇప్పటి చైనా బజార్ లెక్క అన్ని సామాన్లు తెచ్చి కింద ప్లాస్టిక్ కవరొక్కటి పరిచి దాన్నిండా పరిచి పెట్టేటోడు. ఆయన దగ్గర మేము పది పైసలు ఒక సినిమా పాటల పుస్తకాల కొనుక్కునే వాళ్ళం. ఆర్టీసీ బస్సులు కూడా ఇక్కడే ఆగేవి. ముందుకు పోతే సిద్దులోళ్ళ ఇండ్లు వరుసగా ఉన్నాయి. బతుకమ్మ పండగ వచ్చిందంటే ఫీటు నుండి మూడు ఫీట్ల ఎత్తువరకు రంగు కాగితాలతో, ఎత్తె బద్దలతో తయారైన బతుకమ్మలు ఇంద్ర ధనస్సును భూమ్మీదికి దించినట్టు కనిపిస్తుండేది.

ఊరంతా తిరిగి లంచ్ వరకు స్కూల్‌కు తిరిగి వచ్చినం. భోజనాలు మొదలైనయ్. మధ్యలో నీళ్ల తాగేటప్పుడు "చిన్నప్పుడు మంచి నీళ్ళు కావాలంటే ఊరవతల ఎరుకల మల్లయ్య వ్యవసాయ భావి కాడికి ఊరందరు లైన్ కట్టి బిందె లల్ల ఎత్తుకొచ్చు కునేటోళ్లం, ఇప్పుడు ఎంత అదృష్ట వంతులో ఊరి కోడండ్లు ఇంట్లకే గోదావరి నీళ్లు ఉరికొస్తున్నయ్" అన్నది పద్మ.

"అవునవును..! ఒకసారి ఎద్దు ఎదురుంగ ఉరికొస్తే భయపడి బిందెత్తేసి మంగలి లక్ష్మి ఇంట్లకు ఉరికిన, బిందె పెద్ద లొట్ట పోయి పనికి రాకుండా పోయింది" అన్నది మణి.

"మా ఇంట్ల ఆడపిల్లలు లేక నన్నెత్తుక రమ్మన్నాడు మా బాపు. ఎత్తుకొస్తే సిగ్గయితదని సైకిల్ కొనిస్తే వెనక కట్టుకొస్తానంటే పాత సైకిల్ కొనిచ్చిండు మా బాపు" అన్నడు నర్సింగ్.

తిని అన్ని తరగతి గదులన్ని కలియ తిరిగినం. ఎనిమిదో తరగతిల నారాయణ రెడ్డి సార్ బోర్డు మీద లెక్కల సిద్ధాంతం రాస్తుంటే నాగేందర్ గాడు కిటికీల కేంచి బయటకు దుంకి మళ్ళీ దర్వాజలకు వచ్చి "రావచ్చా సార్" అనంగానే "ఇప్పడిదాక క్లాస్‌ల ఉన్నట్టే ఉంటివి మళ్ళీ రావాలా అంటవ్"

"లేస్సార్ కొంచెం లేట్ అయింది ఇప్పుడే వస్తున్న సార్" అని చేతులు కట్టుకుని వినయంగా అనగానే

"సరే..! సరే..! రా" అంటుండే.

ఆ సంఘటన చాలా సార్లు జరిగే సరికి క్లాస్‌ల అందరిని "అరే వీడు ఇప్పుడే వచ్చిండారా" అని అడుగుతుండే. ఆడపిల్లలు తప్ప "ఇప్పుడే వచ్చిండు సార్ "అనేటోళ్లం అందరం. వాళ్ళు పుస్తకాల సాటుకు మసి ముసి నవ్వులు నవ్వేడిది. "ఇన్ని లెక్కల సూత్రాలు యాదికుంటయి గాని నిన్ను యాది వెట్టుకునుడు కష్టంగుందిరా..!" అంటుండే.

పొద్దింజాంమ్ల ఆటల పోటీలు పెట్టింద్రు. కబడ్డీల బాల్కిషన్, నేను, మల్లికార్జున్, వేణు, శ్రీను, నాగేందర్, శాంతికుమార్ ఒకదిక్కు విశ్వం, నాగార్జున్, కరీం, అమర్, అన్వర్, యాదగిరి, గౌరినాథ్ ఒకదిక్కు. ఇగ కొర్రమట్ట గాడు మాదిక్కు అంటే మాదిక్కు అని అనుకున్నరు. చిన్నప్పుడు ఎంత పకడ్బందీగా క్యాచ్ పట్టినా సర్రున జారిపోతుండే బాలరాజ్ గాడు అందుకే వాణ్ణి కొర్రమట్ట అంటుంటిమి. పిల్లలు, ఆడోళ్ళు చప్పట్లు, విజిల్లతోని ఎంకరేజ్ చేసింద్రు. కొద్దిసేపు ఆడోళ్ళు మణి, వసంతా, మంగా, రజియా, సుధ, ఉమ, రాణి, లీల, పద్మ, రజిత రెండు టీంలు చేసుకుని చాలా సేపు మజాక్‌లు చేసుకుంట ఆడి బాగా ఎంజాయ్ చేసింద్రు. పిల్లలంతా వేరే ఆటలు ఆడింద్రు.

అంతట్లనే చాయ్ వచ్చింది. దాంతో పాటు సర్వపిండి, సకినాలు, మలీద ముద్దలు వచ్చినయ్. తినుకుంట మస్తు ఖుషీ అయింద్రు. ఎన్నేండ్లయే గివ్వి దినక అని. పలారాలు తిని ఛాయ్ తాగంగానే కొందరు "ఇగ పోతం ఆటలాడి పిల్లలు చెమటకు చీదర వడుతుంద్రు స్నానాలు చెయ్యంది ఉండరు రాత్రికి ఫ్యాన్లు, కూలర్లు లేంది పండరు ఊర్లల్ల నీళ్లు, కరెంట్ ఇబ్బంది" అని షురూ చేసింద్రు. వెంటనే యాదగిరి అందుకుండు. "ముందులెక్క లేదు ఊర్లె ఒక్క నిమిషం కరెంటు పోతలేదు మీరేం ఫికర్ చెయ్యకుండ్రి, ఇగ నీళ్లయితే పెద్ద మిషన్ భగీరథ ట్యాంక్ కొత్తది ఉంది ఎంత సేపంటే అంత సేపు పిల్లలు మీరు స్నానాలు చెయ్యొచ్చు, అందరం మల్లెన్నెండ్లకు గింత సంతోషంగ కలుస్తామో ఏమో రేపటి దాకా ఎవ్వరు పోవద్దు" అన్నడు. యాదగిరి ఒక పాత జాతీయ పార్టీ మండలాధ్యక్షుడు.

ఎక్కువ మంది అవునవునన్నారు. పెద్ద టెంటు,చుట్టు సైడ్ వాల్స్, ఐదారు కూలర్లు, నాలుగు డే లైట్లు పెట్టిచ్చిన్రు.

రాత్రి తినడానికి చేపల పులుసు, చేపల వేపుడు చేపిచ్చింద్రు. అందరు లొట్టలేసుకుంట తిన్నరు నీసు తినేటోళ్లు. "గిన్నిగనం చేపలు ఎడికెంచి తెచ్చిన్రు హైదరాబాద్ కేంచా" అడిగిండు లక్ష్మినారాయన.

"ఎక్కడి హైదరాబాద్.. మన చెరువులాయే, ఇప్పుడు వానలు వడంగనే చెర్ల చేప పిల్లల ఇత్తునం పోస్తుంది సర్కార్. మన బెస్త పెంటయ్య, తెనుగు సత్తయ్య కలిసి గుత్తకు వట్టుకుని రెండుమూడు ఊర్లయి కలిపి హైదరాబాద్ కే లారీలల్ల పంపుతుంద్రు. మనందరం కలుస్తున్నామని మంచియి కొర్రమట్టలు ఇచ్చింద్రు" అన్నడు ఉస్మాన్.

"రాజం, రవీందర్ గాడు కలిసి కొత్త లారీలు కొన్నరు దానికోసం మస్తు సంపాయిస్తుంద్రు." అన్నడు అర్జున్.

మధ్య రాత్రి దాకా ముచ్చట్లు, అనుభవాలు, పాటలు నడిచినయ్. తెల్లారి మాకు పాఠాలు చెప్పిన గురువులను, సేవలు చేసిన చప్రాసిలను పిలిచి శాలువలతో సత్కరించి దండలేసి దండం బెట్టి కలిసి భోజనం చేసి పంపినం.

ఓటఫ్ థాంక్స్ గౌరినాథ్ చెప్పిండు. ఇట్లా అందరం కలుసుడు చాలా సంతోషం గా ఉంది ఈ జ్ఞాపకాలను చాలా ఏండ్ల వరకు యాదికుంచుకుంటం. మేము ఇల్లమ్మి ఊరిడిసి పోయిన్నంటే ఇప్పుడే వచ్చిన. అప్పటి పరిస్థితులు నీళ్ల లేక, కరెంటు లేక, ఎవుసాలు దెబ్బదిని, మగ్గాలు మూత పడి, దూకండ్లు బంధయి బతుకుదెరువు వెతుకుంటా ఎక్కడోల్లమ్ అక్కడ చెల్లాచెదురయినం. ఇప్పటి ఊరు చూస్తే మళ్ళీ అందరం ఇక్కడే గడపాలని అనిపిస్తుంది. ఇంత మంచి కార్యక్రమం నిర్వహించి బాధ్యత లు భుజాల మీద మోసిన అందరికీ పేరు పేరునా మన బ్యాచ్ అందరి తరపున ధన్యవాదాలు తెలుపుతున్నాను." అని ముగించిండు.

అందరం అలాయ్ బలాయ్ తీసుకుని భారమైన మనసులతో బయలు దేరినం. చెరువు చూసుకుంటూ దుబ్బాక మీదికెంచి పోదామనుకున్నం. కట్టమీదికెంచి పోవుకుంట మళ్ళీ తామర్లు చెరువు నిండా పూస్తే బాగుండు అనుకున్నం. కట్ట దిగి బై పాస్ రోడ్ దిక్కు తిరుగంగానే ఒక జాతీయ పార్టీ జెండాలు కార్యకర్తలు కనిపించింద్రు. కారు మెల్లగ పోనిస్తున్న. బహిరంగ సభ నడుస్తున్నట్లుంది మైకుల మాటలు వినిపిస్తున్నాయి.

"ఏం జేస్తలేదు సర్కార్, ఏం ఇస్తలేదు, పట్టించుకుంటనే లేదు, అభివృద్ధి అనేదే లేదు, అది లేదు, ఇది లేదు... కారు వేగం పెరిగింది... వాళ్ళ మాటలు గాల్లె కలిసిపోయినయ్. "ఆ... సాల్తీ...! ఢిల్లీల కూసుని అరవై ఏండ్లల్ల వాళ్ళు చేసిందేముంది, అరేండ్లకేంచి కూసుని వీళ్ళు తోడుకొచ్చింది ఏముంది ఛీ" అన్నది రజిత వెనుక సీట్లకేంచి...

నున్నటి, నల్లటి, రెండింతల కొత్త తొవ్వమీద కారు వేగం ఇంకా పెరిగింది....

దృశ్య సాహిత్యం

ద మ్యాన్ హు నో ఇన్ఫినిటీ

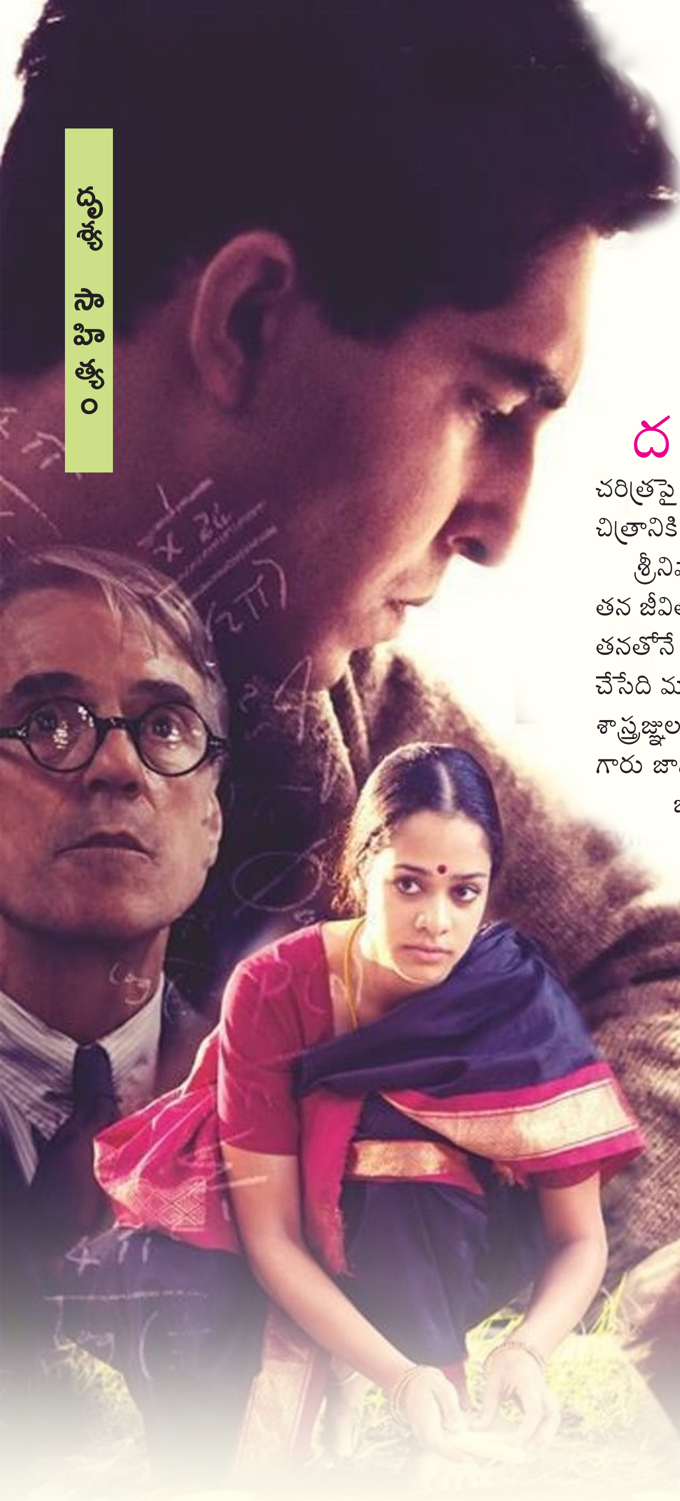

ద మ్యాన్ హు నో ఇన్ఫినిటీ, భారత గణిత శాస్త్రజ్ఞుడు శ్రీనివాస రామానుజన్ చరిత్రపై ఆధారంగా తీసిన డ్రామా చిత్రం మాత్యూ బ్రౌన్ అద్భుత దర్శకత్వం చిత్రానికి ప్రత్యేకంగా నిలుస్తుంది.

శ్రీనివాస రామానుజన్ మద్రాస్‌లో ఉండే పేదవాడు. అతను లేబర్ పనిచేస్తూ తన జీవితాన్ని కొనసాగిస్తూ ఉంటాడు. అతని గణిత జ్ఞానాన్ని చూసి ఖాతాలన్ని తనతోనే చేయించేవారు. కానీ తాను పనిచేసే దగ్గర ఉన్న విద్యావంతులు. అతను చేసేది మామూలు గణితం కాదని గుర్తించి ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ఉన్న గణిత శాస్త్రజ్ఞులకు అతని గురించి ఉత్తరాలు రాస్తారు. ఇదే సమయంలో రామానుజన్ గారు జానకి అమ్మగారిని పెళ్లాడతారు.

జి.హెచ్. హార్డి అనే గొప్ప కేంబ్రిడ్జి గణిత శాస్త్రజ్ఞుడు రామానుజన్ యొక్క ప్రతిభను గుర్తిస్తాడు. అతనికి తన శిష్యునిగా పనిచేసే అవకాశాన్ని ఇస్తాడు. ఈ విషయం తెలిసి రామానుజన్ ఎంతో సంతోషిస్తాడు. తన భార్య, కొడుకులకు వీడ్కోలు పలికి రామానుజన్ ఇంగ్లాండ్‌కు వెళ్తారు. ఇంగ్లాండ్‌లో స్థిరపడడంలో రామానుజన్ ఎన్నో కష్టాలను ఎదుర్కోవలసి వచ్చింది. రామానుజన్ ముదురు రంగులో ఉండడం వలన అక్కడ చాలా మంది అతన్ని ఇష్టపడలేదు. దేశం కాని దేశంలో ఒంటరిగా వివక్షలను ఎదుర్కొంటూ దేశపు వాతావరణాన్ని అలవరుచుకుంటూ ఉంటాడు. వీటితో పాటు అతను కేంబ్రిడ్జిలో కూడా ఎంతో కష్టపడుతూ ఉంటాడు. హార్డిని ఆకట్టుకున్నాడు.

అతని శాస్త్రంలో ప్రగతి పెరుగుతున్న సమయంలో అతను టూబర్క్లోసిస్ అనే వ్యాధితో బాధపడుతున్నడని తెలుసుకుంటాడు. దానిని పట్టించుకోకుండా తన సమాచార నైపుణ్యంపై పనిచేస్తూ రామానుజన్ ఎంతో కీర్తిని పొందాడు. తనకి పురస్కారాలను ఇవ్వకూడదని కొంతమంది ఎంత ప్రయత్నించినా, హార్డి వలన రామానుజన్‌కు 'ఫెలో ఆఫ్ ద రాయల్ సొసైటీ' పురస్కారాన్ని పొందుతాడు. తన కుటుంబాన్ని కలుస్తాడు. కాని అతని ప్రతిభను అందరూ గుర్తించే ముందే అతను ప్రాణాలు కోల్పోతాడు.

ఎన్ని అడ్డంకులు వచ్చినా, ఎన్ని సమస్యలు ఏర్పడినా, ఎన్ని పర్వతాలు ఎదుర్కొవలసివచ్చినా, ఎన్ని సముద్రాలు ఏర్పడ్డా అనుకున్నది సాధించడంలో మనల్ని ఎవ్వరు ఆపలేరు. రామనుజన్ గారి గొప్ప చరిత్రను తెలిపిన ఈ చిత్రం రాబర్ట్ కానిగల్ గారి పుస్తకంపై ఆధారపడి ఉన్నది.

On equation means nothing to me unless it express a thought of god... Ramanujan Srinivasa

చిత్రం : ద మ్యాన్ హు నో ఇన్ఫినిటీ
దర్శకుడు : మాత్యూ బ్రౌన్
భాష : ఆంగ్లం

దేశబంధు సోదరుల సాహిత్యం - పత్రికారంగ కృషి

మరుగున పడిన సాహిత్య మాణిక్యాల కాంతిని వెలువరించే వ్యాసం...

బెల్లంకొండ సంపత్ కుమార్
99085 19151

తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధన ఉద్యమం తెలంగాణలోని ఎందరినో ప్రముఖులను గుర్తింప చేసింది. విస్మృతికి గురైన వారిని యెరుక పట్టించింది. తెలంగాణ రాష్ట్ర సాధన ఉద్యమం నుండే తెలంగాణలో తెలంగాణ సాహిత్య నిర్మాణం ప్రారంభమైంది. తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమీ విశేషమైన పుస్తక ప్రచురణలను, సాహిత్య సభలను సమావేశాలు నిర్వహించింది. తెలంగాణలోని విశ్వవిద్యాలయాలు ఈ ప్రాంతపు ప్రముఖుల గురించిన పరిశోధనలు, సదస్సులు, పత్ర సమర్పణలను నిర్వహిస్తూ వస్తున్నాయి. ఈ విధంగా వివిధ దశలలో తెలంగాణ సాహిత్య నిర్మాణం జరుగుతున్నది. విస్మృతికి గురైన ఎంతో సమాచారం లభ్యం కావటానికి తెలంగాణ చైతన్యం ప్రధాన కారణం. ఈ క్రమంలో వడ్డేపల్లి సోదరులుగా ప్రసిద్ధి చెందిన దేశబంధు పత్రికా నిర్వాహకులు ముఖ్యమైన వారు.

బెల్లంకొండ నరసింహాచార్యులు, బెల్లంకొండ వెంకటాచార్యులు ఇద్దరూ వడ్డేపల్లి సోదరులుగా పేరెన్నికగన్నారు. వారు 1926 నుండి దేశబంధు పత్రికను నడిపించారు. అందువలన వారికి దేశబంధు సోదరులు అని పేరు. బి. వెంకట నరసింహ కవులు అనే పేరిట రచనలు చేశారు. బెల్లంకొండ సోదరులుగా పిలువబడ్డారు. ఇద్దరు సోదరులు ఆరోజులలో కనీస వసతులు కూడా లేని ఒక మారుమూల ప్రాంతమైన మఖ్తా వడ్డేపల్లి నుండి దేశబంధు పత్రికను నడపడం వలన, సాహిత్య సాంస్కృతిక రంగాలలో విశేషమైన కృషి చేయడం వలన సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారు వారిని వారి గ్రామ నామం పేరిట వడ్డేపల్లి సోదరు లుగా ప్రస్తావించడం వలన వారికి వడ్డేపల్లి సోదరులు అనే పేరు స్థిరమైనది. వడ్డేపల్లి ఒక మారుమూల గ్రామం ఇది ఉమ్మడి మెదక్ జిల్లాలో ఉండేది. సిద్దిపేటకు దగ్గరలో ఉండటం వలన జిల్లాల పునర్వ్యవస్థీకరణలో ఇప్పుడు సిద్దిపేట జిల్లాలో ఉన్నది.

వడ్డేపల్లి సోదరులు తెలంగాణ ఆధునిక సాహితీ ప్రవంతిలో ఒక మైలురాయి వంటి వారు. తెలంగాణ తొలితరం సాహితీ కృషీవలురు. వారి సాహిత్య సేవ బహుముఖీనంగా ఉన్నది. వారు రాసిన గ్రంథాలు చదువు విలువ కానీ ఈ విధంగా జీర్ణ స్థితిలో లభ్యమైనాయి. వాటిలో కొంతవరకు ముడుంబ రంగ కృష్ణమాచార్యులు గారు, పారక శేషాచార్యులు గారు, వి. గోపాలకృష్ణ గారు,నరసింహ రామమూర్తి గారు, వేణు శ్రీ గారు మొదలైన వారు పరిష్కరిస్తూ సరళీకృతం చేశారు. బెల్లంకొండ వెంకటాచార్యుల కుమార్తె యశోదమ్మ (అమ్మమ్మ) వంటి బంధువులు ఇచ్చిన సమాచారం ఆధారాల వలన కొంతవరకు వారి గురించి రాయడం వీలవుతుంది. సుమారు 100 సంవత్సరాల కిందటి వారి సాహిత్య సేవను అద్దంపట్టే దేశబంధు పత్రికలు లభించిన వాటిలో కొన్ని మాత్రం ఆధారాలుగా మిగిలాయి.

వడ్డేపల్లి సోదరులు గురువులకు సేవలు చేస్తూ ప్రాచీన పద్ధతిలోనే విద్యాభ్యాసం చేశారు. బహు భాషలు నేర్చుకున్నారు. వారు సంస్కృత ఆంధ్ర ఆంగ్ల హిందీ ఉర్దూ ఫారసీ కన్నడ మరాఠీ గుజరాతి తమిళ భాషలలో నిష్ణాతులు. విద్యాభ్యాసం చేస్తున్న రోజులలోనే అవధానాలు ప్రారంభించారు. సంప్రదాయ కుటుంబంలో పుట్టి పెరిగినప్పటికీ కరుడు కట్టిన సంప్రదాయాల జోలికి పోలేదు ఆధునికతతో ఉన్నారు. ఆంధ్ర జన సంఘం ఏర్పాటు ఈ నేపథ్యంలో, అటు తర్వాత ఆంధ్ర మహాసభలు ఇచ్చిన చైతన్యం కలిగి ప్రవర్తించారు.ఆర్య సమాజం చేస్తున్న సంఘ అ సేవను సమర్థించారు. సంఘ సంస్కరణ కోసం పాటు పడ్డారు. వారు రాసిన రచనలు గోలకొండ పత్రికలో ప్రచురించబడ్డాయి. శేష భట్టర్ రామానుజాచార్యులు రాసిన అంటరాని వాడు పద్యాలు ఈ పత్రికలో ప్రచురించారు. సమాజ ఐక్యత దేశ ఐక్యత

ముఖ్యమని వారు విశ్వసించారు. ఆ చైతన్యాన్ని ప్రతిఫలించే రచనలను ప్రోత్సహించారు. భారత జాతీయ ఉద్యమాన్ని బలపర్చారు. మహాత్మా గాంధీ గారు హైదరాబాద్ వచ్చినప్పుడు మహాత్మా గాంధీ గారికి ఒక వినతి పత్రాన్ని సమర్పించారు. నిజాం రాష్ట్ర ఆంధ్ర ప్రాంతంలో హిందూ ముస్లింల ఐక్యత ఉన్నదని అది గర్వించదగిన అని వారు వినతి పత్రంలో తెలిపారు. మహాత్మా గాంధీ గారు ఆ మేరకు అభినందిస్తూ జవాబు ఇచ్చారు.

వడ్డేపల్లి సోదరుల చిన్ననాటనే తండ్రి మరణించాడు. పిల్లలు విద్యాభ్యాసం చేస్తున్న సమయంలో తల్లి మరణించింది. ఆ సందర్భంగా వాళ్ళు మాతృవేదన పద్యాలు రాశారు. అక్కడి నుండి ఈ సోదరుల ఒంటరి జీవితం ప్రారంభమైంది. బెల్లంకొండ నరసింహాచార్యులు సోదరుని అమితంగా ప్రేమించేవాడు. వారు ప్రహ్లాద విజయము, రామ భార్గవ సంవాదము, నలదమయంతీయం, రామాశ్వమేధము మొదలైన కావ్యాలు రాశారు. ప్రాచీన లాక్షణికుల పద్య మార్గాన్ని అనుసరించారు. పాశ్చాత్య సాహిత్యాన్ని అధ్యయనం చేశారు. పాశ్చాత్య కావ్యాల పట్ల విమర్శ చేశారు. “కడుపు గట్టుక నింటి ముంగిటికి అతిథి వచ్చినాడన్న వేసరి వాని దరిమి సమత కృషి యంపజేసితి ధరణి నెల్ల నొక్కడ వేయేల వలెనని యూహ చేసి “ఆకలి వేళ ఇంటి ముందరకి వచ్చిన వారికి పట్టెడన్నం పెట్టి వారి ఆకలిని తీర్చాలి అనే మానవీయ కోణంలో వారి రచనలు కొనసాగినాయి.అదేవిధంగా కొండెములు చెప్పి కొంపలు కూల్చుట తగదని హితవు పలికారు.

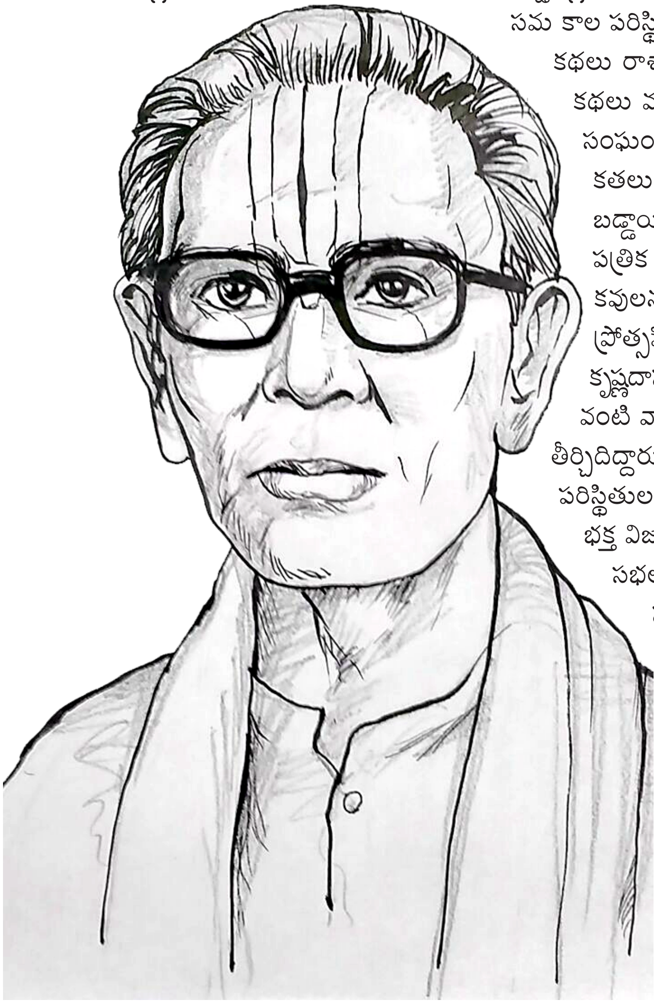

వడ్డేపల్లి సోదరులు కథకులు వారు సమ కాల పరిస్థితులను ప్రతిబింబించే కథలు రాశారు. వారు రాసిన కథలు మంజీరా రచయితల సంఘం ప్రచురించిన ‘మెతుకు కతలు’లో ప్రచురించబడ్డాయి. వారు దేశబంధు పత్రిక ద్వారా ఈ ప్రాంతపు కవులను రచయితలను ప్రోత్సహించారు. యజ్ఞ కృష్ణదాసు, గడ్డం రామదాసు వంటి వారికి విద్య నేర్పించి తీర్చిదిద్దారు. వారు ఆనాటి పరిస్థితులను దృష్టిలో ఉంచుకుని భక్త విజయము, సియాసీ సభలు, సంఘ సంస్కార సభ మొదలైన కథలు రాశారు. భావుక ప్రధానమైన కథలు రాసినా వాటిలో భారతీయతకు సంబంధించిన మూలాలు ఉన్నాయి. వారు బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలురు. వెంకటాచార్యులు నఖ

బెల్లంకొండ నరసింహాచార్యులు, బెల్లంకొండ వెంకటాచార్యులు ఇద్దరూ వడ్డేపల్లి సోదరులుగా పేరెన్నికగన్నారు. వారు 1926 నుండి దేశబంధు పత్రికను నడిపించారు. అందువలన వారికి దేశబంధు సోదరులు అని పేరు. బి. వెంకట నరసింహ కవులు అనే పేరిట రచనలు చేశారు. బెల్లంకొండ సోదరులుగా పిలువబడ్డారు.

చిత్రాలు గీసేవాడు. పలకల మీద బొమ్మలు చిత్రించే వాడు. వారు ఇద్దరు నాటక రచయితలు కూడా. తెలంగాణ ప్రాంతంలోని ఇద్దరు నాటక రచయితలను వారు ప్రోత్సహించారు. దేశబందు పత్రికలో వడ్డేపల్లి సోదరులు రాసిన నాటకాలు లతోపాటు వివిధ రచయితల నాటకాలూ ప్రచురితమైనాయి. వడ్డేపల్లి సోదరుల నాటకాలలో రూపక ప్రాధాన్యత కలిగినవి ఉన్నాయి. జగత్ ప్రవర్తన నాటకంలో కలి కామము క్రోధము లోభము నాలుగు పాత్రలు పోషించబడ్డాయి. వారి నాటకాలలో : స్త్రీలను గౌరవించడం, పరస్త్రీ వ్యామోహం నాశన హేతువు అని హెచ్చరించటం, ధర్మాన్ని కాపాడుట, సకల శాస్త్ర అధ్యయనం చేసి తనను తాను కాపాడుకుంటూ ఇతరులను కాపాడటం అనే ఉత్తమ గుణాన్ని కలిగి ఉండాలనే సందేశం ఉన్నది. భారతీయ ధర్మనిరతి వారి రచనలలో ఉన్న ప్రాధాన్యత అర్థం. వారు ఆ రోజులలోనే హయగ్రీవ ముద్రణాలయం స్థాపించి లఘు పుస్తకాలను ప్రచురించారు. వాటిలో ప్రమోదూత ప్రజోత్పత్తి అంగీరస అనే సంవత్సరాల పేర్లతో వచ్చిన లఘు పుస్తకాలు ఉన్నాయి. తెలుగు భాషాభిమానం కొరకు “శాంతి గీతాల లఘు పొత్త మీ సరసముగను దేశమందున నేనెల్లప్పుడు దేశబంధు”గా

లఘు పుస్తక రచనలు చేశారు. నిజాం రాష్ట్ర ఆంధ్ర ప్రాంత చారిత్రక ప్రదేశాలను వాటి వైశిష్ట్యాన్ని తెలిపినారు.

వడ్డేపల్లి సోదరుల విమర్శ రామాయణ భారత భాగవతాలు మీద సనాతన ధర్మ సంప్రదాయాల మీద కొనసాగింది. మహాకవి కాళిదాసు గురించి అతని రచనలను గురించి సవివరంగా పరిశోధించారు. కాళిదాసు వయసు ఏ విధంగా పెరుగుతున్నదో కావ్యరచనకు కూడా అదే విధంగా అభివృద్ధి చెందుతూ వచ్చిందని వారు తెలిపారు. కాళిదాసు ఋతుసంహారం అనే కావ్యాన్ని తన బాల్యావస్థలోనే రచించాడని రుజువు చేశారు. ఈ కావ్యంలో ఋతువర్ణన అద్భుతంగా ఉందని తెలిపారు తర్వాత మూడు దృశ్యకావ్యలు కాళిదాసు రచించాడని, సౌందర్య శబ్దాడంబరము అలంకార చాతుర్యము ప్రదర్శించటానికి కాళిదాసు ఏవిధంగా ప్రయాస పడలేదని సహజ జ్ఞానంతోనే రచించాడని భాషపై పట్టు సాధించడం రచయితకు చాలా అవసరమని కావ్యాన్ని ఒక సమ్మోహనశక్తి నడిపించాలని వారు ఆధునిక కవిత్వం గురించి ప్రతిపాదనలు చేశారు.ఆనాటికే విస్మృతికి గురైన ఆసునూరి రామానుజ

కవి మొదలైన వారిని దేశబంధు పత్రిక ద్వారా వెలుగులోకి తెచ్చారు. రామానుజ కవి చాత్తాద శ్రీవైష్ణవుడు. గొప్ప సాహితీ పాండిత్యము కలవాడు. అటువంటి మహనీయులైన వారి సాహిత్య కృషిని చర్చించుకోవాలని అని సూచించారు. పద్యానికి యతి ప్రాస అవసరమా! విదేశాలలో స్త్రీలు వంటి అనేక విమర్శనాత్మక రచనలు చేశారు. వడ్డేపల్లి సోదరులు ఇతర భాషల నుండి విస్తృతంగా అనువాదాలు చేశారు వారి అనువాదాలు లభ్యం కావడం లేదు.

వడ్డేపల్లి సోదరులు దేశబంధు పత్రికను 1926లో ప్రారంభించారు. 1925వ సంవత్సరం నుండి పత్రిక నడపటానికి అనుమతి కోసం నిజాం సర్కార్‌కు విజ్ఞప్తులు చేశారు. దేశబంధు అనే పేరు పట్ల అభ్యంతరాన్ని తెలిపి ప్రభుత్వం అనుమతి ఇవ్వలేదు. నమూనా పత్రిక ప్రతులను 1925వ సంవత్సరం నుండి ప్రచురిస్తూ ప్రభుత్వానికి సమర్పించారు. ఆ పత్రికలను వారు ప్రారంభ సంచికలుగా పేర్కొన్నారు. నిజాం రాష్ట్రాంధ్ర దేశము పేరిట వారు పద్యాలు రాసి సమర్పించిన తర్వాత మెదక్ సుభాన్ నుండి వారికి అనుమతి లభించింది. పత్రికకు అవసరమయే కాగితం తయారీని వారు కుటీర పరిశ్రమగా ప్రోత్సహించారు. బరుసు కాగితం, నునుపు కాగితం రెండు రకాల కాగితాన్ని రోలర్ల మీద తయారు చేసే విధానాన్ని సఫలీకృతం చేశారు. తెలుగు సంవత్సరాల పేర్లనే రాశారు. అంటరాని తనం నివారణ చేయుట బాల్య వివాహాలు నిషేధించుట, విద్యావ్యాప్తి, పునర్వివాహాలు ప్రోత్సహించుట, సర్వమత జనుల ఐక్యత, మత్తు వస్తువుల నివారణ, వివాహ ఖర్చు తగ్గించుట, అనాథలకు వికలాంగులకు సహాయం చేయుట మొదలైన విషయాలను తమ సంపాదకీయంలో భాగం చేశారు. ఆనాటి సమకాలీన పత్రికలైన ప్రబోధ చంద్రిక తెనుగు పత్రిక సుజాత పత్రిక మొదలైన పత్రికలతో స్నేహ సంబంధాలను కలిగి ఉన్నారు. హైదరాబాద్ ట్రూప్ బజార్లో పత్రికా సంపాదకుల సమావేశాలు నిర్వహించేవారు. వడ్డేపల్లి సోదరులు సంస్కృత పాఠమాల అనే శీర్షిక ద్వారా సంస్కృత బోధన చేసేవారు. ప్రపంచ వార్తలను దేశ వార్తలను స్థానిక వార్తలను ప్రచురించారు. పిట్టకథలను చిన్న వ్యాసాలను ప్రచురించారు. పిల్లల కోసం బాలబంధు శీర్షిక నిర్వహించారు. వ్యవసాయదారులకు అవసరమయ్యే పలు విషయాలను ప్రచురించారు. "యేది మంచి అనిపించిననూ స్వీకరింతు మని ప్రకటించారు. "ఒక ఆపత్కాలము సంభవించినప్పుడు అన్ని విధముల నివారణము అవసరము" అని వారు తెలిపారు.

"నువ్వు నేను ఎప్పుడూ నిజముగా బంధువు
ఘోర తపము జేతు కులము గూల్చ
నిజముగా గెలుపును నైజాము నెపుడు
దేశబంధు మాట దివిన వెలుగు"

అనే విధంగా వారి సమకాలీన సాహితీ ప్రవర్తన కొనసాగింది. తెలుగు భాషాభిమానం, ప్రజల ఐక్యత,సహనం, సంఘ సంస్కరణ, అందరూ విద్యావంతులు కావాలనే పట్టుదల, దేశ సౌభాగ్యం వారి రచనలలో ఉన్నాయి. నిషేధాలు సృజనశీలతను అణచివేయలేవు.

వడ్డేపల్లి సోదరుల చిన్ననాటనే తండ్రి మరణించాడు. పిల్లలు విద్యాభ్యాసం చేస్తున్న సమయంలో తల్లి మరణించింది. ఆ సందర్భంగా వాళ్ళు మాతృవేదన పద్యాలు రాశారు. అక్కడి నుండి ఈ సోదరుల ఒంటరి జీవితం ప్రారంభ మైంది. బెల్లంకొండ నరసింహాచార్యులు సోదరుని అమితంగా ప్రేమించేవాడు. వారు ప్రహ్లాద విజయము, రామ భార్గవ సంవాదము, నలదమయం తీయం, రామాశ్వమేధము మొదలైన కావ్యాలు రాశారు. ప్రాచీన లాక్షణికుల పద్య మార్గాన్ని అనుసరించారు.

శాంతి ప్రక్రియ కోసం పరిశీలకురాలు ఇందిరా గోస్వామి

జ్ఞానపీఠ పురస్కారం (2000)

ఇందిరా గోస్వామి (1942 నవంబరు 14 - 2011 నవంబరు 29) మామోనీ రైసోం గోస్వామిగా సుపరిచితురాలు. ఆమె భారతీయ రచయిత్రి, కవయిత్రి, ప్రొఫెసర్, ఉద్యమ కారిణి. ఆమె అస్సామీ భాషలో సాహిత్యసృష్టి చేసిన రచయిత్రి. అస్సామీ సాహిత్యానికి ఆమె చేసిన కృషి వల్ల జ్ఞానపీఠ్, కేంద్ర సాహిత్య అకాడెమీ వంటి ప్రతిష్ఠాత్మక పురస్కారాలు పొందారు. ఆమె సాహిత్య అకాడమీ (1983), జ్ఞానపీఠ్ (2000), ప్రిన్సిపాల్ ప్రిన్స్ క్లాజ్ (2008) పురస్కారాలను అందుకుంది. ఆమె రచనలు చాలావరకు ఆమె స్థానిక అస్సామీ నుండి ఆంగ్లంలోకి అనువదించ బడ్డాయి. వీటిలో ది మాత్ ఈటన్ హౌడా ఆఫ్ ది టస్కర్, పేజెస్ స్టెయిన్డ్ విత్ బ్లడ్, ది మ్యాన్ ఫ్రమ్ చిన్నమాస్తా ఉన్నాయి. ఆమె తన రచనల ద్వారా, సాయుధ మిలిటెంట్ గ్రూప్ యునైటెడ్ లిబరేషన్ ఫ్రంట్ ఆఫ్ అసోమ్, భారత ప్రభుత్వాల మధ్య మధ్యవర్తిగా ఆమె పోషించిన పాత్ర ద్వారా సామాజిక మార్పును రూపొందించడానికి చేసిన ప్రయత్నాలకు కూడా ఆమె గుర్తింపు పొందింది. పీపుల్స్ కన్సల్టేటివ్ గ్రూప్, శాంతి కమిటీ ఏర్పాటు ఆమె ప్రమేయంతో ప్రారంభించబడింది. ఆమె తనను తాను మధ్యవర్తిగా కాకుండా శాంతి ప్రక్రియ కోసం "పరిశీలకుని"గా పేర్కొంది. ఆమె సేవలను చిత్రంలో ప్రదర్శించారు. అడాజ్య చిత్రం ఆమె నవల ఆధారంగా అంతర్జాతీయ అవార్డులను గెలుచుకుంది. వర్డ్స్ ఫ్రమ్ ది మిస్ట్ ఆమె జీవితంపై జహ్ను బారువా దర్శకత్వం వహించిన చిత్రం.

పరాయీకరణ, జీవితం, ప్రయాణాలు సర్ విద్యాధర్ సూరజ్ ప్రసాద్ నైపాల్ ఇతివృత్తాలు

సర్ విద్యాధర్ సూరజ్ ప్రసాద్ నైపాల్ (1932 ఆగస్టు 17 - 2018 ఆగస్టు 11) ట్రినిడాడ్, టొబాగోలో జన్మించిన బ్రిటిష్ రచయిత. కల్పన, కల్పనేతర రచనలను ఆంగ్లంలో రాశాడు. ఈయనను సాధారణంగా వి.ఎస్. నైపాల్ అని, విడియా నైపాల్ అనీ పిలుస్తారు. ట్రినిడాడ్ నేపథ్యంలో రాసిన కామిక్ నవలలకు, విస్తృత ప్రపంచంలో పరాయీకరణపై రాసిన నవలలకు, జీవితం గురించి, ప్రయాణాల గురించీ రాసిన నవలలకూ ఈయన ప్రసిద్ధుడు. యాభై ఏళ్ళలో ముప్పైకి పైగా పుస్తకాలను ప్రచురించాడు. నైపాల్ తన ఇన్ ఎ ఫ్రీ స్టేట్ నవల కోసం 1971లో బుకర్ బహుమతిని గెలుచుకున్నాడు. 1989లో ఈయనకి ట్రినిడాడ్ అండ్ టొబాగో యొక్క అత్యున్నత జాతీయ గౌరవం, ట్రినిటీ క్రాస్ లభించింది. ఈయన 1990 లో బ్రిటన్లో నైట్ హుడ్, 2001లో సాహిత్యంలో నోబెల్ బహుమతి పొందాడు.

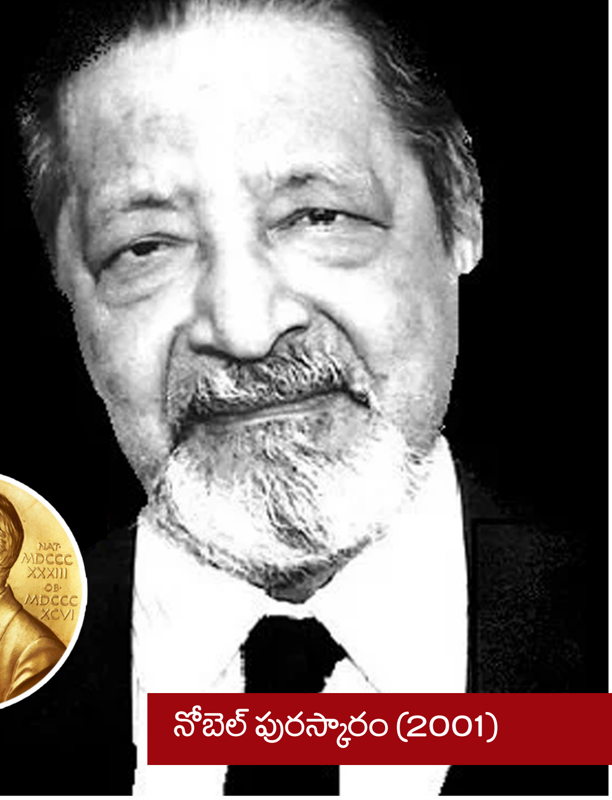

నోబెల్ పురస్కారం (2001)

కథ

గుణం

అల్పమైన నగరీకులకు అమాయకుల బలి...

లక్ష్మీ కందిమళ్ళ
0000

ఒకరోజు ఈశ్వరి వచ్చి "అమ్మా మమ్మల్ని వాచ్‌మెన్ పనిలో నుండి తీసేశారు. ఇక ఇక్కడి నుండి ఖాళీ చేసి వెళ్ళి పొమ్మని" అన్నారు.

ఒక వారం టైమ్ ఇచ్చారు అంటూ కళ్లలో నీళ్లు పెట్టుకుంది.

నాకు ఏమీ అర్థం కాలేదు. తిరిగి తనే అంది.

"మేము ఏమి చేశాము అమ్మా ఉన్న పళంగా వెళ్ళి పొమ్మంటున్నారు" అంది.

నేను ఎప్పుడూ అపార్ట్మెంట్ విషయాలలో జోక్యం చేసుకోను కాబట్టి నాకు ఏ విషయం తెలీదు.

> **ఈశ్వరికి సూరీడికి తెలిసింది ఎలాగో ఎవరి ద్వారానో.. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రికి వెళ్ళి చూపించు కున్నారు. అక్కడ సూరీడుకు ఏ రోగం లేదని చెప్పారు. మా పైన ఫ్లోర్‌లో ఒక ఇంట్లో పని చేస్తుంది ఈశ్వరి ఆవిడతో అందట ఈశ్వరి. మా ఆయనకు ఏ రోగం లేదమ్మా.. మా ఆయనకు కొంచెం సుస్తిగా ఉంటే ఒకరోజు ఆ డాక్టర్ వాళ్ళ క్లినిక్‌కి వెళ్ళి చూపించు కున్నాడు. మన అపార్ట్మెంట్‌లో ఉండే డాక్టర్ కదా ఫీజు లేకుండా అలాగే ఉచితంగా మందులు కూడా ఇస్తారన్న ఆశతో..**

ఈశ్వరి సూరీడు మా అపార్ట్మెంట్‌కు వచ్చి చాలా సంవత్సరాలు అవుతోంది. అందరితో సొంత మనుషులలా కలిసి పోయారు. ఈశ్వరి కొంచెం బద్దకస్తురాలే కానీ గుణం మంచిది. ఇక ఈశ్వరి కన్నా సూరీడు నెమ్మదస్తుడు. మరి ఏమి జరిగిందో, ఎందుకు పొమ్మంటున్నారో.

నాకు అర్థం కాలేదు. వాళ్ళను అలా పంపించేస్తున్నారు అంటే బాధగా అనిపిస్తోంది. అలా కళ్ళు తడి చేసుకొని నిలబడిన ఈశ్వరిని చూస్తే జాలిగా అనిపించింది.

నాకు ఇదేదో ఎవరి రాజకీయమో అయి ఉంటుంది అనిపించింది. ఇది ఒక కమిటీగా నిర్ణయం చేసి ఉంటారు. ఇప్పుడు ఒక్కరం వాళ్ళను ఆపడం కుదరదు. ఇది ఏ పెద్ద చేయి పనో అయి ఉంటుంది.

ఈశ్వరి అలా దిగులుగా వెళ్ళి పోతుంటే చాలా బాధగా అనిపించింది. గుండెను పిండేస్తున్నట్టుగా.. ఇన్ని సంవత్సరాలుగా ఒకేచోట జీవించిన స్పర్శ కదూ.. మనసుకు ఏదోలా ఉంది.

ఇక వారం ఎప్పుడో గడచి పోయింది.

ఈశ్వరి సూరీడు వెళ్ళి పోయారు.

కొత్త వాచ్ మెన్ వచ్చాడు.

మా పక్క పోర్షన్‌లో ఆంటీ వాళ్ళు కొత్తగా వచ్చారు ఆరు నెలల అవుతోంది వచ్చి. కొడుకు కోడలు డాక్టర్లు. అప్పుడప్పుడు ఆంటీ ఇంటికి వచ్చి మాట్లాడుతూ ఉంటుంది. తనకు ఏమీ తోచనప్పుడు అంతా.. అలాగే ఒక రోజు ఆంటీ వచ్చారు ఇంటికి.

"అప్పుడు ఈశ్వరి సూరీడు గురించి అన్నాను. పాపం ఈశ్వరి సూరీడు మంచి వాళ్ళు కదా ఆంటీ ఎందుకు పంపించేశారో మన అపార్ట్మెంట్ నుండి అన్నాను. అందుకు ఆంటీ నీకు తెలీదా.. సూరీడికి ఎయిడ్స్ అంట. ఇక సూరీడు ఎన్నో రోజులు బ్రతకడని మా అబ్బాయి చెప్పాడు" అంది.

ఆ మాట వినగానే నాకు నోట మాట రాలేదు. అయ్యో సూరీడుకి ఎయిడ్సా నమ్మలేక పోయాను. అలా కనిపించలేదు ఎప్పుడూ.. మరి ఈశ్వరి పరిస్థితి ఏంటి అని ఒక్కసారిగా గుండె భారమైంది. అయ్యో నిజమా ఆంటి అన్నాను. "అవును అలాంటి రోగం ఉన్నవాళ్ళు ఉంటే మనకు ఇబ్బంది కదా.. అందుకే పంపించేశారు" అంది. ఆ విషయం ఈశ్వరికి సూరీడికి చెప్పలేదు. ఏదో కారణం చెప్పి పంపించేశారు అంది.

ఆంటీకి కనిపించకుండా నా కంట్లో నుండి ఒక కన్నీటి చుక్క కిందికి రాలింది.

ఆ తర్వాత ఈశ్వరికి సూరీడికి తెలిసింది ఎలాగో ఎవరి ద్వారానో.. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రికి వెళ్ళి

చూపించుకున్నారు. అక్కడ సూరీడుకు ఏ రోగం లేదని చెప్పారు. మా పైన ఫ్లోర్‌లో ఒక ఇంట్లో పని చేస్తుంది ఈశ్వరి ఆవిడతో అందట ఈశ్వరి. "మా ఆయనకు ఏ రోగం లేదమ్మా.. మా ఆయనకు కొంచెం సుస్తిగా ఉంటే ఒకరోజు ఆ డాక్టర్ వాళ్ళ క్లినిక్‌కి వెళ్ళి చూపించుకున్నాడు. మన అపార్ట్మెంట్‌లో ఉండే డాక్టరే కదా ఫీజు లేకుండా అలాగే ఉచితంగా మందులు కూడా ఇస్తారన్న ఆశతో.. ఎప్పుడో నలుగురి ముందు మా ఆయన ఆ డాక్టర్ గారి మాట ఏదో వినలేదని, మనసులో కోపం పెట్టుకొని ఇలా లేని రోగం అంట కట్టారందట. ఆవిడ కింద గ్రౌండ్ ఫ్లోర్‌లో కనిపించి చెబుతుంటే నాకు అయ్యో అనిపించింది. పోనీలే సూరీడు ఆరోగ్యంగా ఉన్నాడు అదే చాలు అనుకున్నాను."

ఒకరోజు బజారులో ఈశ్వరి కనిపించింది. ఎంతో బాధ పడింది. "ఇదంతా నీకు తెలుసా అమ్మా" అని అడిగింది. "ఊ.. తెలుసు ఈశ్వరి. నువ్వు పని చేసే ఆ ఇంటావిడ చెప్పారు. చాలా బాధ పడ్డాను. పోనీలే సూరీడికి ఏ రోగం లేదు కదా సంతోషం" అన్నాను. "మరి వాళ్ళకు ఈ విషయం చెప్పకపోయావా వెళ్ళి" అన్నాను.

అందుకు ఈశ్వరి, "ఎందుకు అమ్మా అంత చదువు చదువుకున్నా, అంత డబ్బు ఉన్నా వాళ్ళకు గుండె లేదు. మా ఆయనకు ఏ రోగం లేదు అన్నారు అదే పదివేలు అనుకున్నాను. వాళ్ళ పాపం వాళ్ళే అనుభవిస్తారమ్మా ఏదో ఒకరోజు".

భగవంతుడు మాకు ఏదో ఒకచోట ఇంత తిండి చూపక పోతాడా.. ఎక్కడ చేసినా ఇదే కష్టమే కదమ్మా అంది.

నాకు నిజమే కదా అనిపించింది. ఏ పూటకు ఆ పూట తిండి సంపాదించుకునే ఆ బీదరాలికి ఉన్న హృదయం, చదువు, డబ్బు ఉన్న ఈ మనుషులకు లేక పోయిందే అని సిగ్గుగా అనిపించింది. అంత గొప్పగా క్షమించే తన గుణాన్ని చూసి.

రచయితలకు సూచనలు

- ✓ సమీక్ష కోసం పుస్తకాలు పంపేవారు విధిగా రెండు కాపీలు పంపాలి.
- ✓ పత్రిక కోసం రచనలు పంపించే వారు యునికోడ్‌లో ఉంటే ఓపెన్ ఫైల్ మరియు పిడిఎఫ్‌లో మెయిల్ చేయండి.
- ✓ మా పత్రికకు రచనలు పంపినవారు ఇక్కడ అచ్చయాకనే ఫేస్ బుక్‌లో బ్లాగ్‌లో పెట్టండి.
- ✓ ప్రతి రచనకు ఇది ఎక్కడా ప్రచురణ కాలేదని, ఏ బ్లాగ్‌లో పోస్ట్ చేయలేదని, ప్రచురణ ప్రసారం కోసం ఎవరికీ పంపి ఉండలేదని హామీ పత్రం జత చేయండి.
- ✓ పత్రికలో ఒక కథ లేదా వ్యాసానికి నాలుగు పేజీలు మాత్రమే అవకాశం ఉంటుంది. ఈ లెక్కన పదమూడు వందల పదాలకు మించకుండా వ్యాసం, కథ పంపించండి.
- ✓ కవితలు 15 పాదాలకు మించకుండా పంపించండి.
- ✓ వ్యాసాలు, కథలు, కవితలు ఏవైనా పోస్ట్‌లో కూడా ఈ క్రింది చిరునామాకు లేదా ఇ-మెయిల్‌కు పంపవచ్చు.
- ✓ ప్రచురణకు స్వీకరించిన రచనల్ని పత్రికనుగుణంగా మార్పు చేసుకునే హక్కు సంపాదకవర్గం కలిగి ఉంటుంది.

తెలంగాణ జాగృతి

పాశం అమృతరాం రెసిడెన్సీ, ఇ.నెం. 1-2-234/13/46/4, 3వ అంతస్తు, ఎన్.టి.ఆర్. స్టేడియం దగ్గర,
అరవింద్ నగర్, దోమలగూడ, హైదరాబాద్ - 500 029. తెలంగాణ. E-mail : editor@thangedu.co.in

వ్యాసం

నిషేధాలు సృజనశీలతను అణచివేయలేవు

సాహిత్య పరిణామాలను ఆవిష్కరించే వ్యాసం...

ఆడెపు లక్ష్మీపతి
9701227207

'కాల్చి బుగ్గి చేయడం ఆహ్లాదకరంగా వుంది... వస్తువులు తగలబడుతూ నల్లని నుసిగా మారడం చూస్తూంటే అదో రకమైన ఆనందం కలిగిందతనికి. చేతుల్లో బిగించి పట్టుకున్న ఇత్తడి నాజిల్ పెద్ద కొండ చిలువ విషం కక్కినట్టుగా కిరసనాయిల్‌ని బయటికి చిమ్ముతూంటే అతని తలలో రక్తం వేగంగా ప్రవహించింది. తన చేతులు - కాగితపు పీలికల్ని, మాడి బొగ్గైన చరిత్ర శిథిలాలని నేల కూల్చేందుకు ప్రజ్వలించే జ్వాలల, బరబర మండే మంటల సమస్త స్వరమేళనాలను నిర్వహించే అద్భుత సంగీతకారుని చేతులు. భావోద్వేగ శూన్యమైన అతని తలపై 451 సంఖ్య వేసి వున్న సంకేతాత్మక హెల్మెట్... కళ్ళలో తర్వాత చేయాల్సిన పని గురించిన ఆలోచన నారింజ రంగు జ్వాలలా మెరిసింది. అతడు ఇగ్నైటర్ తో నిప్పు రగుల్కొలపగానే ఇంటిలో పెను మంటలు చెలరేగి సాయంకాలపు ఆకాశాన్ని ఎరుపు, పసుప్పచ్చ, నలుపు రంగుల్లో వెలిగించాయి. ముసిరిన మిణుగుర్ల నడుమ నడిచి అతడు దూరం జరిగాడు...రెపరెపలాడే రెక్కల పావురాల్లాగా పుస్తకాలు ఇంటి వసారాలో, బయటి వాకిట్లో పడి మృతి చెందాయి. నిప్పురవ్వలుగా ఎగసి మండి బూడిదగా మారిన పుస్తకాల మసి నల్లని సుడిగాలిలా వీచింది.'

'Fahrenheit 451' నవలలో ప్రారంభ వాక్యాలివి. (కాగితాన్ని మండించడానికి అవసరమయే ఉష్ణోగ్రత 451 డిగ్రీ ఫారెన్ హీట్ సుమారు 233 డిగ్రీ సెల్సియస్‌కి సమానం). 1956లో వెలువడిన ఈ నవలలో సైన్స్ ఫిక్షన్ రచయిత రే బ్రాడ్బరి ఒక (డైస్టోపియన్ ప్రపంచాన్ని పోలిన) భావి సమాజాన్ని చిత్రించాడు. కాలక్షేపానికి చదువుకోదగ్గ చిన్నకరపత్రాలు, ఎడతెగని వినోదం అందించే టీవీ ప్రోగ్రాములు, కావాలనుకుంటే మత్తులో ఓలలాడించే మాదక ద్రవ్యాలు... - ఇవి తప్ప ఇతర మాధ్యమాలు, పుస్తకాలు అక్కడ నిషిద్ధం. 'యుద్ధ భయం దట్టంగా కమ్ముకున్న వేళ' ప్రభుత్వం తీసుకునే గొప్ప నిర్ణయాలకు సంబంధించిన ఒక 'సింగిల్ కాన్సెప్ట్' మాత్రమే నిరంతర ప్రచారంలో వుంటుంది. అక్కడ అన్నీ ఫైర్ ప్రూఫ్ ఇళ్ళు వుంటాయి. ఫైర్ డిపార్ట్ మెంట్ సిబ్బంది పుస్తకాలు ఏ ఇంట్లో వున్నా వెతికి, అడ్డు వచ్చిన మనుషులతో సహా, నిర్దాక్షిణ్యంగా తగులబెడతారు. 'కాన్సెప్ట్'కి భిన్నంగా వ్యవహరించే వారిని భారీ 'మెకానికల్ హౌండ్' వెంటాడి పట్టుకుని దారుణంగా శిక్షిస్తుంది. ప్రతులు మిగిలిలేని కీట్స్ కవిత్వం, షేక్స్ పియర్ నాటకాలు, కాంట్ ఫిలాసఫీ, చివరికి బైబిల్.. మొదలైనవి విస్మృతిలోకి జారిపోకుండా వాటిని కంఠతః పట్టిన కొందరు 'డ్రిఫ్టర్స్' భయం భయంగా అజ్ఞాతంలో జీవిస్తుంటారు.

'పుస్తకం' అంటే ఏమిటి? నల్లని పంక్తులు ముద్రించిన తిరగేయగల సన్నటి పొరల వంటి అంతర్భాగాలతో, వృక్ష సంబంధమైన పదార్థంతో తయారై ఒక మోస్తరు మందం వుండే అద్భుతమైన నలుచదరపు వస్తువు. తెరవగానే లోపలి భాగాలు-పుటలు నిన్ను మరో వ్యక్తి మస్తిష్కం లోనికి తీసుకు పోతాయి. ప్రత్యక్షంగా నీ ఎదుట లేని ఒక కొత్త వ్యక్తి-అతడు ఎక్కడి వాడైనా కావచ్చు, జీవించివున్నవాడు కావచ్చు లేదా దశాబ్దాలు, శతాబ్దాల క్రితం మరణించిన వాడు కావచ్చు-నేరుగా నీతో మాట్లాడుతున్నట్టుగా ముద్రిత పదాలు, పంక్తుల వెంట నీ చేయి పట్టుకుని నడిపిస్తూంటే ఒక నూతన భావావరణంలోకి అడుగిడతావు, వేరే లోకాల్లోకి ప్రవేశిస్తావు, కాలంతో ముందు వెనుకలకు ప్రయాణిస్తావు, మరో ప్రపంచంలో సంచరించి మానవ నైజపు ఇతర కోణాలని చూస్తావు, పరిచిత ప్రపంచపు అపరిచిత పార్శ్వాన్ని వీక్షిస్తావు. హోమర్, ప్లేటో, ప్లుటార్క్... మన కాలం వాళ్ళు కారు. కాళిదాసు, హాలుడు, కౌటిల్యుడు.. తదితరులని మనం

వ్యా స ం

చూడలేదు. మార్క్స్, మార్క్వెజ్, న్యూటన్.. మన దేశస్థులు కారు. అయినా వాళ్ళు ఏమి చెప్పారో, ఏమి రాశారో అక్షరాల్లో నిక్షిప్తమై మనకు అందుతున్నది. అలా, పుస్తకం స్థలకాలాల హద్దులను చెరిపేస్తుంది. రాతను కనిపెట్టడం అంటే మాటను అక్షరాలుగా మార్చి భావప్రసారం చేయ గల్గడం-మనిషి తన పరిణామ క్రమంలో సాధించిన ఒక మహత్కార్యం, నాగరికతా వికాసం దిశగా వేసిన గొప్ప ముందడుగు.

జిజ్ఞాస, సామూహికత, భావవ్యక్తీకరణ మానవుని సహజాత లక్షణాలు. కళాసాహిత్యాల సృజనకు ప్రేరణ ఇవే. ప్రైమేట్ నరుడిగా ఎదిగి, మెదడు నిర్మాణంలో మార్పులు చోటు చేసుకుని 'చైతన్యం' మొట్టమొదటి మొగ్గ తొడిగి, 'ఆలోచించడం' నేర్చాక ఆదిమానవుడు గుహ ముందర చలి మంట చుట్టూ చేరిన తన వాళ్ళతో వేట విశేషాలు, తను చూసిన కొత్త ప్రదేశాలు, పొందిన అనుభవాలు భావోద్వేగపూరితంగా పంచుకున్న అతి ప్రాచీన కాలం నుంచి 'కథ' వుంది. పరిశీలనలు, అనుభవాల ఆధారంగా ప్రకృతి-మనిషి మధ్య సంబంధం గురించి కొన్ని నమ్మకాలు ఏర్పడి, సామూహిక క్రతువులు, తంతులలో భాగంగా 'ఆట', 'పాట' రూపొందాయి. శతాబ్దాల కాలగతిలో అసంఖ్యాక జనజాతులు, వేలాది భాషలు ఆవిర్భవించి వీటి రూపం, వ్యక్తీకరణ రీతి మారినా, థీమ్ ఏదయినా, నేటి వరకు వీటి లక్ష్యం అదే సమకాలీన సమాజంలో మనిషి స్థితిగతుల వివేచన, జీవిత పరమార్థం అన్వేషణ. ఒక విషయం గురించి చెప్పిన మాటల సముదాయం, పలు అంశాలకు సంబంధించిన వివరాల క్రోడీకరణ, ఒక జాతి ఆచార వ్యవహారాలకు, సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు సంబంధించిన ఉమ్మడి సూత్రావళి, ఒక అనుభవం ఆధారంగా వ్యక్తీకరించిన భావాల సంచయం... ఏదైనా కానీయండి-సమూహంలోని వారందరూ పంచుకునే ఉద్దేశంతో లిఖిత రూపం తీసుకున్నదాన్ని, లేదా అలాంటివాటిని అన్నింటినీ కలిపి, 'సాహిత్యం' అంటాం. వేల సంవత్సరాల మానవజాతి చారిత్రిక ప్రస్థానంలో మనిషి గడించిన అనుభవాల సారం అతని ఆశలు, ఆరాటాలు, ఆకాంక్షలు, ఊహలు, పరిశీలనలు, ఆవిష్కరణలు, అన్వేషణా పూరిత ఆలోచనల సమస్తం - సాహిత్యం రూపంలోనే ప్రవహిస్తూ ఒక తరం నుంచి మరో తరానికి అందుతున్నది. లేఖనాని(రాత)కి ఆధారంగా గత కాలాల్లో బంకమన్ను పలకలు, రాతి ఫలకాలు, లోహపురేకులు, తాటాకులు, పాపిరస్ఆకులు, చర్మపత్రాలు, బూరుగు పొరలు ఉపయోగపడ్డాయి. పారిశ్రామిక యుగం ప్రవేశంతో కలపగుజ్జుతో తయారైన కాగితం వినియోగంలోకి వచ్చింది. (నేటి అత్యాధునిక, డిజిటల్ యుగంలో ఎలక్ట్రానిక్ పరికరాలు కూడా వాడుకలో వున్నాయన్నది వేరే సంగతి). అవిచ్ఛిన్న ప్రవాహం వంటి సాహిత్యంలోంచి జిజ్ఞాసువు పట్టుకోగలిగే నీటి దోసిళ్ళు పుస్తకాలు.

మనిషి సృజనాత్మకతకు మూర్తరూపం పుస్తకం. రాయగలిగిన వ్యక్తి- అంటే ఒక రచయిత లేదా ఒక కవి-కృషి ఫలితం అన్నమాట. రాయడం లేదా ఒక రచన చేయడం వెనుక రచయిత/కవి ఉద్దేశం ఏమిటి? సృజనాత్మకతకి అసలు మూలాలు ఏవి? ఒకసారి చూద్దాం. మనిషికి అనుభూతులున్నాయి, ఆలోచనలున్నాయి. అంతకు మించి అతడిని జంతువు నుంచి వేరు చేసే చైతన్యం వుంది. తనకు తెలియకుండానే, కోరుకోకుండానే జన్మించి అస్తిత్వం అనే మహాసంద్రంలో పడి ఈదులాడతాడు గుర్తింపు కోసం, జీవితానికి అర్థం కోసం ఆరాట పడతాడు. మరణ పర్యంతరం సాగించాల్సిన మనుగడ కొరకు పలు శక్తుల ఒత్తిళ్ళు అడ్డుకునేందుకు, కుదుపులను తట్టుకునేందుకు తీవ్రంగా పెనుగులాడతాడు. చుట్టూవున్న చరాచర ప్రపంచం, సాటి మనుషులు, సమాజం కట్టుబాట్లు బాహ్య శక్తులయితే, స్వేచ్ఛా తపన, సహజ కోర్కెలు, నిర్దేశించుకున్న లక్ష్యాలు లోపలి శక్తులు. ఈ రెండు శక్తుల నడుమ సామరస్యం కుదరదు కాబట్టి మనిషి నిరంతరం ఘర్షణ పడతాడు. సామరస్యం కుదుర్చుకోలేని తన అశక్తత పట్ల అసంతృప్తిని, సహజ స్వేచ్ఛకు సంకెళ్ళు వేస్తున్నపరిస్థితుల పట్ల అసహనాన్ని వ్యక్తం చేసేందుకు మార్గం వెతుకుతాడు. స్వీయ వ్యక్తీకరణకు, తను విభేదిస్తున్న వ్యవస్థ మార్పునకు ఆలోచనలు పంచుకునేందుకు (సృజనాత్మకతకి ఇది ముఖ్య ప్రచోదనం (impulse) అనువైన మార్గంగా సాహిత్యాన్ని ఎంచుకుంటాడు. అందరి మనస్తత్వాలు ఒక్కలా ఉండనట్టే అన్ని జీవితాలు ఒకేలా వుండవు. ఎవరు గానీ తానున్న స్థానం నిర్ణయించిన చైతన్యం పరిధి లోంచి జీవితాన్ని అవలోకిస్తారు, అర్థం చేసుకుంటారు. సంభావ్యత (chance), అనియతత్వం (indeterminacy), అనిర్దిష్టత లేదా యాదృచ్ఛికత (randomness) జీవితంపై ప్రభావం చూపడానికి ఎల్లప్పుడూ పొంచివుంటాయి. కాబట్టి ఏ ఒక్కరి అవగాహన సమగ్రం కాదు, సంపూర్ణం కాదు. మనిషి తన సొంత జీవితంతో పోలికలు, తేడాలు తెలుసుకునేందుకు ఇతరుల జీవితానుభవాల్లోకి కుతూహలంగా తొంగి చూస్తాడు, అట్లాగే తన అనుభవాలను,

'పుస్తకం' అంటే ఏమిటి?
నల్లని పంక్తులు ముద్రించిన తిరగేయగల సన్నటి పొరల వంటి అంతర్భాగాలతో, వృక్ష సంబంధమైన పదార్థంతో తయారై ఒక మోస్తరు మందం వుండే అద్భుతమైన నలుచదరపు వస్తువు. తెరవగానే లోపలి భాగాలు-పుటలు నిన్ను మరో వ్యక్తి మస్తిష్కం లోనికి తీసుకు పోతాయి. ప్రత్యక్షంగా నీ ఎదుట లేని ఒక కొత్త వ్యక్తి-అతడు ఎక్కడి వాడైనా కావచ్చు, జీవించి వున్నవాడు కావచ్చు.

ఆలోచనలను ఇతరులతో పంచుకోవడానికి తహతహలాడతాడు అనేది ఒక మనస్తత్వశాస్త్రీయ సత్యం. జీవితానికి సంబంధించిన ఆత్మాశ్రయ జ్ఞానాన్నిఅందరితో పంచుకుంటూ, తన చైతన్యం పరిమితిని భర్తీ చేసుకుంటూ, నాగరికత సాధించిన ఉత్తమ ఫలితాల్ని, చరిత్ర నేర్పిన పాఠాల్ని పునశ్చరణ చేస్తూ ముందుకు సాగడానికి మనిషికి వున్న ఏకైక సాధనం సృజనాత్మక సాహిత్యం. కథ, నవల, కవిత్వం, నాటకం... తదితరాలు ఇందులో ప్రక్రియలే. గద్య సాహిత్యాన్ని 'ఫిక్షన్'(కాల్పనిక సాహిత్యం కల్పిత పాత్రల చర్యల ద్వారా భావోద్వేగాలు రేకెత్తించేది), నాన్ ఫిక్షన్ (కాల్పనికేతర సాహిత్యం-వాస్తవ విషయ వివరాలు, సమాచారం అందించేది), క్రియేటివ్ నాన్-ఫిక్షన్ (సృజనాత్మక కాల్పనికేతర సాహిత్యం-విషయ సమాచారాన్ని భావోద్వేగపూరిత శైలిలో వివరించేది) అని వర్గీకరించడం కద్దు.

రచయిత అందరిలాంటి వాడే, కాకపోతే అతనిలో సంవేదనాశీలత, పరిశీలనానురక్తి, అధ్యయనాసక్తి హెచ్చుపాళ్లలో వుంటాయి. సమాజ చలన సూత్రాల పట్ల తనకున్న అవగాహనతో చరిత్ర గతిని నిశితంగా గమనిస్తూ భావి పరిణామాలని అంచనా కడతాడు. సమకాలీన సామాజిక ఆర్థిక రాజకీయ స్థితిగతులను, మనిషి జీవితాన్ని తాజా దృష్టితో పరిశీలించి వాటిని తన రచనల్లో రికార్డ్ చేసి ఒక రకంగా చరిత్ర కారుని పాత్ర నిర్వర్తిస్తాడు. వర్తమాన ఘటనలను, పరిణామాలను తన కోణంలో విశ్లేషించి 'పబ్లిక్ స్క్రూటిని' కి పెడతాడు. అభివృద్ధి ఫలాల భోక్తలు ఒకవైపు, మార్జినలైజ్డ్ వర్గాలు మరోవైపుగా చీలిపోయిన ప్రపంచంలో నోరులేని అణగారిన ప్రజల పక్షాన నిలబడి స్పందిస్తాడు. సరిగా చెప్పాలంటే -(తన చావును తప్పించుకునేందుకు నిరవధికంగా కథలు చెప్పుకుంటూ పోయిన 'అరేబియన్ నైట్స్' రాకుమారి షహరజ్జాద్ లాగా) నాగరికత తనను తాను ధ్వంసం చేసుకోకుండా మానవాళిని నిరంతరం జాగృతపరిచే విధి నిర్వహిస్తాడు రచయిత. రచయిత కళాకారుడు కూడా. గతించిపోయిన వాటి నుంచి ఇప్పుడున్న వాటి నుంచి తనకు తెలిసిన తెలియని అన్నింటి నుంచి ఒక వినూత్నమైన దాన్ని ఆవిష్కరిస్తాడు. అది దేనికీ ప్రతిబింబం కాక పోగా పూర్తిగా సరికొత్తది, నిజమైన సజీవమైన మరి దేనికన్నా కూడా మరింత నిజమైనది. కళాత్మకంగా తీర్చి దిద్దిన ఆ సృజన కలకాలం నిలిచిపోతుంది. సర్వావస్థల్లో మనిషి భావోద్వేగాల సమస్తం ప్రతిధ్వనించే ఆ రచనలో సార్వకాలిక విలువలు, విశ్వజనీన సత్యాలు గుబాళిస్తుంటాయి. అలాంటి వాటిని master pieces of all time అంటారు.

ప్రపంచ సాహిత్యంలో ఇలాంటి master pieces చాలా వున్నాయి. మచ్చుకు కొన్ని:- War and Peace: సుమారు 130 ఏళ్ల కిందట రాసిన ఈ మానవేతి హాసం వంటి నవలలో, అతి పెద్ద కాన్వాస్ (దాదాపు 1100 పేజీలు) మీద, నెపోలియన్ దండయాత్ర నేపథ్యంలో రష్యన్ ల మనోగతం, వారి యుద్ధ సన్నాహాలు, క్రిమియా యుద్ధం విశేషాలు, యుద్ధవ్యూహాలు, రష్యన్ కులీనుల విలాసవంతమైన జీవితం, అక్కడి రైతుల, సైనికుల స్థితిగతులు, సైనికుల యుద్ధానంతర అనుభవాలు.. మొదలైనవి టాల్ స్టాయ్ మహాశయుడు విస్తారంగా చిత్రించాడు. వందల కొద్దీ పాత్రలు, కమాండర్ కుతుజోవ్, ప్రిన్స్ ఆండ్రూ ముఖ్య పాత్రలని చెప్పవచ్చు. ఈ నవలకి ఒక నిర్ణీత ప్లాట్ ఉన్నట్టు అగుపడదు. అంతా చదివాక 'జీవితానికి అర్థం ఏమిటి?' అనే ప్రశ్న మనలో ఉదయిస్తుంది-అదే ఈ నవల సాధించిన గొప్ప ప్రయోజనం. And Quiet Flows the Don: రష్యా డాన్ నది తీరంలోని స్టెప్పీ పచ్చిక మైదాన ప్రాంతంలో హాయిగా వున్న కోసక్కుల జీవితాలు బోల్షివిక్ విప్లవకాలంలో అతలాకుతలమైన వైనాన్ని, చివరికి వారు మారిన పరిస్థితులతో సర్దుబాటు చేసుకున్న తీరును సవివరంగా ఈ నవలలో చిత్రించాడు మైకేల్ షొలకోవ్. కోసక్కులు మోటు మనుషులు, కష్టజీవులు, ఎక్కువగా సైన్యంలో నియమితులవుతారు. మొదట్లో వారు జారిస్ట్ అనుకూల వర్గాల పక్షం వహించి రెడ్ ఆర్మీపై తిరగబడతారు, అనేక పరిణామాల తర్వాత విప్లవానికి అనుకూలురుగా మారతారు. ఆ కల్లోల సమయంలో పక్షాలు మారి చాలా కోల్పోయిన ముఖ్య పాత్ర గ్రిగరి. కొన్నిసార్లు చరిత్ర వ్యక్తుల ఇష్టాయి ష్టాలతో ప్రమేయం లేకుండా పరుగులు తీస్తుంది, భావితరాల శ్రేయస్సు కోసం మనం కష్ట నష్టాల్ని భరించక తప్పదు అనే తాత్విక సందేశాన్ని గ్రిగరి జీవితం ద్వారా అందించాడు రచయిత.

To Kill a Mockingbird: హార్పర్ లీ రాసిన ఈ నవల 1960లో పులిట్జర్ బహుమతి అందుకున్నది. అమెరికా దక్షిణాది ప్రాంతం అలబామాలోని వర్ణవివక్షను కళ్ళకు కట్టిన ఈ నవల అటికస్ స్కౌట్ అనే ఏడేళ్ళ బాలిక దృష్టి కోణంలో సాగుతుంది. శ్వేతజాతి వారి అహంకారపూరిత మనోవైఖరి, పిల్లల సైకాలజీ, నల్లజాతీయుల దయనీయ జీవితం-వారిపై మోపబడే తప్పుడు కేసులు, ఏక పక్షంగా సాగే కోర్ట్ విచారణ, నల్లజాతి నిందితుడిని కాపాడడానికి ఉదార స్వభావుడైన ఒక తెల్లజాతి లాయర్ చేసిన విఫల ప్రయత్నం, చివరికి జైలులో నిందితుని ఎన్కౌంటర్.. కడు వాస్తవికంగా చిత్రితమైనాయి. Beloved: టోనిమారిసన్ '80 లలో రాసిన ఈ నవల అప్పట్లో సంచలనం. చరిత్ర, ఫ్లాష్ బ్యాక్ భయానక ఘట్టాలు కలగలిసిన ఇందులోని ప్లాట్ కొంత మేరకు మ్యాజికల్ రియలిస్ట్ ధోరణిలో సాగుతుంది. బానిసగా బతుకీడ్చే సీతే అనే నల్ల జాతి మహిళ తన చిన్న కూతురిని గొంతుకోసి చంపేస్తుంది. తనలాగా ఆమె బానిస బతుకు బతకవద్దని. ఆ పిల్ల ఆత్మ తననీ, తన కుటుంబం మొత్తాన్నీ వెంటాడుతున్నదన్న భావనతో అశాంతిమయ, అస్థిర జీవితం

గడుపుతుంది సీతే. ఆమె బాధని, తోటి నల్లజాతీయుల కఠోర అనుభవాలని కవితాత్మక శైలిలో చిత్రించింది ఈ నవల. వర్ణ వివక్ష వికృత రూపం, దాని అమానవీయత మన కళ్ళ ముందర కదిలి మన చారిత్రిక తప్పిదాలని గుర్తుకు తెస్తాయి. Nineteen Eighty-Four: టోటలిటేరియన్ రాజ్య వ్యవస్థల్లో 'థాట్ పోలిసింగ్' తో పౌరుల 'మైండ్ కంట్రోల్' చేసి సత్యాన్ని అర్థ రహితంగా, ప్రేమని చెడు భావన గా ఎలా చలామణి చేస్తారో 70 ఏళ్ల కిందట జార్జ్ ఆర్వెల్ ఈ నవలలో చిత్రించాడు. విన్ స్టన్ స్మిత్ ముఖ్యపాత్ర. ప్రేమ, కరుణ ..తదితర మానవీయ స్పందనలున్నయితడు తన స్నేహితురాలితో సహా రాజ్యం క్రూర విధానాలకు బలి అయిపోతారు. ఇందులో నియంత 'బిగ్ బాస్' (నేటి మన నిఘా వ్యవస్థల్లాగా) అందరినీ 'వాచ్' చేస్తూ స్వతంత్ర భావాలు తలెత్తకుండా అణచివేస్తుంటాడు. నవలలో వర్ణించిన వ్యవస్థ విధానాలు పదేపదే జ్ఞాపకానికొచ్చి మనం ప్రస్తుతం అలాంటి కాలంలోనే జీవిస్తున్నామేమో అనే అనుమానం కలగడం అసహజమేమీ కాదు. One Hundred Years of Solitude: చారిత్రిక వాస్తవాలు, ఫాంటసి ఘటనలు కలగలిపి హిస్పానిక్ (లాటిన్ అమెరికన్) తెగల సాంస్కృతిక చరిత్రని, వారి జీవన ప్రస్థానాన్ని మ్యాజికల్ రియలిస్ట్ పద్ధతిలో మార్క్వెజ్ రాసిన నవల ఇది. లాటిన్ అమెరికన్ దేశాల క్రూర రాజ్య వ్యవస్థలను విమర్శించేందుకు కొత్త కథన రీతిని రచయిత అవలంబించాడు. అయిదు తరాల బుయెన్డియా వంశస్థుల గాథ అయినా ఒక రకంగా ఇది మానవ ప్రస్థానం లోని వివిధ దశలను వివరించి, సమస్త భావోద్వేగాలను ప్రతిధ్వనించిన నవల. జిప్సీపెద్ద మెల్కేడీస్ చర్మపత్రాలపై అక్షరబద్ధం చేసిన బుయెన్డియా వంశస్థుల గాథని ఆ వంశంలో చివర్న మిగిలిన అరెలియానో చదువుతున్నట్టుగా నవల ముగుస్తుంది. అప్పటిదాకా నడిచిన ప్లాట్ అంతా ఆ గాథలోని నాన్-లీనియర్ శకలాలు అని మనకు అర్థం అవుతుంది. 'గ్రేట్ లాటిన్ అమెరికన్ నావెల్' అని దీన్ని విమర్శకులు ప్రశంసించారు. Moby Dick : స్వానుభవాల ఆధారంగా హెర్మన్ మెల్విల్లి 1850లో రాసిన నవల ఇది. ఇష్మాయెల్ అనే నావికుని దృష్టి కోణంలో నడిచే ఈ నవలలో అనేక 'యాక్షన్ ప్యాక్డ్' అధ్యాయాలున్నాయి. తిమింగలాల వేట ప్రధాన ఇతివృత్తం అయినా దీనికి అనేక కోణాలున్నాయి. ఏళ్ల క్రితం జరిగిన దాడిలో తన కాలుని తినేసిన తెల్ల తిమింగలం మాబిడిక్‌ని మట్టు పెట్టాలన్న ప్రతీకారేచ్ఛతో రగిలిపోయే కెప్టెన్ అహబ్

లాటిన్ అమెరికన్ దేశాల క్రూర రాజ్య వ్యవస్థలను విమర్శించేందుకు కొత్త కథన రీతిని రచయిత అవలంబించాడు. అయిదు తరాల బుయెన్డియా వంశస్థుల గాథ అయినా ఒక రకంగా ఇది మానవ ప్రస్తానం లోని వివిధ దశలను వివరించి, సమస్త భావోద్వేగాలను ప్రతిధ్వనించిన నవల. జిప్సీపెద్ద మెల్కేడీస్ చర్మపత్రాలపై అక్షరబద్ధం చేసిన బుయెన్డియా వంశస్థుల గాథని ఆ వంశంలో చివర్న మిగిలిన అరెలియానో చదువుతున్నట్టుగా నవల ముగుస్తుంది.

తగిన సిబ్బందిని, హార్పూన్లను, సేఫ్టీ బోట్లను వెంట తీసుకుని 'పికోడా ' అనే ఓడలో అట్లాంటిక్ మహాసముద్రంలో అన్వేషణ సాగిస్తాడు. పలుసార్లు మాబిడిక్ కనపడినట్టే కనపడి తప్పించుకుంటుంది, చివరికి మహోగ్రంగా పికోడాపై విరుచుకుపడి అంతా విధ్వంసం గావిస్తుంది. మనిషి ఎంత శక్తి సంపన్నుడైనా ప్రకృతిని లోబర్చుకోవాలన్న అతని కోరిక నెరవేరదు అనే సందేశం ఇచ్చే ఈ నవల 'అమెరికన్ క్లాసిక్స్' లో ఒకటిగా గుర్తింపు పొందింది.

తమ నాన్-ఫిక్షన్ రచనల ద్వారా ప్రపంచాన్ని అమితంగా ప్రభావితం చేసి చరిత్ర గతిని గొప్పగా మలుపు తిప్పిన మహానుభావులు ఎందరో వున్నారు. పెట్టుబడిదారి వ్యవస్థ పుట్టుపూర్వోత్తరాలు, అదనపు విలువ సిద్ధాంతాలను వివరించిన మార్క్స్, ఎంగెల్స్ ల రచనలు Capital, Wages hrices and Profit పొలిటికల్ ఎకానమీని కొత్త కోణంలో ఆవిష్కరించి నూతన సామాజిక వ్యవస్థలకు బాటలు పరిచాయి. ఫ్రెడరిక్ నీషే On the Geneology of Morals, జీన్ పాల్ సార్త్ర Being and Nothingness అస్తిత్వవాద తత్వశాస్త్రానికి కొత్త జోడింపులయినాయి. ఇమాన్యుయల్ కాంట్ తన The Critique of Pure reason ద్వారా భావవాదానికి, భౌతిక వాదానికి వారధి నిర్మించాడు. సిగ్మండ్ ఫ్రాయిడ్ The Interpretation of Dreams మనోవైజ్ఞానిక శాస్త్రానికి గట్టి పునాదులు వేసింది. జాన్ స్టూవర్ట్ మిల్ On Liberty అమెరికా స్వాతంత్ర్య పోరాటానికి స్ఫూర్తినందించి, అనంతరకాలంలో ఎన్నో దేశాల రాజ్యాంగాలకు మార్గదర్శి అయింది. రూసో The Social Contrct, వోల్టేర్ The Age of Louis XIV గ్రంథాలు ఫ్రెంచ్ విప్లవానికి ప్రేరణనందించాయి. మాకియవెల్లి తన The Princeలో రాజ్యాధినేతలు పాలన సాగించేందుకు, అధికారం నిలుపుకునేందుకు పాటించాల్సిన పలు పద్ధతులు సూచించాడు (వాటిని ఆదర్శంగా తీసుకున్న చాలా మంది ప్రజా కంటకులు అయ్యారన్నది వేరే సంగతి). చార్లెస్ డార్విన్ The Origin of Species ప్రకృతి వరణాన్ని, జీవ పరిణామ సిద్ధాంతాన్ని ప్రతిపాదించి మనిషి, ఇతర జీవజాతుల పుట్టుకకు సంబంధించి కొత్త చూపు ప్రసాదించింది.

ఇక ముఖ్యమైన ప్రశ్నకు వద్దాం. విజ్ఞానవాహిని ఐన సాహిత్యంపై ఆంక్షలు, మన ఆలోచనా పరిధిని పెంచే మహత్తర పాత్ర పోషిస్తున్న పుస్తకాలపై నిషేధాలను ప్రభుత్వాలు ఎందుకు విధిస్తాయి? ఇక

వ్యాసం

భావ ప్రకటన స్వేచ్ఛకు అర్థం ఏమిటి?
పుస్తకాలపై సెన్సార్ /నిషేధం విధించడానికి సాధారణంగా చూపించే కారణాలు :

జాతి/కుల /వర్ణ /మత వివక్ష సమాజానికి ఆమోదయోగ్యం కాని మాదకద్రవ్యాల వినియోగం, పెళ్లి కాకుండా స్త్రీ పురుషుల సహజీవనం లేదా స్వలింగసంపర్కం ఆస్తికులకు కోపం తెప్పించే విధంగా దేవుడిని దూషించే భాష కొన్ని మతాల వారి నమ్మకాలను, మనోభావాలను దెబ్బతీసే విషయాలు బూతు మాటలు, అశ్లీల లేదా సెక్సువల్ సన్నివేశాలు హింసని, పూర్తి నైరాశ్యాన్ని ప్రబోధించే కంటెంట్ మాయలు, చేతబడికి సంబంధించిన ఇతివృత్తం ప్రధాన స్రవంతి సమాజానికి తెలియని మార్మిక మత భావనలు, పిన్నవయస్కులైన బాలబాలికలకు తగని కంటెంట్ తీవ్రవాదం, అరాచకవాదం, సాయుధ తిరుగుబాటును ప్రోత్సహించే అంశాలు.

ఇవేకాక రాజకీయ కారణాలతో అసమ్మతి వాదులపై-అంటే ప్రభుత్వ విధానాలను విమర్శించేవారిపై- జాతి వ్యతిరేకులుగా ముద్రవేసి వారు మద్దతు ఇచ్చే లేదా వారి అభిప్రాయాలను ప్రచారంచేసే సంస్థలు, పుస్తకాలు, ఇతర కళారూపాలను నిషేధించడమో, సెన్సార్ చేయడమో జరుగుతుంది. భారత్‌లో ఎమర్జెన్సీ కాలంలో 'ఆంధీ', 'కిస్సా కుర్సీకా' సినిమాలు సెన్సార్ కు గురయ్యాయి. ఆరెస్సెస్‌ని నిషేధించారు. 'ఇప్పుడు వీస్తున్నగాలి' కథా సంపుటి, 'ఎర్రబుట్ట' కథని ప్రచురించిన పత్రిక నిషేధానికి గురయ్యాయి. తెలుగు నవల 'మరీచిక'ని అప్పటి ప్రభుత్వం కొంతకాలం పాటు నిషేధించింది. విరసం సహా అనేక ప్రగతిశీల సంస్థలు, ప్రజాస్వామ్య హక్కుల వేదికలు నిషేధానికి గురయ్యాయి. (మరో రకమైన వేధింపులు వుంటాయి కూడా : మూడు సంవత్సరాల క్రితం ప్రెషర్ గ్రూపుల ఒత్తిళ్ళ మేరకు వెండీ డోనిగర్ రాసిన 'Hindus-An Alternative History' లోంచి కొంత భాగం ప్రచురణకర్తలు తొలగించారు. తమిళంలో మురుగన్ రాసిన One Part Woman (మథోరు భాగన్) నవలపై కోర్టులో వివాదం నడిచింది. గతంలో 'కామోత్సవ్' సీరియల్ పూర్తి కాకముందే అది అశ్లీల రచన అని కేసు వేశారు.) అప్పటికే స్థిరపడిపోయిన భావనలను, నమ్మకాలను వ్యతిరేకించినవారు, ప్రభుత్వాలకు, ధార్మిక నేతలకు సవాలుగా నిలిచినవారు, చర్చిమతాధికారుల ఆధిపత్యాన్ని ప్రశ్నించినవారు తీవ్ర కష్టాలు, క్రూర శిక్షలు అనుభవించారు. మార్క్స్‌ని ఆస్ట్రియా నుంచి ఆ తర్వాత ఫ్రాన్స్ నుంచి వెళ్ళగొడితే చివరికి లండన్‌లో శేష జీవితం గడిపాడు. నీషే పిచ్చివాడని ముద్ర వేసి తరిమారు. గెలీలియో ప్రయోగశాలని ధ్వంసం చేశారు. శాస్త్రవేత్త గోర్డానో బ్రూనోని సజీవ దహనం చేశారు. డార్విన్ ని కోర్టు బోనులో నిలబెట్టి హేళన చేశారు. స్పెయిన్ వలసపాలకుల్ని దుయ్య బట్టినందుకు ఫిలిప్పైన్ రచయిత జోస్ రిజాల్‌ని ఫైరింగ్ స్క్వాడ్ ఎదుట నిలబెట్టి కాల్చి చంపారు. నైజీరియన్ రచయిత, ఉద్యమకారుడు కెన్ సారోవివాని ఉరి తీశారు. జర్మన్ రచయిత మారియా రిమార్క్ రాసిన యుద్ధ వ్యతిరేక నవల 'All Quiet on the Western Front' ప్రతులను తగులబెట్టాలని, దాని స్క్రీన్ వెర్షన్ ప్రదర్శించిన సినిమా థియేటర్లని ధ్వంసం చేయాలని 1930లో జర్మన్ మూకలకు గోబెల్స్ ఆదేశమిచ్చాడు. భయంతో చాలాకాలం రిమార్క్ స్వదేశానికి బయటే గడిపాడు. 'ఇస్లాంని స్వాధీన పరచుకున్న శక్తిమంతులైన మతగురువుల తెగ'ని (ఇవి రచయిత మాటలే) విమర్శిస్తూ 'Satanic Verses' నవల రాసినందుకు ఖోమేని తనని చంపేందుకు ఫత్వా ఇచ్చాడని అప్పట్లో అజ్ఞాతంలో ఉండిపోయిన సాల్మన్ రష్దీ అన్నాడు.

భారత్‌లో నిషేధానికి గురైన ప్రముఖుల పుస్తకాలు కొన్ని :

Understanding Islam through Hadis (రాం స్వరూప్): రచయిత ఇస్లాంని రాజకీయ కోణంలో విశ్లేషించినందుకు ఈ పుస్తకం పట్ల ముస్లిములు మండిపడ్డారు. పుస్తకాన్ని నిషేధించి ప్రచురణ కర్తని అరెస్ట్ చేశారు. The Ramayana as told by (ఆబ్రే మెనేన్): భారతీయ ఇతిహాసం రామాయణాన్ని చులకన దృష్టితో వ్యంగ్య ధోరణిలో తిరగ రాశాడు మెనేన్. 1956లో ఈ పుస్తకాన్ని నిషేధించారు. Jinnah: India-Partition-Independece (జస్వంత్ సింగ్): దేశాన్ని చీల్చిన దుండగీడుగా కాక సాత్వికుడుగా వస్త్వాశ్రయిక కోణంలో జిన్నాని చిత్రించాడు రచయిత. అంతే కాకుండా నెహ్రూ, సర్దార్ పటేల్ విధానాలని విమర్శించాడు. దానితో అందరి కన్నెర్రకు గురయింది పుస్తకం. The Price of Power (సేమర్ హెర్ష్): భారత ప్రధాని మొరార్జీ దేశాయ్ సిఐఎ ఏజెంట్‌గా వ్యవహరించి దేశ రహస్యాలు బయటికి అందించాడని ఇందులో హెర్ష్ ఆరోపించాడు. ఈ 'పిచ్చి ఆరోపణ'కు రచయితని కోర్టుకీడ్చి భారత్‌లో పుస్తకాన్ని నిషేధించారు. Lajja (తస్లిమా నస్రీన్): 1993లో బాబ్రి మసీదు కూల్చివేత ఘటన ఆధారంగా బాంగ్లా రచయిత్రి రాసిన ఈ

ఇప్పటి వరకు గడిచిన మన చరిత్ర ఒక విషయాన్ని ధ్రువపరిచింది తన మేధో వికాసానికి, నైతిక సుస్థిరతకు దోహదం చేయని కళా సాహిత్యాలను మానవ జాతిలోని ఒకానొక సహజాత లక్షణం-స్వీయ సంరక్షక గుణం-తిరస్కరిస్తుంది. తన సొంత పురోగమన సిద్ధాంతాలకు విరుద్ధమైన భావాలతో అది ఎక్కువ కాలం కలిసివుండ లేదు. ఏ కళారూపమైనా గొప్పది అనిపించుకోవాలంటే నైతికతకు పెద్ద పీట వేయాలి.

వ్యాసం

పుస్తకం ముస్లిముల మనో భావాలను కించపరుస్తూ ఇస్లాంని అవమాన పరుస్తున్నదని ముస్లిములు మండిపడ్డారు. భారత్ లో పుస్తకాన్ని నిషేధించారు. An Area of Darkness (వి.ఎస్ నైపాల్): '60లలో భారత్ పర్యటించిన ఈ వివాదాస్పద రచయిత ఇక్కడి కఠోర వాస్తవాలను, ప్రజల కష్టాలను విమర్శనాత్మకంగా పుస్తకంలో పొందుపరిచాడు. సహజంగానే మనవాళ్ళకు ఇది నచ్చలేదు. The Heart of India (అలెగ్జాండర్ కాంప్ బెల్): 1958లో ప్రచురితమైన ఈ పుస్తకం భారత్ లోకి దిగుమతి చేసుకోలేం. మన ఆర్థిక విధానాలను, రాజకీయాలను రోత పుట్టించేలా వివరించాడు. The Polyester Prince: The Rise of Dhirubhai Ambani (హామిష్ మెక్ డోనాల్డ్): అంబాని కుటుంబ పరువు ప్రతిష్టలు దెబ్బ తినేలా రాసిన ఈ పుస్తకాన్ని ప్రచురించడానికి చాలా మంది ఒప్పుకోలేదు. తప్పుడు రాతలు రాసినందుకు రచయితను కోర్టు కీడుస్తామని అంబానీలు బెదిరించారు. ఈ అనధికార జీవిత చరిత్ర ఇంకా ప్రింట్ కాలేదు, 1988లో నిషేధానికి గురైంది.

చివరగా ఒకమాట. ఇప్పటి వరకు గడిచిన మన చరిత్ర ఒక విషయాన్ని ధ్రువ పరిచింది తన మేధో వికాసానికి, నైతిక సుస్థిరతకు దోహదం చేయని కళా సాహిత్యాలను మానవ జాతిలోని ఒకానొక సహజాత లక్షణం-స్వీయ సంరక్షక గుణం-తిరస్కరిస్తుంది. తన సొంత పురోగమన సిద్ధాంతాలకు విరుద్ధమైన భావాలతో అది ఎక్కువ కాలం కలిసివుండ లేదు. ఏ కళారూప మైనా గొప్పది అనిపించుకోవాలంటే నైతికతకు పెద్ద పీట వేయాలి. స్వేచ్ఛా యుత భావ వ్యక్తీకరణ వేరు, విశృంఖల స్వైర కల్పన వేరు. ఒక రచన ద్వారా మనం ఏమి చెప్పినా ఎలా చెప్పినా, అది సమాజ ఊర్ధ్వ ముఖ చలనానికి కావాల్సిన విలువలు ప్రతిపాదించేది గా వుండాలి తప్ప అరాచకత్వాన్ని ప్రోత్సహించకూడదు. ఒక గొప్ప జీవిత సత్యాన్ని సరికొత్త కోణంలో ఆవిష్కరిస్తున్నానన్న నమ్మకం, చిత్తశుద్ధి రచయితకు వుంటే చాలు - ఆ రచన అసంబద్ధ కారణాలతో ఇవాళ నిషేధానికి గురైనప్పటికీ రేపు దాని విలువ, విశిష్టత లోకానికి తెలిసి గ్రహణం విడిచిన సూర్యుడిలా ధగధగ లాడుతుంది.

కవిత

గుర్రం - మైదానం

జూకంటి జగన్నాథం

అప్పట్లో
రేసు గుర్రం గమ్మత్తుగా
ఇకిలింపు సకిలింపుల
సంభోగ సరాగాల
నిగూఢార్థం అవగతమై
రౌతు ముప్పూటలా
బలవర్ధక ఆహారం అందించేవాడు
ప్రేక్షకులు జేజేలు ఈలలు పలుకుతూ
బోరున వర్షంలా చప్పట్లు కొట్టేవారు

భూగోళం మీది పచ్చిక అంతా
నాదేనని తీయని కల కనేది

దూడు నింపాదిగా తగ్గి తురంగం
అడుగులకు మడుగులొత్తడం ప్రారంభించింది

అశ్వం మత్తుగా కళ్ళు తెరిచేసరికి
పెరట్లోకి పరిమితమై
గుర్రానికి ఇది మైదానం అని
పరాకుగా ఎరుక అయ్యింది

ఇప్పుడు నచ్చే వీక్షకుల యోగం లేక
హాయం భయం భయంగా
వరిగడ్డి భక్షిస్తూ
శూన్యంలోకి వీక్షిస్తూ
సూత్రముగా ఓంద్ర పెడుతుంది

పాఠశాల స్థాయి నుంచే తెలుగు భాషా సాహిత్యాలంటే అభిమానం - ఆచార్య ఎల్లూరి శివారెడ్డి

డా. జుర్రు చెన్నయ్య
9440049323

ఆచార్య ఎల్లూరి శివారెడ్డి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం తెలుగుశాఖకు వన్నె తెచ్చిన ఆచార్యుల్లో ముఖ్యులు. గొప్ప గురువుల స్ఫూర్తితో మంచి అధ్యాపకుడనిపించుకున్నారు. ఆచార్యునిగా, శాఖాధిపతిగా. పాఠ్యాంశ నిర్ణాయక మండలి అధ్యక్షునిగా 34 సంవత్సరాల పాటు సేవలందించారు. కృష్ణశాస్త్రి, సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గార్లపై జాతీయ సదస్సులు నిర్వహించారు. వారి పర్యవేక్షణలో 19 మంది పిహెచ్‌డి, 14 మంది ఎం.ఫిల్ పరిశోధన పూర్తి చేశారు. డా.కె.వి.రమణాచారి, డా.పరుచూరి గోపాలకృష్ణ, డా.ఎం.కె.రాము తదితర ప్రముఖులు ఆయన పర్యవేక్షణలో డాక్టరేట్లు పొందినవారిలో వున్నారు. ఆంధ్ర (నేటి తెలంగాణ) సారస్వత పరిషత్తు ప్రధాన కార్యదర్శిగా 16 సంవత్సరాలు విశిష్ట సేవలందించారు. పొట్టిశ్రీరాములు తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం ఉపాధ్యక్షునిగా నాలుగేళ్ళు సేవలందించి కీర్తి ప్రతిష్టలను పెంచారు. ప్రాచీనాధునిక తెలుగు, సంస్కృత భాషా సాహిత్యాల్లో లోతైన పాండిత్యం, విద్వత్కవిగా, విమర్శకునిగా, పరిశోధకునిగా, జీవిత చరిత్రకారునిగా, వక్తగా, తెలుగు సాహిత్యాన్ని సుసంపన్నం చేస్తున్న తెలంగాణ బిడ్డ. తెలంగాణ ప్రభుత్వం ప్రతిష్టాత్మకంగా ప్రదానం చేసే డా.దాశరథి పురస్కారాన్ని ఈ సంవత్సరం

అందుకున్న ఎల్లూరి శివారెడ్డితో తంగేడు పత్రిక కోసం డా॥ జుర్రు చెన్నయ్య జరిపిన 'ముఖాముఖి'....

ఇటీవల తెలంగాణ ప్రభుత్వం నుంచి మహాకవి దాశరథి పురస్కారం అందుకోవడం పట్ల మీ స్పందన ఏమిటి? ఈ పురస్కారం వస్తుందని మీరు ఊహించారా?

ఈ పురస్కారం చాలా సంతృప్తి నిచ్చింది. ఎంపిక అనూహ్యం. సాహిత్యజ్ఞులు, తెలంగాణ ఆత్మనెరిగిన ముఖ్యమంత్రి కె.చంద్రశేఖరరావు గారికి కృతజ్ఞతలు తెలుపుకుంటున్నారు. మహాకవి దాశరథి పట్ల అపారగౌరవంతో ఈ పురస్కారం స్వీకరించాను.

మీ జన్మస్థలం, విద్యాభ్యాసం, భాషా సాహిత్యాల పట్ల ఆకర్షితులైన విశేషాలు చెప్పండి?

పాత పాలమూరు జిల్లా ఇప్పుడు వనపర్తి జిల్లా కాలూరు నా జన్మస్థలం. కృష్ణానది తీరం. మా నాయన మంతారెడ్డి, అమ్మ నర్సమ్మ. నాన్న శివభక్తుడు. శివరాత్రినాడు ఎద్దుపొడిచి చనిపోయారు. బంధువుల ఆసరాతో చదువుకున్నాను. పాఠశాల స్థాయి నుంచే తెలుగు భాషా సాహిత్యాలంటే అభిమానం ఏర్పడింది. అభిరుచిగా ఎదిగింది. డిగ్రీలో సైన్స్ విద్యార్థినైనా పి.జిలో తెలుగు తీసుకున్నాను. ఉస్మానియా విశ్వ విద్యాలయంలో గొప్ప గురువులు లభించడం నాకొక వరంలా పరిణమించింది.

మిమ్మల్ని ప్రభావితుల్ని చేసిన, స్ఫూర్తి కలిగించిన గురువులు, పండితుల గురించి చెప్పండి.

ఉత్తమ విమర్శకుడు, విశిష్ట అధ్యాపకుడు పాటిబండ మాధవశర్మ గారి నుంచి అలంకారశాస్త్రం వైపు ఆకర్షితుడునయ్యాను. ఆయన వాఙ్మయజ్ఞానం సముద్రంలా లోతైనది. విమర్శాధోరణి గొప్పది. దివాకర్ల వెంకటావధాని విస్తృతమైన అధ్యయనశీలి. గొప్ప ధారణాశక్తి. పాఠం ఒక రసగుళిక. ఛందోవ్యాకరణాల పాఠం కూడా ఒక కళాఖండం. రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ

మహావిద్వాంసుడు, తత్వాన్ని జీర్ణించుకుని వున్నా తనకేమి తెలియదన్నట్లుంటారు. తిక్కన, కృష్ణశాస్త్రి చాలా ఇష్టం. దువ్వూరి వెంకటరమణశాస్త్రి బాల ప్రౌఢ వ్యాకరణానికి రమణీయం పేరుతో రాసిన వ్యాఖ్యకు, శైలి, విశ్లేషణకు 10 పిహెచ్‌డిలు ఇవ్వవచ్చు. డా.సి.నా.రె శిష్యునిగా గర్వపడతాను. పాఠం చెప్పినా, కవిత్వం రాసినా అద్భుతం.

మీకు అధ్యయనం ఎక్కువ ఇష్టమా? రాయడం ఎక్కువ ఇష్టమా ?

అధ్యయనమే ఎక్కువ ఇష్టం. విద్యార్థి దశలో ఇతర ఖర్చులను త్యాగం చేసి పుస్తకాలు కొని ఇష్టంగా చదువుకున్నాను. రెడ్డి హాస్టల్ గ్రంథాలయాన్ని సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారు కార్యదర్శిగా వున్నప్పుడు గొప్పగా తీర్చిదిద్దితే ఆ లాభం నాకు దక్కింది. భాషా సాహిత్యాలే కాదు అన్ని అంశాలకు సంబంధించిన గ్రంథరాశిని ఔపోశన పట్టాను. ఎక్కువ సేపు నేను గ్రంథాలయంలో వుంటే సిబ్బందికే విసుగొచ్చేది. ఇంకా శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్ర భాషా నిలయం, ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు గ్రంథాలయాల్లో కూడా పుస్తకాలు బాగా చదివాను. పి.యుసిలో వున్నప్పుడే చిన్నయసూరి బాలవ్యాకరణం చదివాను. బిఎస్సీ మొదటి సంవత్సరంలో వావిళ్ళప్రతి బాల, ప్రౌఢ వ్యాకరణం చదివాను. ఇప్పటికీ చదువుకోవడం కోసమే ఎక్కువ సమయం వెచ్చిస్తాను.

తక్కువ రాయడానికి, అధ్యయనానికి ఏమైనా సంబంధం వుందా?

వుంది. ఎక్కువగా చదివేవాళ్ళు రాస్తుంటే తన రచన పరిణతి పట్ల తమకే సంతృప్తి వుండదు. మనం గొప్ప టాలెంట్‌ను చదువుతున్నప్పుడు ఇంతకంటే గొప్పగా ఏం రాస్తాం అనిపిస్తుంది. "ఈ రచనలన్నీ నేను చదవనప్పుడు రాసినవి" అని ఎవరో అన్నది నిజం. జాషువా, శ్రీశ్రీ, తిలక్, కృష్ణశాస్త్రి, దాశరథి, సినారె వంటి మహామహుల కవిత్వం చదివితే అంతకంటే గొప్పగా రాయగలమా అనిపిస్తుంది కదా! అయినా అనుసరణ సరే గాని అనుకరణ కూడదని సినారె అన్నారు. కాబట్టి వాళ్ళ ధోరణిని అనుకరించకుండా నా సొంతశైలిని ఏర్పరుచుకున్నాను. 'పూలకారులో' పద్యాలు చదివి పద్యం బాగా రాస్తానని చేరా మెచ్చుకున్నారు. విమర్శలో సంప్రదాయ సూత్రాలు కోట్ చేసే విమర్శ రాశాను. అనుభూతి ప్రధానంగా విమర్శ చేశాను. దానికి 'రసరేఖలు' నిదర్శనం.

కవిత్వంలో 'పూలకారు' విమర్శలో 'రసరేఖలు' తో కవిగా, విమర్శకునిగా విఖ్యాతులైన మీరు ఎక్కువ రచనలు చేయలేదెందుకని ?

విశ్వవిద్యాలయంలో తెలుగు సంస్కృతాల్లో ఎం.ఎ. చేయడం, చదవడం మీదే ఎక్కువ శ్రద్ధ పెట్టడం, అధ్యాపకుడిగా బాధ్యతలు చేపట్టిన తర్వాత దివాకర్ల, సినారె, మాధవశర్మ లాగా పాఠం చెప్పాలంటే అందుకు సిద్ధం కావడం కోసం దృష్టి పెట్టడం ఒక కారణం. అధ్యాపకునిగా వున్నప్పుడే మావూరు శ్రీశైలం ముంపులో మునిగిపోవడంతో కొద్దిపాటి భూమికి ప్రభుత్వం నుంచి పరిహారం పొందే పనులమీద అటువైపు ఎక్కువ తిరగవలసి వచ్చింది. సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారి 10-12 రచనల్ని సేకరించి ప్రామాణిక పద్ధతిలో ముద్రించడం వంటి పనులమీద దేవులపల్లి రామానుజరావు గారి సూచనపై ఐదారేళ్ళు పని చేశాను. తర్వాత సురవరం శతజయంతి ఉత్సవాల కార్యదర్శి బాధ్యతలు, 'ఆంధ్ర మహాభారతంలో రసపోషణం' అనే అంశంపై పిహెచ్‌డి పరిశోధన చేపట్టి బాగా చెయ్యాలన్న తపనతో పదేళ్ళపాటు శ్రమించాను. సిద్ధాంత గ్రంథ రచన సంతృప్తికరంగా వచ్చేదాకా విడవలేదు. ఇట్లా సృజనాత్మక రచన కోసం సమయం చిక్కలేదు.

'పూలకారు' 1983 కవిత్వం, 'రసరేఖలు' (2000), 'తిక్కన రసభారతి' విమర్శ గ్రంథాలు, ముసలమ్మ మరణం (వ్యాఖ్య), 'భావదీపాలు' (ఆకాశవాణి భావన ప్రసంగాల సంపుటి), 'సురవరం ప్రతాపరెడ్డి జీవితము, సాహిత్యం', 'ఆంధ్ర మహాభారతంలో రసపోషణము' సిద్ధాంత గ్రంథం మొదలైన గ్రంథాలు వెలువరించారు. పది రాసినా ఆలంకారికత, రసనిర్భరమైన శైలీరమ్యత అంతర్వాహినిలా కనిపిస్తాయి. పాండిత్య పరిమళ వీచికలా అనిపిస్తాయి కారణం?

మొదటినుంచి నాకు రసదృష్టి ఎక్కువ. రసం లేకుండా భావం ఉండదు. అనుభూతి ప్రధానంగా రచన సాగాలంటే హృదయానికి తాకే విధంగా ఉండాలంటే రసదృష్టి కావాలి. పద్యమైనా, వచన కవిత్వమైనా, ఆఖరికి సినిమా పాటైనా అనుభూతి కలిగించే విధంగా ఉండకపోతే ఆసక్తి వుండదు. రసాన్ని గురించి భారతీయాలంకారికులు చెప్పినంత గొప్పగా ప్రపంచంలో ఎవరూ చెప్పలేదు.

మీ పిహెచ్‌డి పరిశోధనకు రసం

ప్రధానాంశంగా ఉండడానికి అదే కారణమా!

అవును సిద్ధాంతవ్యాసం కోసం వివిధ రకాలైన అలంకారశాస్త్ర సిద్ధాంతాలు క్షుణంగా చదివాను. నాట్యశాస్త్రాన్ని ఆమూలాగ్రం అధ్యయనం చేశాను. సంస్కృతాంధ్ర మహాభారత ప్రతులను పరిశీలనాత్మకంగా చదివాను. విశేషంగా విరాటోద్యోగ పర్వాల్లో ప్రతిపద్య అర్థతాత్పర్యాలు, విశేషాంశాలను తరచి చూసి రసపోషణను విశ్లేషించి చూపాను. సిద్ధాంత వ్యాస రచనాశైలి కూడా రసరమ్యంగా వుందని తర్వాత అందరూ మెచ్చుకోవడంతో నా పరిశ్రమ సఫల మైందనిపించింది. మహాభారతంలో విరాటోద్యోగ పర్వాల్లో సందర్భాను సారంగా నవరసపోషణను వివరించి నిరూపించే అధ్యాయాలను ఆకర్షణీయంగా రూపొందించడానికి వీరదీప్తి, శృంగారజ్యోత్స్న, కరుణమధురిమ, హాస్యశంపాలతలు, భయానకహేల, భీభత్సలీల, రౌద్ర రక్తిమ, అద్భుత మంజులత్వము అనే శీర్షికలు పెట్టాను. 'జటిల విషయాన్ని రసగుళికగా మార్చావని మా గురువుగారు, పర్యవేక్షకులు డా.సి. నారాయణరెడ్డి గారి ప్రశంస లభించింది. ఇటీవల ఈ గ్రంథాన్ని తెలంగాణ సారస్వత పరిషత్తు తిరిగి ముద్రించింది.

మీ 'పూలకారు'లో 42 పద్య, వచన కవితా ఖండికలున్నాయి. 'పూలకారు' నిజంగా ఆధునిక తెలుగు కవితా వనంలోకి పూలకారునే తెచ్చిపెట్టింది. అందులోంచి కొన్ని పంక్తులు వినిపించరా?

వేదన ఒక పరిశోధన అశ్రువు
అది అమృత బిందువు
విషాద నిశీధంలో కఠోర హృదయం
కరిగి సెలయేరవుతుంది.
అందుకే సౌఖ్య శాపానికి గురికావద్దు.
భోగ భాగ్యాలకు బలికావద్దు
- (అమృతసీమ)

శ్రీశైలం ప్రాజెక్టులో మీ ఊరు మునిగిపోయినప్పుడు ప్రభుత్వమిచ్చిన పరిహారం చుట్టు తిరిగిన పరిణామాలపై 40 ఏళ్ళ కిందట మీరు రాసిన కవితకు చాల పేరొచ్చింది. అదొక్కసారి పంచుకుంటారా.

మత్తులో
అవినీతిపొత్తులో
సౌఖ్యాలకసరత్తులో
వ్యామోహాల గమ్మత్తులో
మా ఊరు మునిగింది నీట
మునగకముందే.
(- మా ఊరు మునిగింది)

తెలంగాణ వైతాళికులు సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారి 125 జయంతి జరుపుకున్నాం. ఆయన జీవితం, సాహిత్యంపై మీకు విద్యార్థి దశలో రాసిన గ్రంథం గురించి చెప్పండి.

1973లో సాహిత్య అకాడమీ పోటీకోసం ప్రతాపరెడ్డి గారిపై రచనకు పూనుకున్నాను. నేను ఎం.ఎ చదివేటప్పుడు 'ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర' మాకు పాఠ్యాంశంగా వుండింది. రెండు మూడు సార్లు చదివాను. అప్పుడే అనిపించింది ప్రతాపరెడ్డి గారి జీవితచరిత్ర రాయాలని. అప్పటికి ఆయన గురించిన గ్రంథాల్లేవు. ప్రతాపరెడ్డి గారి పెద్దకుమారుడు ఎస్.ఎన్.రెడ్డి గారిని కలిస్తే రచనలన్నీ ఎవరెవరో పుస్తకాలు రాస్తామని తీసుకెళ్ళారన్నారు. అదృష్టవశాత్తు సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారు

రెడ్డి హాస్టల్ కార్యదర్శిగా వున్నప్పుడు అభివృద్ధిపరిచిన గ్రంథాలయంలో వారి గ్రంథాలు లభించాయి. ప్రతాపరెడ్డి గారి సమకాలికులు ఆదిరాజు వీరభద్రరావు, కప్పగంతుల లక్ష్మణశాస్త్రి, కేశవపంతుల నరసింహశాస్త్రి, బి.రామరాజు, గడియారం రామకృష్ణశర్మలతో ఇంటర్వ్యూలు చేసి చాలా విషయాలు సేకరించాను. ప్రతాపరెడ్డి రచనల్ని సాహిత్య దృష్టితో విశ్లేషించాను. మొత్తం మీద ఈ పుస్తకం నాకు సాహిత్య అకాడమీ బహుమతిని తెచ్చిపెట్టడమే కాకుండా ఇతరత్రా కూడా మంచి పేరు వచ్చింది. ఆచార్య బి.రామరాజు నన్ను ఇంటికి పిలిపించి పుస్తకం చాల బాగా రాశావయ్యా అని మెచ్చుకున్నారు. ఇటీవల విజ్ఞాన సరోవర ప్రచురణల తరపున మిత్రులు కొండా లక్ష్మీకాంతరెడ్డి గారు సురవరం ప్రతాప రెడ్డి జీవితం-సాహిత్యం గ్రంథాన్ని పునర్ముద్రించారు. ప్రతాపరెడ్డి గారి 125 వ జయంతి సందర్భంలో నేను వారి కుటుంబం ఆధ్వర్యంలోని సురవరం సాహిత్య వైజయంతి ట్రస్టు అధ్యక్షునిగా ఉండడం గౌరవంగా భావిస్తున్నాను.

మీరు తెలంగాణ సారస్వత పరిషత్తు అధ్యక్షులుగా వున్నారు కదా! సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారికి, పరిషత్తుకు ఎలాంటి అనుబంధం వుందో చెప్తారా!

నిజాము రాష్ట్రంలో తెలుగు భాషను కాపాడి, తెలుగు చదువుకోవడంలో ప్రజలను చైతన్యవంతులను చేయడానికి 1943లో వెలసింది సారస్వత పరిషత్తు. సంస్థను స్థాపించిన వారిలో ప్రతాపరెడ్డి గారు ముఖ్యులు. తొలుత అందరూ కలిసి లోకనంది శంకర నారాయణరావు గారిని అధ్యక్షులుగా ఎన్నుకున్నారు. బ్యాంకు అధికారి అయిన లోకనందివారు నల్లగొండకు బదిలీ అయి వెళ్ళడంతో వారి స్థానంలో సురవరం ప్రతాపరెడ్డి గారు తదుపరి అధ్యక్షులైనారు. 1944లో వారి నేతృత్వంలోనే ఓరుగల్లుకోటలో పరిషత్తు ద్వితీయ మహాసభలు గొప్పగా జరిగాయి. కాళోజీ, దాశరథి, దేవులపల్లి రామానుజరావు ఆయన స్ఫూర్తితోనే ఆసభల్లో తమవంతు క్రియాశీల పాత్ర నిర్వహించారు. పరిషత్తు ఆనాటి నుంచి నేటివరకు సురవరం పైన తన భక్తి ప్రవత్తులను ప్రకటించు కుంటూనే వుంది. 1930లో ప్రతాపరెడ్డి గారి అధ్యక్షతన ప్రథమాంధ్ర మహాసభలు దిగ్విజయంగా జరిగిన జోగిపేటలో పరిషత్తు కోవిడ్ పరిస్థితుల కెదురొడ్డి సురవరం వారి 125వ జయంత్యుత్సవాన్ని ఘనంగా నిర్వహించింది.

ఓ ప్రచేతుడా

సుదర్శనం వేణు శ్రీ

సీ॥ చినుకునేలనుతాక చిగురించు భువిమేను
పచ్చని రంగుల పరుచుచుండు
రైతుపంటలుపండ పరవశం పొందుతూ
కనిపించు నేలంత కన్ను చెదర
ప్రకృతియె పగబూని పంటలుచెడగొట్ట
వడగండ్ల వర్షమ్ము పాడు చేయు
మొలకలెండగజేసి ముంచురైతులనింక
ఎల్లకాలమిదియె యేది దిక్కు

తే॥ విధియెవంచితులుగజేయు బీదలుగను
రైతుపంటబిడ్డలకాయు రాజ్యమేది
మొక్కుబడులహామీలచే చిక్కుచుండు
తిండిజనులకేలయనుచు దిగులు చెందు
ఓ ప్రచేతుడా వినుమయ్య ఒక్కమాట.

సీ॥ నాస్వప్న సుందరి నవ్యాధునికనారి
కష్టాల కొలిమిలో కాలుతున్న
కార్మిక కర్షక కడలిగ్రుహాలలో
మధ్యతరగతుల మదినితొలిచె
కారకులనుగూర్చి కవిపద్యములజెప్పి
తెలుసుకొనేవిధము తెలియపరుచు
వలచినాకలములో కలిసియు కదిలిస్తు
నిద్రలే కుండగ నిలిచెహృదిని

తే॥ కవిగ కర్తవ్య బోధన గరుపుచుండె
మనిషి ముసుగులలోదాగి మధ్య పెట్టు
వారలబయటవేయగ వ్రాయు మంచు
నామదిలోనిల్చి నడిపించు నన్నెపుడును.
ఓ ప్రచేతుడావినుమయ్య ఒక్కమాట.

పుస్తక పరిచయం

పద్య కుసుమాలు

యర్రా సత్యనారాయణ రాజు గారి పద్యకుసుమాలు పేరిట ఇటీవల బెల్లంపల్లి నుండి ఓ చిరుపద్య పొత్తం వెలువడింది. పుస్తకం చిన్నదే అయినా ఆ పద్యాలలో దాగిన భావగాంభీర్యం, ఆగకుండా ప్రవహించే పద్యధార మనలను చకితులను చేస్తాయి.నాటి ఆంధ్ర రాష్ట్రంలో మరో ప్రతిభామూర్తి అయిన కవి తన జీవితకాలంలో వెలుగులోకి రాలేకపోయాడని ఈ సంకలనం చూస్తే అర్థం అవుతుంది.

పద్యాలలో ఎక్కడా పదాలకోసం తడుముకొన్న జాడ కనిపించదు.కృతక యతి ప్రాసల ఆరాటమే ఉండదు. కావ్యం అంతా పాంచాలి రీతిలో సాగిపోతుంది.

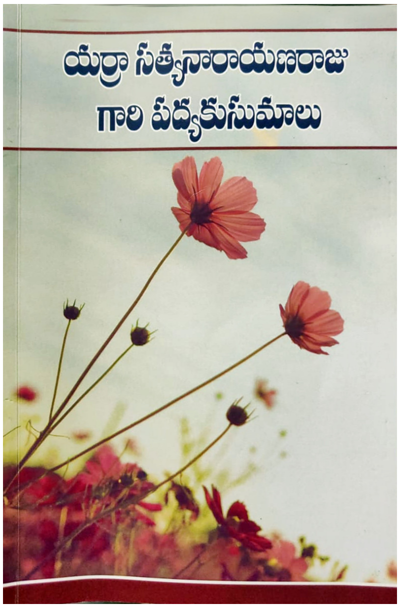

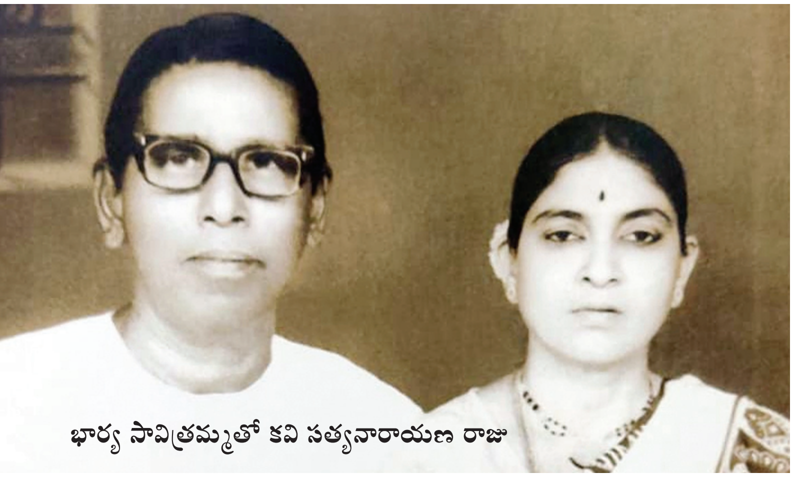

భార్య సావిత్రమ్మతో కవి సత్యనారాయణ రాజు

ఈయన భావుక పరిమళం చిందిన కోయిల అనే ఖండికలోని ఒక పద్యం చూడండి.

అని గార్హస్త్య పదంబు దెల్ప విని
శాఖాగ్రంబుపై జేరి పా
యని వేడ్కన్ దరహాస మొల్క
రససిద్ధ్యర్థంబు కూ యంచు పెం
టిని ఆహ్వానము జేసి నా దెసకు
కాఠిన్యంబుగా జూసి భూ
మిని చుంబాడె పికద్వయమ్ము కడు
విభ్రాంతుడై చూడగన్.

ఎంత సాధన చేస్తే ఈ కవితా ధార అలవడుతుందో వేరే చెప్పాలిసిన ఆసరం లేదు.

కవిత అనే శీర్షిక కింద రాసిన పద్యాలలో కవిత్వ ప్రస్థానం చెబుతాడు. కవిత్వంలో అంగారం శృంగారం ఎలా ప్రయాణం చేశాయో చిత్రిస్తాడు. ఈయన కవితాలవిత్రం పూలపైన నుంచి పైకి పాకిన చెడుని ఎలా చీల్చిందో చక్కని ఉపమతో చెబుతాడు.

నా కవితా లవిత్రమొకనాడు
మనోహర పుష్పవాటికన్
బ్రాకిన దుష్ట వల్లరుల బంధములన్
దెగటార్చి చక్కగా
నాక మహీజ సంతతుల నందన
రీతుల తీర్చి దిద్ది భూ
లోక నివాసులందు నవలోకన
మాత్రమె తృప్తి నొందగన్.

పదకొండు పద్యాలుగా సాగిన ఈ ఖండికలో అన్ని ఉత్పల మాల పద్యాలే కావడం 'క' అనే అక్షరం ప్రాసగా అన్ని పద్యాలలోనూ ఇమిడి పోవడం ఈ కవికి పద్యరచన మీద ఉన్న అభినివేశాన్ని తెలియజేస్తుంది.

ఈ కావ్యంలో ప్రత్యేక కథాకథనం లేదు. ఇది ఆధునిక యుగ ధర్మాన్ని ప్రతిఫలించిన ఖండ కావ్యం. అయినా ఇందులో రసాన్ని కలిగించే ప్రసాద గుణమే అధికం. ఓజస్సు అక్కడక్కడా మెరుపులు మెరిపిస్తుంది.

ఈ చిరు పొత్తంలో భక్తి భావ శబలితమైన పద్యాలే ధనాధిక్య కుటుంబంలో జన్మించలేదని అంటూనే తన ఔన్నత్యాన్ని ఇట్లా వెలువరించాడు.

జననంబందితి సాహితీ పరుల
యుత్సాహంబునన్ పుణ్య జీ
వన సంపన్నిలయంబునందు నిగమ
ధ్యానాళి మధ్యంబునన్
మనుటేనెట్లు మదీయ బాంధవులు
సన్మానింప లేకున్న, నే
యనుచున్ భారతి తాపమందెడి
సమస్యన్ దీర్చ నర్చించెదన్.

వసుచరిత్ర గురించి రామరాజ భూషణుని గురించి ఈ కవి రాసిన పద్యాలు భావ గంభీరాలు. సరళ పద గుంఫనాలు. పెద్దన కవితా మాధుర్యాన్ని కూడా ఈ కవి తన పద్యాలతో నెమరువేసుకున్నాడు.

ఈ పొత్తం వెలువడడానికి కారకుడైన అయన కుమారుడు యర్రా శ్రీధర్ రాజు, కోడలు శ్రీదేవులు మిగుల అభినంద నీయులు. ఈ కవి రాసిన మిగతా రచనలను కూడా వెతకి ప్రచురిస్తే తెలంగాణ సాహిత్యానికి ఎంతో మేలు జరుగుతుంది. కీర్తి శేషులైన యర్రా సత్యనారాయణ రాజుగారి కవిత్వం సార్థకమౌతుంది.

పుస్తక పరిచయం

పద్య ప్రభంజనం..

అవుసుల భాను ప్రకాశ్ సంపాదకత్వంలో వెలువడింది ఈ పద్యసంకలనం. తెలంగాణ లోని అన్ని జిల్లాల కవుల కవిత్వాన్ని సేకరించి ప్రచురించారు. ఇందులో రసవంతమైన చక్కని చిక్కని పద్యాలున్నాయి. తెలంగాణలో ఇంతమంది పద్యకవులు న్నారంటే ఒకింత ఆనందం ఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. నందిని సిధారెడ్డి, ఏనుగు నరసింహారెడ్డి, కాంచనపల్లి గోరా, తోకల రాజేశం, గాజుల రవీందర్ లాంటి కవులు కూడా ఇందులో పద్యాలు రాశారు. పద్యకవితా ప్రసిద్దులైన అనుమాండ్ల భూమయ్య, కసిరెడ్డి వెంకట రెడ్డి, మైత్రావ శర్మలతో పాటు ఎందరో ఇందులో తమను పదిలపరచుకున్నారు. అవుసుల భానుప్రకాశ్ తమ సంపాదక మిత్రులతో తెచ్చిన ఈ గ్రంథం చారిత్రక మైనది. తెలంగాణ రాష్ట్రం స్వయం పాలితం గా ప్రకాశిస్తున్న కాలంలో ఈ గ్రంథం రావడం ఒక విశేషం. తెలంగాణ

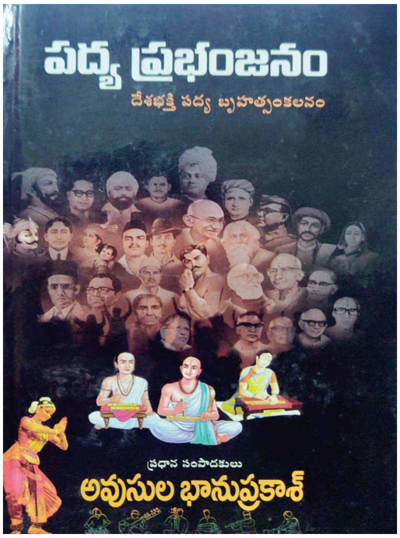

సారస్వత పరిణామానికి ఒక నిలువుటద్దం లాంటిది ఈ గ్రంథం.

బతుకమ్మ స్వరూపాన్ని వర్ణించిన సందీప్ రావు ఒక పద్యం చూడండి.

తంగేడు పువ్వులు తరుణి తొలుత
పేర్చ
నిమ్మగానున్న కూర్మమ్ము దోచు
వంగ పూల వనిత వడి వడి పేర్చంగ
గొడుగు పట్టుకున్న వడుగు దోచు
రాజీవములు దెచ్చి రమణులు
పేర్చంగ
రసరమ్య కారుణ్య రాముదగును
నీలి శంఖ పూలు నెలత సింగారింప
ముద్దుగా శ్రీకృష్ణ మూర్తి దోచు
ఇంతి పొన్నలు గునుగు చేమంతి
పూలు
బీర గుమ్మడి గోగు గన్నేరు పూలు
కట్ల మందార కాకర కల్వ పూలు
నెమ్మి భక్తి పేర్చగ బతుకమ్మ
యయ్యె.

రూపకము, ఉత్ప్రేక్ష కలిసి పరుగెడుతున్నాయి పద్యంలో. ఆధునిక కవిత్వంలో చెప్పే భావచిత్రాలు వరుసగా పేర్చి ఆహ్లాదం కలిగించాడు కవి. ఇట్లాంటి పద్యాలూ ఎన్నో ఉదహరించ దగ్గ ఈ సంకలనం తెలంగాణ సాంస్కృతిక వికాసానికి గొప్ప ఉదాహరణ.

కవిత

హైకు

కోకిల రాగం
చంటిదాని నవ్వులో
హిందోళంగా

వర్షంలో కోయిల
మేఘ మల్హార్‌తో
హిందోళం

కాలి బాటపై
గుల్ మొహర్ నీడ
తల్లి ప్రేమలా

మబ్బు తునక
చినుకుతో రాలింది
నీటి గుంటలో

ఒంటరి పక్షి
దీర్ఘాలోచన
ధ్యాన ముద్రలో

కోకిల పాట
మావి చిగురుతో
తీపి వగరు

డా॥ రూప్ కుమార్ డబ్బీకార్
9908840186

కవిత

శాస్త్ర ..!

విల్సన్ రావు కొమ్మవరపు
89854 35515

ఒక నిర్వేదం,నిస్తేజం ఆవరించినప్పుడు
ఆప్యాయ పలకరింపు కోసం
కక్కటిల్లిపోయేవాళ్లకు నీడనిచ్చి సేదదీర్చే
పచ్చటి వేపచెట్టు లాంటివాడు
పసిబిడ్డ నవ్వులాంటి వాడు.

మాట అప్పుడప్పుడూ మొరటుగా ఉన్నా
మధ్యవేలు ఊతంతో చూపుడు వేలూ,
బొటనవేలూ మధ్య ఇమిడిన తన కలం
ప్రసరించే పల్లెఒడి పదసంపద
ఆయన జీవితమంత ధైర్యాన్నిస్తుంది.

ఆయన మునివేళ్లనుండి రాలే వాక్యాలు
పొద్దున్నే పలకరించే వసంత మేఘాలు.

ఆయన ప్రకృతి అందాల్ని చూసి
పరవసించే పల్లె తాత్వికుడు
తనదైనతనపు వాసనతో
పరిమళించే తేజేశ్వరుడు.

చీకూ, చింతా లేని జీవితాన్ని
చవిచూసిన రోజు ఆయన బతుకు చిట్టాలో
మొలకెత్తిన దాఖలా బహు అరుదు..
ఐనా ఒక్క నిర్వేద క్షణమూ
ఆయన తనువుపై ఊపిరిపోసుకున్న ఊసే లేదు...

ఆత్మీయ పలకరింపుతోపాటు
అవసరానికి ఆపన్నహస్తమయ్యే
చిలక్కొట్టిన జాంపండు లాంటివాడు
అన్ని దుఃఖ స్వప్నాలను వెన్నలా కరిగించి
తన కరచాలనంతో ధైర్యవచనమవుతాడు.

ఇవాళ ఎందుకో ఆయన బాగా
జ్ఞాపకమొస్తున్నాడు.

నిత్యం నా ఆలోచనలకు చమురైనవాడు
కొత్తగా జ్ఞాపకం రావడమేమిటి?!
అసలు మర్చిపోతే కదా!

ఈ జ్ఞాపకం రావడాలూ మర్చిపోవడాలూ
ఒక భ్రమాన్విత అలంకారికత చర్యలా!?

ఏదైతేనేం గానీ!

ఆయన సర్వాన్నీ జయించిన శాస్త్ర
దేహఖడ్గాన్ని ధరించిన సహజ సంతకం
నిత్యం కొత్తతరం నుంచి
నేర్చుకుంటున్నానంటూనే
నాలుగు తరాలను ప్రభావితం చేసిన
సరికొత్త నిర్వచనాల ప్రతీక.

(కె.శివారెడ్డి గారు నా ఊహల్లో ఊరేగుతున్నప్పుడు)

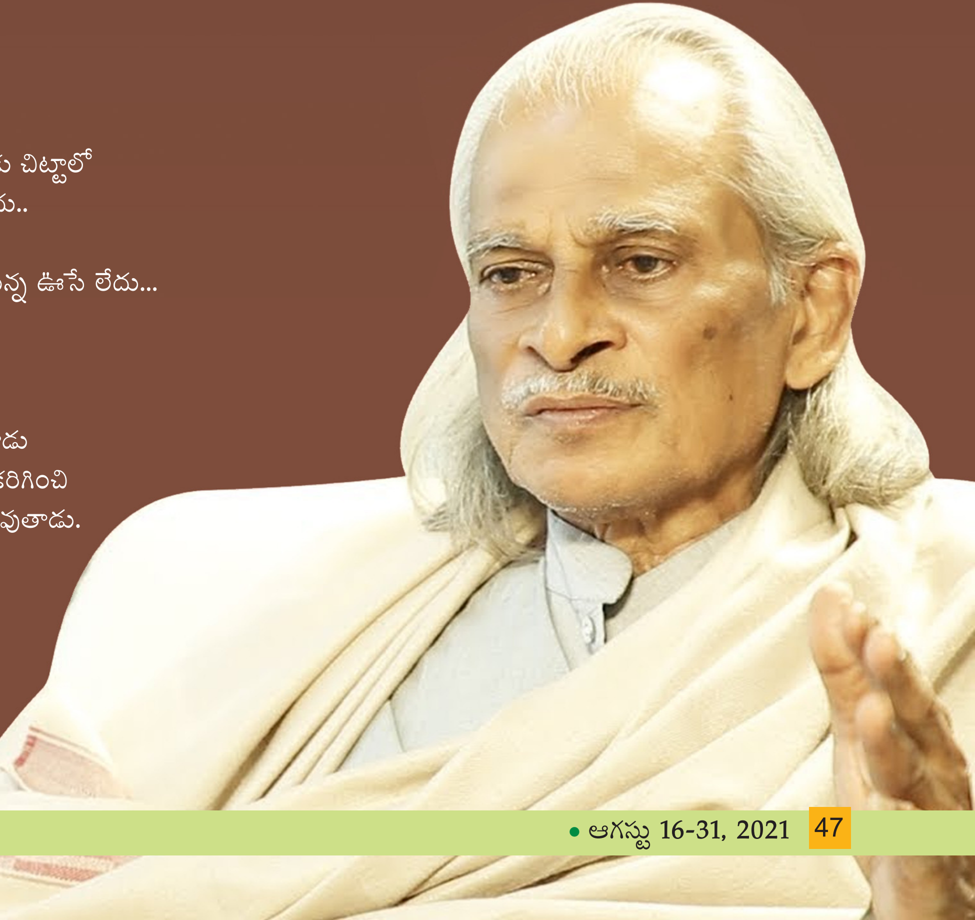

ఐనంపూడి శ్రీలక్ష్మికి యశోదారెడ్డి పురస్కార ప్రదానం

ప్రముఖ కవయిత్రి, వ్యాఖ్యాత ఐనంపూడి శ్రీలక్ష్మికి తెలంగాణ సారస్వత పరిషత్తు ఆచార్య పాకాల యశోదారెడ్డి పురస్కారం ప్రదానం చేసింది. డా॥ దేవుల పల్లి రామానుజ రావు కళామందిరంలో ఆచార్య ఎల్లూరి శివారెడ్డి అధ్యక్షతన జరిగిన సభలో రాష్ట్ర ఎన్నికల కమీషనర్ సి. పార్థసారథి ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసి పురస్కార ప్రదాన చేశారు. జ్ఞాపిక, శాలువాతో ఐనంపూడి శ్రీలక్ష్మిని సత్కరించారు. ఆచార్య ఎల్లూరి శివారెడ్డి అధ్యక్షోప న్యాసం చేస్తూ డా॥ యశోదారెడ్డి ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాయంలో కలిసి పనిచేశానని, తెలుగులో వచ్చిన హరివంశాలపై ప్రామాణిక పరిశోధన చేసి వెయ్యిపుటల బృహత్గ్రంథం రాశానని తెలిపారు. ఇంకా ఈ కార్యక్రమంలో మామిడి హరికృష్ణ, డా॥ జె. చెన్నయ్య, లక్ష్మీరెడ్డి, మంత్రి రామారావు తదితరులు పాల్గొన్నారు.

కల ఇంకా మిగిలే ఉంది... కావ్య గానం

తెలంగాణ సాహిత్య అకాడమి లక్ష్య సాధనా ఫౌండేషన్ సంయుక్తంగా కాంచనపల్లి "కావ్య గానం" జూం అంతర్జాల సభను జూలై 25న నిర్వహించారు. ఈ సభలో కాంచనపల్లి గో.రా. తన "కల ఇంకా మిగిలే ఉంది" కవితా సంపుటిలోని ప్రత్యేక కవితలను చదివి వినిపించారు. కవితా గానం చేస్తూ కాంచనపల్లి గోవర్దన్ రాజు అవి రాసేటపుడు తనకు కలిగిన భావోద్వేగాన్ని, ఆయా పరిస్థితులలో తనకు గలిగిన ప్రేరణ లను, కవితా రచనలో తాను వాడిన ప్రతీకలను సోదాహర ణంగా వివరించారు. ఈ కార్యక్రమంలో నాళేశ్వరమ్ శంకరం బాణాల శ్రీనివాస్ రావు, ఉషారాణి, నరహరి శర్మ, వడ్డేపల్లి కృష్ణ, జయంతి, చీదెళ్ళ సీతా లక్ష్మి వంటి ప్రముఖులతో పాటు తొంభై నాలుగు మంది సాహితీప్రియులు పాల్గొన్నారు. కార్యక్రమ నిర్వాహకులు జయప్రకాశ్ తన కృతజ్ఞతలు తెలియజేశారు.

"నేత మొగ్గలు" పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించిన మంత్రి శ్రీనివాస్ గౌడ్

జిల్లాకు చెందిన ప్రముఖ కవయిత్రి పులి జమున రచించిన "నేత మొగ్గలు" కవితాసంపుటిని రాష్ట్ర ఎక్సైజ్ అండ్ ప్రొహిబిషన్, క్రీడా, సాంస్కృతిక, పురావస్తు, యువజన సర్వీసుల శాఖా మంత్రి వి. శ్రీనివాస్ గౌడ్ ఆవిష్కరించారు. జాతీయ చేనేత దినోత్సవాన్ని పురస్కరించుకొని ఆగస్ట్ 7న మహబూబ్ నగర్ జిల్లా కేంద్రంలో గల ఎక్స్ పో ప్లాజాలో జరిగిన కార్యక్రమానికి ఆయన ముఖ్యఅతిథిగా విచ్చేసి మాట్లాడారు. జాతీయ చేనేత దినోత్సవం సందర్భంగా పులి జమున "నేత మొగ్గలు" రాయడం అభినందనీయమన్నారు. ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ నాగరికతకు ఆనవాళ్ళు కులవృత్తులని ఆయా కులవృత్తుల ద్వారానే సమాజం అభివృద్ధి చెందిందన్నారు. ఈ కార్యక్రమంలో జిల్లా అడిషనల్ కలెక్టర్ తేజస్ నందలాల్, మున్సిపల్ చైర్మన్ కె.నర్సింహులు, వైస్‌చైర్మన్ గణేశ్, డిసిసిబి వైస్‌చైర్మన్ కె.వెంకటయ్య, కౌన్సిలర్ కృష్ణమోహన్, నాయకులు తిరుమల వెంకటేష్, పొబ్బతి సత్యనారాయణరాజు, పాలమూరు సాహితి అధ్యక్షులు డాక్టర్ భీంపల్లి శ్రీకాంత్, యువకవి బోలయాదయ్య తదితరులు పాల్గొన్నారు.

విశ్వ దర్పణం హిందీ అనువాద కావ్యం ఆవిష్కరణ సభ...

వడ్డేపల్లికృష్ణ అనువాద కావ్యం విశ్వదర్పణం రాష్ట్ర ప్రణాళికా సంఘం ఉపాధ్యక్షుడు బి. వినోద్ కుమార్ జూలై 30న ఆవిష్క రించారు. తెలంగాణ సంస్కృతికి కృష్ణ కవిత్వం ఒక నిదర్శనం అని కొనియాడారు. ఈ సమావేశంలో బాదామి శివకుమార్, వకుళాభరణం కృష్ణమోహన్, నేటినిజం సంపాదకుడు బైస దేవదాస్ తంగేడు సహ సంపాదకుడు కాంచనపల్లి గోరా అయినం పూడి శ్రీలక్ష్మి ప్రసంగించారు. వడ్డేపల్లి కృష్ణ జన్మదిన సందర్భంగా జరిగిన ఈ సభలో పలువురు ఆయనకు శుభాకాంక్షలు అందించారు.

స్వీకారం

జీవన వాణి

డా॥ శాస్త్రుల రఘుపతి
హైదరాబాద్
సెల్ : 9493710552

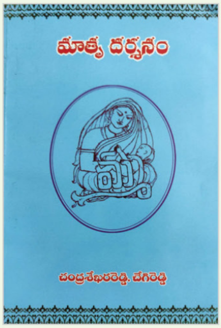

మాతృ దర్శనం

చంద్రశేఖర రెడ్డి. చేగిరెడ్డి
సెల్ : 98663 09589

చేగిరెడ్డి చారిటబుల్ ట్రస్ట్
మహదేవపురం
వెల : రూ. 120/-

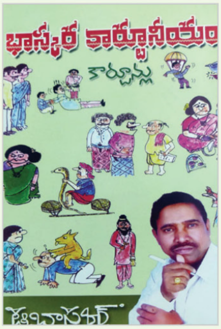

భాస్కర కార్టూనీయం

తిరుక్కోవెల భాస్కర్
సెల్ : 8008958142

సాకేత్ పబ్లికేషన్స్
హైదరాబాద్
వెల : రూ. 60/-

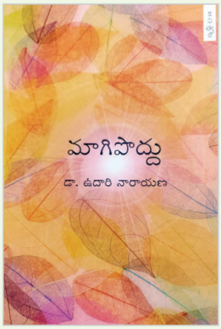

మాగిపొద్దు

డా॥ ఉదారి నారాయణ
సెల్ : 94414 13666

పాలపిట్ట బుక్స్
హైదరాబాద్
వెల : రూ. 70/-

యజుర్వేదము

సాహిత్య నికేతన్
హైదరాబాద్
ఫోన్ : 040-27563236
వెల : రూ. 200/-

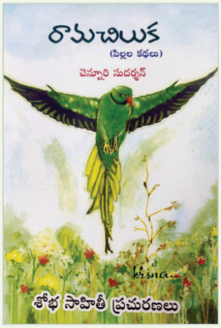

రామ చిలుక

చెన్నూరి సుదర్శన్
సెల్ : 94404558748

శోభ సాహితీ ప్రచురణలు
హైదరాబాద్
వెల : రూ. 80/-

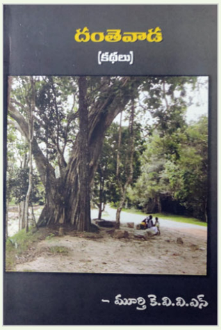

దంతెవాడ (కథలు)

మూర్తి కె.వి.వి.ఎస్.
సెల్ : 7893541003
వెల : రూ. 80/-

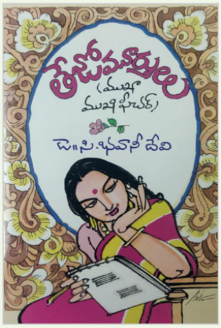

తేజో మూర్తులు

డా॥ సి. భవానీ దేవి
హైదరాబాద్

హిమబిందు పబ్లికేషన్స్
ఫోన్ : 040-2763 6172
వెల : రూ. 70/-

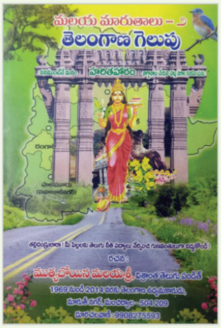

తెలంగాణ గెలుపు

ముత్య బోయిన మలయశ్రీ
మంచిర్యాల

ఫోన్ : 9908275593

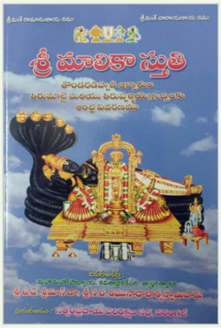

శ్రీ మాలికా స్తుతి

సత్సంప్రదాయ పరిరక్షణ సభ
వరంగల్
శ్రీ న.చ. రఘునాథాచార్యులు
ఫోన్ : 0870-2435999
వెల : రూ. 150/-

రాఖీ పౌర్ణమి
శుభాకాంక్షలతో...